

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Téma diplomové práce :

KUPNÍ SMLOUVA V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU

Vedoucí diplomové práce : **Prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.**

Veronika Kočová
Melodická 7/1385
158 00 Praha 5-Stodůlky

V Praze, 28. listopadu 2006

Prohlášení o původnosti diplomové práce

Prohlašuji tímto, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 28. listopadu 2006

Veronika Křáčková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat **Prof. JUDr. Zdeňku Kučerovi, Dr.Sc.**, vedoucímu této diplomové práce, za vstřícný přístup, ochotu a podněty, které mi laskavě věnoval po celou dobu zpracování této diplomové práce.

V Praze dne 28. listopadu 2006

Veronika Kočová

OBSAH

A. KUPNÍ SMLOUVA V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU	
1. ÚVOD	6
2. POJEM KUPNÍ SMLOUVY V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU	10
2.1 Kupní smlouva ve vybraných právních řádech	10
2.2 Mezinárodní kupní smlouva	12
3. PRAMENY PRÁVA	14
3.1 Klasifikace pramenů práva	14
3.2 Organizace zabývající se právní úpravou mezinárodní kupní smlouvy	19
3.2.1 Mezinárodní obchodní komora v Paříži	19
3.2.2 UNCITRAL	22
3.2.3 UNIDROIT	22
3.2.4 Haagská konference mezinárodního práva soukromého	24
3.2.5 Evropská Unie	24
3.2.6 Obchodní asociace	25
4. UNIFIKOVANÁ HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍ KUPNÍ SMLOUVY	25
4.1 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží	25
4.1.1 Historie	25
4.1.2 Zvolená řešení	27
4.1.3 Interpretace Úmluvy	29
4.1.4 Mezery úpravy a jejich řešení	33
4.1.5 Smluvní svoboda	36
4.1.6 Obchodní zvyklosti a obyčeje	38
4.2 Struktura Úmluvy	40
4.3 Aplikace Úmluvy, předmět úpravy	41
4.3.1 Aplikace podle čl. 1 odst. 1 písm. a)	42
4.3.2 Aplikace podle čl. 1 odst. 1 písm. b)	43
4.3.3 Mezinárodní kupní smlouva	45
4.3.4 Zboží	46
4.3.5 Vztah k jiným smlouvám	48
4.3.6 Místo podnikání	49
4.3.7 Vztah Úmluvy ke kolizním normám	51
4.3.8 Vztah Úmluvy a jiných mezinárodních smluv	53
4.3.9 Článek 94	54
4.3.10 Otázky Úmluvou neupravené	54
4.3.10.1 Platnost smlouvy	55
4.3.10.2 Vlastnické právo	56
4.3.10.3 Odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví	56
4.4 Uzavírání smlouvy	57
4.5 Forma smlouvy	64
4.6 Koupě zboží	65
4.6.1 Systematika III. části Úmluvy	65
4.6.2 Povinnosti prodávajícího	65
4.6.3 Práva kupujícího z porušení smlouvy prodávajícího	69
4.6.3.1 Porušení smlouvy obecně	69
4.6.3.2 Právo kupujícího požadovat plnění	70
4.6.3.3 Dodání náhradního zboží, odstranění vadného plnění	72
4.6.3.4 Dodatečná přiměřená lhůta	75
4.6.3.5 Odstranění nesplnění povinností prodávajícím	76
4.6.3.6 Právo odstoupit od smlouvy	77
4.6.3.7 Účinky odstoupení od smlouvy	80
4.6.3.8 Sleva z ceny	81
4.6.4 Povinnosti kupujícího	81

4.6.5 Práva prodávajícího z porušení smlouvy kupujícím	82
4.6.6 Přejedání nebezpečí škody na zboží	85
4.6.7 Ohrožení plnění	88
4.6.8 Náhrada škody	89
4.6.9 Úroky z prodlení	92
4.6.9.1 Legislativní historie čl. 78	92
4.6.9.2 Judikatura	94
4.6.9.3 Řešení	97
4.7 Úmluva OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží	100
4.7.1 Předmět úpravy	100
4.7.2 Vymezení promlčení	101
5. KOLIZNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍ KUPNÍ SMLOUVY	102
5.1 Lex causae	102
5.2 Unifikované kolizní normy – Římská úmluva	103
5.3 Kolizní normy vnitrostátního původu – ZMPS	110
6. VNITROSTÁTNÍ NORMY APLIKOVATELNÉ V SOULADU S KOLIZNÍMI NORMAMI	113
7. ZÁVĚR	117
B. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	120
C. PŘÍLOHY	
Příloha č. 1 – Tabulka smluvních států Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží	123
Příloha č. 2 – Tabulka smluvních států Úmluvy OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží	124
Příloha č. 3 – Legislativní proces „Řím I“	125
Příloha č. 4 – Tabulka smluvních států Haagské úmluvy o právu rozhodném pro mezinárodní koupi hmotných movitých věcí z roku 1955 a 1986	126

1 ÚVOD

Tématem této diplomové práce je kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, která vytváří právní základ směny věcí za peníze, transakce, která je v prostředí globalizovaných ekonomik velmi frekventovaná a je významným prvkem celého mezinárodního obchodu. Jelikož jde o transakci dotýkající se více států, tj. transakci s tzv. mezinárodním prvkem, jsou pro ni příznačné významné odchylky, které ji odlišují od stejné transakce probíhající v rámci jednoho státu. Tyto odchylky jsou jednak dány samotnou povahou tohoto obchodu vyplývající např. z velkých vzdáleností, rozdílů v národních právních úpravách, místních zvyklostech, klimatu apod. Velký význam mají i politické faktory.

Ústředním problémem této práce tak bude především určení právního řádu, kterým se bude daná kupní smlouva řídit a který je rozhodující pro stanovení obsahu práv a povinností stran konkrétního závazkového právního vztahu. Při posuzování právní úpravy mezinárodní kupní smlouvy je třeba vycházet z toho, že neexistuje jednotná celosvětově platná právní úprava závazkových právních vztahů vznikajících na jejím základě. Lze však konstatovat, že unifikace práva dosáhla právě v této oblasti největšího pokroku. Mezinárodní společenství států dosáhlo širokého konsensu a podařilo se vypracovat unifikovanou právní úpravu vtělenou do Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, přijatou ve Vídni v roce 1980 (dále jen „**Úmluva**“), která se, jsou-li splněny stanovené podmínky, aplikuje přímo bez předchozího použití kolizních norem. Tímto mezinárodním dokumentem se budu podrobně zabývat v kapitole 4 této práce.

Na prvním místě se pokusím vymezit ústřední pojem mezinárodní kupní smlouvy, jaké jsou její zvláštnosti a v čem se odlišuje od totožné vnitrostátní transakce. K pochopení problematiky mezinárodní kupní smlouvy poslouží mimo jiné krátký úvod, ve kterém se zaměřím na vymezení kupní smlouvy ve vybraných právních řádech.

Další bod této práce bude věnován pramenům práva mezinárodní kupní smlouvy a jejich klasifikaci na normy přímé a kolizní. Jen ve stručnosti se zmíním o vnitrostátních normách aplikovatelných v souladu s kolizními normami, které jsou specifické právě pro závazkové právní vztahy s mezinárodním prvkem. V souvislosti s prameny práva je třeba poukázat na činnost mezinárodních organizací, které se kupní smlouvou v mezinárodním obchodním styku při své činnosti intenzivně zabývaly a zabývají a v různé míře přispěly k tomu, že právě v této oblasti došlo nejen k vypracování unifikované právní úpravy, ale i jiných

nástrojů, jejichž cílem a účelem bylo nejen sjednotit, zpřehlednit a zrychlit realizaci této mezinárodní transakce, ale rovněž praxi mezinárodního obchodu zjednodušit pro laiky, tj. osoby bez právnického vzdělání, participující na mezinárodním obchodu, pro které bylo více než obtížné určit použitelné národní právo podle kolizních norem. Neméně důležitým motivem těchto prací byla snaha o posílení právní jistoty a předvídatelnosti v praxi mezinárodního obchodu.

Jak již bylo řečeno, ústředním bodem této práce je unifikovaná právní úprava mezinárodní kupní smlouvy obsažená v Úmluvě OSN o mezinárodní kupní smlouvě. Podrobně bude rozebrána historie jejího přijetí, její struktura, zvolené koncepce, základní principy, na kterých Úmluva spočívá a které jsou základním interpretačním vodítkem při její aplikaci, podmínky její aplikace, rozsah předmětu úpravy, definiční znaky základních pojmů a její vztah k jiným mezinárodním smlouvám. Vzhledem k povaze tohoto mezinárodního nástroje a k potřebě jeho jednotného výkladu, se poměrně podrobně zaměřím na problematiku interpretace Úmluvy včetně otázek řešení mezer právní úpravy.

Z hlediska smluvních stran je podstatná hmotněprávní úprava obsahu jejich vzájemných práv a povinností, které jim ze závazkového právního vztahu založeného mezinárodní kupní smlouvou vznikají, včetně jejich práv a povinností z porušení závazku. Stranou mého zájmu pak nezůstala ani otázka náhrady škody, úroků z prodlení či přechodu nebezpečí škody na zboží.

Analýza všech těchto otázek je provedena ve světle relevantní judikatury soudů smluvních států nebo rozhodčích soudů, která je významným elementem pro sjednocení výkladu Úmluvy a pro stanovení obsahu jejích jednotlivých právních institutů. Bez ohledu na relevantní judikaturu totiž nelze dosáhnout jednotného výkladu Úmluvy. Cílem tohoto rozboru bylo především poukázat na ty body, jejichž výklad může v praxi působit nemalé komplikace, popř. nejistotu smluvních stran, a které se již staly předmětem autonomního výkladu.

I přes úspěchy na poli unifikované právní úpravy mezinárodní kupní smlouvy nelze opominout její kolizní úpravu ztělesněnou v současné době v Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980 (dále jen „**Římská úmluva**“), která nabyla pro Českou republiku účinnosti dne 1. července 2006. Vzhledem k její povaze *erga omnes* byla vnitrostátní kolizní úprava určení obligacího statutu smlouvy obsažená v z.č. 97/1963 Sb.,

o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších právních předpisů, v podstatě touto unifikací kolizních norem nahrazena. Provedla jsem stručnou analýzu tohoto poměrně nového nástroje kolizní metody úpravy v českém právním řádu. Jen pro úplnost zmiňuji základní principy, na kterých byly vnitrostátní kolizní normy založeny.

V této práci jsem se pokusila o souhrnné zpracování problematiky určení použitelného práva kupní smlouvy v mezinárodním obchodním styku s akcentem na základní principy, které je nutno v této oblasti respektovat, a na ty problematické otázky, které mohou realizaci této mezinárodní obchodní transakce zkomplikovat. Mezinárodní nástroje, jejichž účelem je úprava mezinárodní koupě, jsou totiž četné a jejich systém značně složitý. Byť je Úmluva funkčním právním nástrojem po více jak 26 let, existuje řada otázek spadajících do jejího předmětu úpravy, které jsou stále předmětem živých diskusí, a to jak na úrovni jednotlivých států, tak na odborné úrovni (rozsah předmětu úpravy, interpretace Úmluvy, mezery právní úpravy atd.). K ještě progresivnější unifikaci práva mezinárodní kupní smlouvy by bylo zajisté vhodné, pokud by byla Úmluva přijata dalšími státy mezinárodní společnosti. Na druhou stranu však nelze opomíjet řadu dalších nástrojů vytvářených mezinárodní obchodní praxí, které lze účinně použít a jejichž účelem je překonat potíže vyplývající z existence různých právních řádů pro právní vztah v mezinárodním obchodě, jako např. mezinárodní obchodní zvyklosti, mezinárodně používané ustálené obchodní výrazy, doložky, termíny a zkratky, obchodní podmínky a formulářové smlouvy.

Při své krátké praxi jsem měla možnost setkat se s základní neznalostí výše zmíněných mezinárodních nástrojů, s dezorientací v jejich systému, s nerespektováním Úmluvy a skutečností, že je důležitou součástí českého právního řádu. Ačkoli je evidentní, že není jednoduché orientovat se v systému pramenů práva mezinárodní kupní smlouvy, je zcela nezbytné při řešení každého jednotlivého praktického případu, ve kterém se vyskytne mezinárodní prvek, provést řádně a pozorně jeho komplexní kvalifikaci, a jsou-li splněna kvalifikační kritéria pro aplikaci Úmluvy, přistoupit k její správné aplikaci, popřípadě postupovat podle relevantních kolizních norem, tj. zejména podle Římské úmluvy. Důkazem o pomíjení Úmluvy jako pramene práva mezinárodní kupní smlouvy v českém právním prostředí je nepochybně i skutečnost, že v databázi relevantních rozhodnutí, která jsou k dispozici na www.unilex.info nebo <http://cisgw3.law.pace.edu/> není obsaženo jediné rozhodnutí českých, respektive československých soudů, které by se zabývalo aplikací Úmluvy.

S tématem mezinárodní kupní smlouvy a otázek souvisejících jsem se seznámila nejenom v rámci předmětu mezinárodní právo soukromé na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, ale rovněž jsem se s ním podrobně zabývala při svém studijním pobytu v rámci programu Erasmus na Université de Lausanne, kde jsem absolvovala kursy prof. Andrea Bonomiho, a to konkrétně kurs švýcarského mezinárodního práva soukromého a srovnávacího občanského práva obecného a speciálního, jehož ústředním předmětem byla právě mezinárodní kupní smlouvy včetně otázky přechodu vlastnického práva. Uvedené kursy, při kterých jsem měla možnost na celou problematiku pohlížet z jiné perspektivy a v širokém kontextu vzhledem k odbornému zaměření prof. Bonomiho, pro mě byly přínosným podnětem při výběru tématu diplomové práce.

2 POJEM KUPNÍ SMLOUVY V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU

2.1 Kupní smlouva ve vybraných právních řádech

Kupní smlouva je jedním ze základních smluvních typů, na základě nichž dochází nejčastěji ke vzniku obchodních závazkových vztahů. Vzniká dvoustranným právním úkonem, který zakládá synallagmatický závazkový vztah mezi prodávajícím a kupujícím. Vzhledem k důležitosti této obchodní transakce se její právní úprava intenzivně vyvíjela od dob římského práva a institut kupní smlouvy je upraven právními normami v rámci téměř všech národních právních řádů. Níže uvedená vymezení kupní smlouvy ve vybraných evropských právních řádech, mají za cíl podtrhnout jednotnost pojetí této transakce a zároveň zdůraznit důležité nuance je odlišující, které se výrazně promítají do úpravy mezinárodní kupní smlouvy.

Český **občanský zákoník**¹ vymezuje kupní smlouvu v § 588 takto :

„Z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu.“

Obchodní zákoník² v §409 odst. 1 stanoví:

„Kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu.“

Francouzský **Code civil**³ vymezuje kupní smlouvu v čl. 1582 a 1583 takto :

„La vente est une convention par laquelle l'un s'oblige à livrer une chose, et l'autre à la payer. Elle peut être faite par acte authentique ou sous seing privé. Elle est parfaite entre les parties, et la propriété est acquise de droit à l'acheteur à l'égard du vendeur, dès qu'on est convenu de la chose et du prix, quoique la chose n'ait pas été livrée ni le prix payé.“

Code des obligations⁴ Švýcarské konfederace v článku 184 stanoví :

„La vente est un contrat par lequel le vendeur s'oblige à livrer la chose vendue à l'acheteur et à lui en transférer la propriété, moyennant un prix que l'acheteur s'engage à lui payer.“

Španělský **Código civil**⁵ ve svém článku 1.445 stanoví :

¹ z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

² z.č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

³ <http://www.legifrance.gouv.fr/>

⁴ Recueil systématique k dispozici na www.admin.ch

⁵ Código civil y ley reglamento del registro civil; 4a edición, COLEX 2005

„Por el contrato de compra y venta uno de los contratantes se obliga a entregar una cosa determinada y el otro a pagar por ella un precio cierto, en dinero o signo que lo represente.“

Anglický **Sales of Goods Act, 1979**⁶ v článku 2.1 definuje kupní smlouvu takto:

„A contract of sale of goods is a contract by which the seller transfers or agrees to transfer the property in goods to the buyer for a money consideration, called the price.“

Na rozdíl od evropského kontinentu, kde se všeobecně užívá pojmu kupní smlouva, v Anglii je to prodej (*sale*), který je nosným prvkem obchodní transakce, v níž prodávající převádí vlastnické právo ke zboží kupujícímu za peněžní úhradu, zvanou cena.

K vymezení kupní smlouvy v českém právu pak učebnice občanského práva⁷ dodává, že ze zákonné úpravy kupní smlouvy je třeba dovodit, že pojmovým znakem kupní smlouvy je i povinnost prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo k prodávané věci (výslovně stanoveno v §409 odst. 1 ObchZ), což ostatně explicitně stanoví jako obligatorní náležitost kupní smlouvy i švýcarská, španělská, anglická a v podstatě i francouzská právní úprava. Odevzdání věci prodávajícímu tedy zahrnuje i odevzdání věci do vlastnictví kupujícího, kromě francouzské úpravy, kdy k přechodu vlastnického práva dochází v souladu s výše uvedeným již uzavřením smlouvy, byť k předání věci kupujícímu nedošlo.⁸ Podle čl. 17 Sales of Goods Act⁹ přechází vlastnictví zboží, které je co do předmětu a množství určité, v okamžiku, v němž to strany zamýšlejí, bez ohledu na to, zda byla dodávka uskutečněna či nikoli.

Současný český právní řád ve své podstatě rozlišuje tzv. neobchodní kupní smlouvu upravenou občanským zákoníkem (§588 - §600) a tzv. kupní smlouvu obchodní upravenou v obchodním zákoníku (§409 - §475) (dále jen „ObchZ“). Z §409 ObchZ vyplývá, že podstatnými náležitostmi kupní smlouvy je kromě určení smluvních stran určení zboží, které je předmětem smlouvy, závazek prodávajícího zboží dodat kupujícímu a převést vlastnické právo ke zboží na kupujícího, které v sobě zahrnuje povinnost prodávajícího předat kupujícímu nutné doklady, a závazek kupujícího zaplatit kupní cenu určenou ve

⁶ www.jus.uio.no; www.lex mercatoria.org

⁷ Knappová, M. – Švestka, J.: Občanské právo hmotné 2, ASPI 2002, str. 165 a n.

⁸ K tomu viz. čl. 1138 Code civil français: *L'obligation de livrer la chose est parfaite par le seul consentement des parties contractantes. Elle rend le créancier propriétaire et met la chose à ses risques dès l'instant où elle a dû être livrée, encore que la tradition n'en point été faite, à moins que le débiteur ne soit en demeure de la livrer; auquel cas la chose reste aux risques de ce dernier.*

⁹ Section 17: “Unless a different intention appears...where there is an unconditional contract for the sale of specific goods in a deliverable state the property passes to the buyer **when the contract is made**, and it is immaterial whether the time of payment or the time of delivery, or both, be postponed.“

smlouvě nebo kupní cenu obvyklou. Zásadně je třeba, aby kupní cena byla v kupní smlouvě určena. Určení je možné dvojím způsobem. Kupní cena může být dohodnuta v konkrétní výši, popřípadě stanovením způsobu jejího dodatečného určení po uzavření kupní smlouvy. Způsob musí být dostatečně určitý. Bez určení výše kupní ceny nebo způsobu jejího dodatečného určení může být kupní smlouva platně uzavřena pouze v případě, že smluvní strany projeví vůli smlouvu bez určení kupní ceny uzavřít. V takovém případě je kupní cena určena jako cena obvyklá ve smyslu §448 odst. 2 ObchZ.

Z výše uvedeného vyplývá, že byť je koncepce kupní smlouvy v jednotlivých právních řádech velmi podobná, lze identifikovat i důležité rozdíly, které jsou mnohdy smluvním stranám neznámy a které se v praxi mezinárodního obchodu jen obtížně překonávají. Jasným důkazem jsou rozpory, které mezinárodní společenství muselo překonat při formulaci jednotlivých ustanovení Úmluvy.

2.2 Mezinárodní kupní smlouva

I přes revoluční rozvoj nových a netradičních forem obchodování si svůj zásadní význam v mezinárodním obchodním styku zachovala transakce, jejímž účelem je prodej a koupě zboží. Kupní smlouvu lze označit za obchodní smlouvu *par excellence*, za pilíř celého systému mezinárodních obchodních vztahů.¹⁰ V praxi pak samotná obchodní transakce probíhá jako přímý obchod (mezi výrobcem či dovozcem a zahraničním partnerem) nebo nepřímý obchod (mezi výrobcem/ dovozcem a třetí osobou - zprostředkovatelem). Je třeba podtrhnout, že ačkoli se transakce z ekonomického hlediska zdá být mezinárodní, nemusí smlouva sama obsahovat mezinárodní prvek a být tedy transakcí mezinárodní i z hlediska právního. V praxi mezinárodního obchodu je běžné, že jednání mezi obchodními partnery probíhá na dálku. K uzavření smlouvy může dojít ihned bez dalších předchozích jednání či po delší době, během které se objasňují různé ekonomické i právní podmínky či uzavírají předběžné dohody v závislosti na rozsahu a předmětu zamýšlené transakce. Smlouva může být uzavřena písemně, ústně nebo může dojít ke konkludentnímu plnění v závislosti na důvěře mezi obchodními partnery. V každém případě však lze doporučit písemnou formu smlouvy, která má zásadní význam pro dokazování v případě soudního sporu mezi smluvními stranami.

Mezinárodní kupní smlouva, nebo-li kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, je *terminus technicus*. Lze ji definovat jako kupní smlouvu uzavíranou mezi stranami, které

nemají sídlo (bydliště), resp. místo podnikání, na území téhož státu anebo zboží, které je předmětem této smlouvy, má být odesláno z jednoho státu do státu jiného, přičemž strany věděly nebo zřejmě vědět musely, že zboží má být dále prodáno, popř. má být kupujícím využito k jiným obchodním účelům.¹¹

Mezinárodní kupní smlouvu lze vymezit jako smlouvu dotýkající se pro svou povahu více právních řádů, jejichž aplikaci vyžaduje. Dochází tak ke kolizi těchto právních řádů.

Při vymezení obecného pojmu mezinárodní kupní smlouvy je třeba vzít v úvahu jak hledisko subjektivní, tak hledisko objektivní. Jak uvádí Antonín Kanda¹², subjektivní hledisko spočívá v tom, že smluvní strany, mezi nimiž dochází k uzavření kupní smlouvy, nemají místo podnikání (popř. bydliště, sídlo) na území téhož státu. S ohledem na výše zmíněné hledisko je tedy zcela irelevantní, jakou mají smluvní strany státní příslušnost. Takové subjektivní hledisko se prosadilo ve všech normách upravujících mezinárodní koupi zboží, stejně tak jako v normách kolizních.¹³ Druhým pak je hledisko objektivní, které je dáno tím, že zboží má být odesláno z jednoho státu do druhého. Předmět plnění je tedy považován za významnou součást obsahu kupní smlouvy i z hlediska jejího uznání za mezinárodní kupní smlouvu. Podle Antonína Kandy pak k výše uvedeným kritériím přistupuje ještě kritérium další spočívající v tom, že u mezinárodní kupní smlouvy, na rozdíl od většiny vnitrostátních kupních smluv, převod vlastnického práva z prodávajícího na kupujícího nemá za cíl, aby kupující takto získanou věc sám spotřeboval, ale naopak dále prodal jinému subjektu, popř. jinak obchodně využil.¹⁴

¹⁰ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.818

¹¹ Kanda, A.: *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*, str.15

¹² Kanda, A.: *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*, str.14

¹³ K tomu viz. §10 odst. 2) písm.a) z.č. 97/1963Sb., ve znění pozdějších právních předpisů, o mezinárodním právu soukromém a procesním;

K tomu dále article 117 de la Loi fédérale sur le droit international privé Švýcarska : „*A défaut d'élection de droit, le contrat est régi par le droit de l'Etat avec lequel il présente les liens les plus étroits. Ces liens sont réputés exister avec l'Etat dans lequel la partie qui doit fournir la prestation caractéristique a sa résidence habituelle ou, si le contrat est conclu dans l'exercice d'une activité professionnelle ou commerciale, son établissement.* »

K tomu viz. čl. 4 Římské úmluvy, odst. 1: „*V míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno v souladu s čl. 3, se smlouva řídí právem země, s níž nejúžeji souvisí...*, odst. 2: „*...platí domněnka, že smlouva nejúžeji souvisí se zemí, v níž má strana, která je povinna plnit předmět smlouvy, v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště...*“

K tomu viz. čl.4 odst. 1 písm. a) návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I): „*Nebylo-li právo rozhodné podle čl. 3 zvoleno, řídí se kupní smlouva právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště.*“

¹⁴ Kanda, A.: *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*, str.15

Pokud jde o vymezení pojmu mezinárodní kupní smlouvy v Úmluvě, odkazuji na kapitulu 4.3.3 této práce, kde se tímto pojmem podrobně zabývám.

Mezinárodní kupní smlouva nevzniká ve vakuu, naopak je velmi často spjata s dalšími smlouvami. Typicky se jedná o smlouvy distribuční, pojišťovací či smlouvy přepravní. Stranou pak nezůstává ani otázka platby kupní ceny.

3 PRAMENY PRÁVA

3.1 Klasifikace pramenů práva

Na úvod je třeba zmínit, že základním pramenem práva je především sama mezinárodní kupní smlouva, v níž smluvní strany formulují svá práva a povinnosti. V rámci tzv. autonomie vůle si mohou smluvní strany jednak zvolit právní řád, jímž se má řídit jejich právní vztah, jednak i upravit podle své dohody vzájemného práva a povinnosti odchylně od právní normy, kterou se jejich závazkový právní vztah řídí.

Znalost obligačního statutu¹⁵ kupní smlouvy v mezinárodním obchodním styku je bezpodmínečně nutná, mají-li být spolehlivě určena jednotlivá práva a povinnosti smluvních stran kupní smlouvy s mezinárodním prvkem. Toto posouzení je možné jedině na základě určité právní normy. Jak bude rozebráno níže, tam, kde není dána hmotněprávní úprava v podobě unifikované právní normy či mezinárodní kodifikace, nutně nastupuje metoda kolizně právní.¹⁶

Přes četné unifikační snahy zůstávají i nadále významným pramenem práva vnitrostátní právní normy jednotlivých států, které se aplikují na právní vztahy vznikající na základě mezinárodní kupní smlouvy. Tyto materiálně právní normy jsou zpravidla obsaženy v občanském, popř. obchodním zákoníku a k jejich aplikaci dochází cestou určení použitelného národního právního řádu podle kolizních norem.

Základní prameny práva mezinárodní kupní smlouvy, o kterých bude pojednáno podrobně v rámci celé práce, lze pro přehlednost rozdělit do tří skupin:

¹⁵ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 118: „...výrazem statut se rozumí právní řád, který upravuje určité právní otázky nebo vztahy. Tak např. obligačním statutem, závazkovým statutem se rozumí právní řád upravující vzájemná práva a povinnosti účastníků závazkového poměru, což znamená totéž jako *lex causae* závazku.“

¹⁶ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.59

1. vnitrostátní normy jednotlivých států, které se aplikují na právní vztah vzniklý na základě mezinárodní kupní smlouvy v souladu s příslušnými kolizními normami
2. mezinárodní smlouvy obsahující kodifikaci práva mezinárodní koupě, a to buď univerzální nebo partikulární
3. typové kontrakty¹⁷, standardní obchodní podmínky a obchodní zvyklosti a obyčeje

Jelikož jsou nástroje, jejichž účelem je úprava mezinárodní koupě, četné a jejich systém značně složitý, přidržím se v této práci jejich klasifikace z hlediska cíle, kterého sledují.

První skupinu tvoří nástroje řešící situaci, kdy dojde ke kolizi právních řádů, tj. **kolizní normy**. Tyto normy odkazují podle určitých kritérií na právní řád některého státu. Jsou zásadně vnitrostátního původu nebo předmětem unifikace v dvoustranných i mnohostranných mezinárodních úmluvách. Jejich unifikace je pocíťována jako prvek zabezpečující vyšší stupeň právní předvídatelnosti a právní jistoty a přispívá k vnější harmonii v rozhodování národních soudů a ve svém důsledku vede ke zmírňování jevu tzv. *forum shopping*¹⁸ tím, že přístup k rozhodnému právu je ve všech státech jednotný.¹⁹ Příkazu kolizní normy použít právní řád, na který odkazuje, je třeba rozumět tak, že se tohoto právního řádu použije jako celku tak, jak by ve státě jeho platnosti byla řešena otázka, která spadá do rozsahu kolizní normy. Pro otázky mimo rozsah příslušné kolizní normy se použije práva určeného jinou kolizní normou, do jejíhož rozsahu otázka spadá.

Mezi unifikace kolizních norem patří zejména Haagská úmluva o právu rozhodném pro mezinárodní koupi hmotných movitých věcí podepsaná v roce 1955, ke které přistoupilo pouze devět států.²⁰ Vzhledem k nízkému počtu ratifikujících byla sjednána v roce 1986 jiná Haagská úmluva, která ji měla nahradit. K této úmluvě doposud přistoupily pouze 4 státy, nevstoupila v platnost a nezdá se, že by v budoucnosti v platnost vstoupila.²¹ Do této

¹⁷ Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 37: Modelové zákony lze využít, aniž by se státy musely jakkoli zavazovat a rozsah jejich užití je víceméně extenzivní. V každém případě modelové zákony jsou nástrojem harmonizace právních řádů a nikoli jejich unifikace.

¹⁸ Jev označovaný jako *forum shopping* lze vymezit jako situaci, kdy na základě možnosti, aby si žadatel vybral mezi více soudy, vzniká nebezpečí, že některá strana dá přednost soudům v jednom státě před soudy v jiném státě z důvodu, že jeho právní předpisy jsou pro něj výhodnější.

¹⁹ Rozehnalová, N. – Týč, V.: *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*, Masarykova univerzita Brno, 2005, str.32

²⁰ Dánsko, Finsko, Francie, Itálie, Niger, Norsko, Švédsko, Švýcarsko. K tomu viz. Příloha č.4 této práce

²¹ K tomu viz tabulka tvořící Přílohu č.4 této práce.

kategorie dále patří Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazky z roku 1980 uzavřená mezi členskými státy ES, která dosáhla skutečného úspěchu, protože se týká téměř všech smluv a nikoli jen smlouvy kupní. Problematika určení obligačního statutu kupní smlouvy je v českém právu obsažena v ustanoveních § 9 a 10 z. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen „ZMPS“).

Do druhé skupiny patří tzv. **přímé normy**, jež obsahují samy hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem. Těchto norem, které jsou obvykle mezinárodního původu, se použije bezprostředně, tj. bez předchozí aplikace kolizních norem.

Mezinárodně sjednaný soubor přímých norem vymezuje svůj předmět úpravy a tím stanoví vnější meze své úpravy. Tyto normy tak rozhraničují mezi použitím jedné skupiny tuzemských právních norem a použitím jiné skupiny tuzemských právních norem, totiž kolizních norem. Neprovádějí výběr mezi několika v úvahu připadajícími právními řády. Není proto správné pokládat je za zvláštní druh kolizních norem.²² Předmět úpravy je třeba vymezit po stránce věcné (tj. určením kategorie vztahů, např. kupní smlouva) a současně je nutné vymezit mezinárodní povahu těchto vztahů (např. smluvní strany musí mít své místo podnikání na území různých členských států příslušné úmluvy).

Mezinárodně sjednaný soubor přímých norem neupravuje vždy všechny otázky v rámci právních vztahů, které spadají do jeho předmětu úpravy. Jsou tak ponechány mimo rámec unifikované úpravy a přenechány úpravě právními normami, které existují mimo soubor přímých norem. Jde o tzv. vnitřní meze přímé úpravy, pro které se rozhodné právo určí na základě kolizní normy. Tento právní řád se označuje jako doplňující právo nebo-li subsidiární statut.²³ Pokud si strany v rámci smluvní volnosti dané unifikovanou úpravou samy tyto vztahy neupraví, vzniká problém vyplnění mezer úpravy. V praxi se uplatňují zejména následující způsoby úpravy: úprava v rámci pravidel či obecných principů, jimiž je unifikovaná norma ovládána s vyloučením podpůrné aplikace vnitrostátních norem, regulace pomocí unifikovaných kolizních norem, regulace pomocí norem národního mezinárodního práva soukromého.

²² Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 201

²³ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 203

Nejvýznamnějším počinem byla v této oblasti bezpochyby Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a Úmluva OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží. Proces sjednocení byl dále rozšířen dalším nástrojem tzv. INCOTERMS. Úmluva silně ovlivnila rovněž základní strukturu Principles for International Commercial Contracts vypracované UNIDROIT a návrh Principles of European Contract Law vypracované pracovní skupinou vedenou dánským profesorem Ole Lando, které se měly stát modelem pro mezinárodní nebo evropské smluvní právo.²⁴

Do další skupiny pramenů práva mezinárodní kupní smlouvy patří tzv. **věcné normy mezinárodního práva soukromého**, tj. normy, které se nepoužijí na právní vztahy patřící do jejich předmětu úpravy bezprostředně, ale teprve jestliže kolizní norma odkazuje na právní řád, jehož jsou součástí. Nemají tedy povahu přímých norem. Jsou součástí vnitrostátního práva daného státu a v českém právním řádu jsou obsaženy v obchodním zákoníku a bude o nich pojednáno podrobněji v 5. kapitole.

Dále je třeba zdůraznit, že ve vztazích s mezinárodním prvkem je při úpravě určitého případu časté použití dvou nebo více různých právních řádů (tzv. mozaiková úprava)²⁵. U smluvních závazků jde o důsledek existence zvláštních kolizních norem pro některé dílčí otázky (způsobnost k právním úkonům, forma právního úkonu). V běžných případech kupních smluv v mezinárodním obchodním styku, uzavíraných mezi osobami, které mají sídlo (bydliště) v různých státech a také různou státní příslušnost, se nejméně u jedné smluvní strany odlišuje právní řád, kterým se řídí její způsobilost k uzavření smlouvy, od právního řádu, kterým se řídí smlouva sama a vzájemná práva a povinnosti stran. Pro určení práva rozhodného pro způsobilost k právním úkonům je stanovena zvláštní kolizní norma používající pro určení rozhodného práva jako hraniční určovatelské státní příslušnost, nebo domicil, u právnické osoby práva, podle něhož byla založena, nebo jejího sídla.²⁶

Důsledkem přijetí Úmluvy je právní režim mezinárodní kupní smlouvy uzavírané českými subjekty s partnery ze smluvních států Úmluvy určen jejími ustanoveními a bude aplikován i při rozhodování případných sporů soudy, popř. rozhodčími soudy. Úmluva se tak stala významnou součástí našeho vnitrostátního právního řádu v oblasti soukromého práva. V tomto směru je významné ustanovení §756 ObchZ, podle něhož se „*ustanovení tohoto*

²⁴Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods; Peter Schlechtriem; Mnichov 1998, str. 7

²⁵ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 172

zákonu použije jen tehdy, pokud mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, neobsahuje odlišnou úpravu". Tímto je vyjádřena zásada priority mezinárodní smlouvy před zákonem. Nelze rovněž zapomenout, že je ustanovení Úmluvy jsou dispozitivní a že strany mohou vyloučit její aplikaci jako celku nebo jejích jednotlivých ustanovení.

Vzhledem k tomu, že Úmluva neupravuje všechny otázky, týkající se právního režimu kupní smlouvy, budou aplikována i některá kogentní ustanovení obchodního zákoníku cestou aplikace norem mezinárodní právo soukromého. V úvahu přichází i aplikace obchodních zvyklostí nebo obchodních podmínek, popř. vykládacích pravidel, na něž se smluvní strany ve smlouvě výslovně odvolaly. Protože rozmanitost obchodních zvyklostí komplikuje hladký průběh mezinárodních obchodních operací, vyvíjí řada institucí snahu unifikovat mezinárodní obchodní zvyklosti.²⁷

Názory, že existuje tzv. *lex mercatoria* jako zvláštní autonomní právní soubor nezávislý jak na národních právech, tak na právu mezinárodním je spolu s názorem, že strany mají v některých vztazích v mezinárodním obchodní styku schopnost, aby jejich smluvní vůle byla sama mimo určitý právní řád jediným právním základem pro existenci smlouvy a právního vztahu založeného touto smlouvou, třeba odmítnout. Nelze připustit představu smlouvy, která se upravuje sama sebou a existuje mimo určitý právní řád (*self-regulating contract*)²⁸. Je sice žádoucí, aby strany co nejpodrobněji upravily ve smlouvě svá práva a povinnosti, ale zároveň je nutno, aby se každá smlouva opírala o určité rozhodné právo určené na základě kolizní normy, nebo spočívající na přímých normách, jež jsou součástí práva určitého státu.²⁹ Záleží na vůli států a jejich právních řádech, zda se uvedené prostředky vytvořené mezinárodní obchodní praxí uplatní formou jejich začlenění do úpravy práv a povinností účastníků soukromoprávních vztahů vznikajících při mezinárodním obchodním styku.

---

²⁶ Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 5. vydání, str. 136

²⁷ Např. Evropská hospodářská komise OSN vydala řadu standardních obchodních podmínek, vzorů smluv a jiných dokumentů (Všeobecné podmínky pro vývozní dodávky zařízení a strojů č. 188, Všeobecné podmínky pro montáž zařízení a strojů v zahraničí č. 574D, Všeobecné podmínky pro dovoz a vývoz pevných paliv COAL 16, Návod pro sestavování kontraktů o mezinárodním převodu know how ve strojírenském průmyslu TRADE/222, Návod pro sestavené kontraktů o dodávce velkých investičních celků. Tyto nástroje mají jen doporučující povahu a musí být včleněny do příslušné smlouvy.

²⁸ Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 5. vydání, str. 208

²⁹ Tamtéž.

3.2 Organizace zabývající právní úpravou mezinárodní kupní smlouvy

Vzhledem k významné činnosti řady mezinárodních organizací v oblasti právní úpravy mezinárodní kupní smlouvy považují za nutné se alespoň stručně o těchto organizacích zmínit a uvést základní právní nástroje, které jimi byly vytvořeny, jsou neopominutelným pramenem práva mezinárodní kupní smlouvy, jsou v praxi hojně užívány a mohou být významnou alternativou pro obchodníky usilující o jasnou, přehlednou a pružnou právní úpravu jejich obchodních vztahů.

3.2.1 Mezinárodní obchodní komora v Paříži

Mezinárodní obchodní komora (dále jen „**Komora**“) je soukromá instituce se sídlem v Paříži, která od svého založení v roce 1919 hraje významnou roli v rámci mezinárodním obchodu. Obchodní termíny ustálené Komorou jsou v podstatě soukromou kodifikací mezinárodních obchodních zvyklostí. Mimo jiné se Komora snaží o sjednocení výkladu doložek, které smluvní strany zahrnují do smluv a pomocí nichž upřesňují některá svá práva a povinnosti z mezinárodní kupní smlouvy. Jde zejména o určení doby, kdy přechází nebezpečí škody na zboží, vymezení povinnosti související s přepravou zboží, pojištění atd.

V roce 1936 byl vydán dokument nazvaný International Commercial Terms – INCOTERMS, obsahující výklad 11 doložek používaných v mezinárodním obchodě. Vzhledem k významu INCOTERMS pro harmonizaci a unifikaci práva mezinárodní kupní smlouvy se do současnosti dočkaly několika revizí a dodatků, a to v roce 1953, 1976, 1980, 1990 a 2000.³⁰ INCOTERMS 2000 nabyly účinnosti 1. ledna 2000 a obsahují celkem 13 doložek.

INCOTERMS představují pro smluvní strany v podstatě návod toho, co musí konat samy a co jejich smluvní partner. INCOTERMS nejsou mezinárodní úmluvou a nelze je automaticky považovat za mezinárodní zvyklosti. Jejich použití je možné jedině na základě ujednání smluvních stran. Mají-li strany v úmyslu inkorporovat INCOTERMS do kupní smlouvy, je třeba učinit výslovně odkaz na aktuální verzi INCOTERMS 2000, aby nedošlo k neshodám, kterou verzi měly strany na mysli. INCOTERMS neobsahují zvláštní podmínku akceptace, pouhý odkaz na ně ve smlouvě je jejich akceptací. V takovém

³⁰ Report of the United Nations Commission on International Trade Law on ICC INCOTERMS 2000: Report of the Secretary-General (A/CN.9/479), str. 599

případě se stávají závaznou součástí mezinárodní kupní smlouvy. Vzhledem k tomu, že jde o dokument všeobecně známý, není třeba jej přikládat ke smlouvě.³¹

Pokud mezinárodní kupní smlouva, jejíž součástí se staly INCOTERMS, obsahuje odchylnou úpravu některé doložky, platí smluvní ustanovení, protože INCOTERMS mají jen podpůrnou účinnost. Na druhou stranu má úprava vyplývající z pravidel pro výklad doložek, pokud se stane součástí smlouvy, přednost před dispozitivními ustanoveními zákona.

Tyto doložky jsou součástí mnoha mezinárodních obchodních kupních smluv, účinně doplňují ustanovení Úmluvy a významně omezují riziko, že v důsledku jakýchkoli nejasností dojde mezi stranami k neshodám a sporům. Byť byly INCOTERMS od počátku zamýšleny primárně pro užití zejména tam, kde šlo o prodej zboží s dodávkou přes státní hranice, jsou v současné době hojně využívány i v čistě vnitrostátních kupních smlouvách.

Je třeba zdůraznit, že předmětem úpravy INCOTERMS jsou práva a povinnosti stran mezinárodní kupní smlouvy, pokud jde o dodání zboží (ve smyslu zboží hmotné, tj. nikoli počítačový software). Poměrně často jsou INCOTERMS zcela chybně spojovány se smlouvou přepravní a nikoli se smlouvou kupní. Rovněž se strany často mylně domnívají, že INCOTERMS stanoví veškeré povinnosti, které si přejí včlenit do kupní smlouvy. INCOTERMS se vztahují pouze na vztah mezi prodávajícím a kupujícím z kupní smlouvy, a to nikoli na celkovou úpravu jejich práv a povinností, ale pouze výklad některých typických součástí obsahu mezinárodních kupních smluv. Ačkoli v rámci mezinárodní koupě dochází obvykle k uzavření několika smluv (smlouvy o přepravě, pojištění, financování), bez nichž by realizace celé transakce nebyla možná, INCOTERMS se vztahují výlučně na smlouvu kupní.

INCOTERMS konkrétně stanoví řadu povinností stran (povinnost prodávající dodat zboží kupujícímu nebo je předat k přepravě, povinnost proclít zboží pro vývoz či dovoz, zabalit zboží atd.). INCOTERMS se nezabývají otázkou převodu vlastnického práva či porušením smlouvy.

---

³¹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.50

INCOTERMS obsahují vykládací pravidla k celkem 13 dodacím doložkám, 7 z nichž je již přizpůsobeno použití v kterémkoli dopravním oboru. Obsah jednotlivých doložek je koncipován tak, že u každé doložky se v části A upravují povinnosti prodávajícího, v části B povinnosti kupujícího. Dále je u každé doložky řešena otázka převzetí zboží, přechodu nebezpečí, zabalení zboží a další. Od roku 1990 jsou INCOTERMS seskupeny do čtyř zásadně odlišených skupin:

1. E: s jedinou doložkou EXW (Ex Works), podle které prodávající připraví kupujícímu zboží k dodání ve svém závodě³². Kupující zajišťuje veškerou dopravu, formality a nese veškerá rizika.
2. F: (FCA - Free Carrier, FAS - Free Alongside Ship, FOB - Free On Board)³³. Prodávající je vyzván dodat zboží dopravci určeném kupujícím. Kupující zajišťuje převážný úsek dopravy a nese většinu rizik, nezajišťuje však vývozní formality.
3. C: (CFR-Cost and Freight, CIF-Cost, Insurance and Freight, CPT-Carriage Paid To, CIP- Carriage and Insurance Paid To)³⁴. Prodávající musí uzavřít přepravní smlouvu a zajistit vývozní formality, aniž by na sebe vzal nebezpečí ztráty nebo poškození zboží nebo dodatečné náklady způsobené okolnostmi vzniklými po nalodění a odeslání,
4. D: (DAF-Delivered At Frontier, DES-Delivered Ex Ship, DEQ-Delivered Ex Quay, DDU-Delivered Duty Unpaid, DDP-Delivered Duty Paid)³⁵. Prodávající zajišťuje veškerou dopravu, formality a nese riziko.

České právo má v §274³⁶ ObchZ zvláštní ustanovení o účincích použití doložky upravené v užívaných vykládacích pravidlech ve smlouvě.

³² EXW – Ex Works (...named place)= ze závodu (...ujednané místo)

³³ FCA - Free Carrier (...named place) = vyplaceně dopravci (...ujednané místo) ; FAS – Free Alongside Ship (...named port of shipment) = vyplaceně k boku lodi (...ujednaný přístav nalodění); FOB – Free On Board (...named port of shipment) = vyplaceně loď (...ujednaný přístav nalodění).

³⁴ CFR – Cost and Freight (...named port of destination) = výlohy a dopravné placeny (...ujednaný přístav určení) ; CIF – Cost, Insurance and Freight (...named port of destination) = výlohy, pojistné, dopravné placeny (...ujednaný přístav určení) ; CIP – Carriage and Insurance Paid To (...named place of destination) = dopravné a pojistné placeno do (...ujednaný bod určení).

³⁵ DAF – Delivered At Frontier (...named place) = s dodáním na hranice (...ujednané místo) ; DES – Delivered Ex Ship (...named port of destination) = s dodáním z lodi (...ujednaný přístav určení) ; DEQ – Delivered Ex Quay (Duty Paid)(...named port of destination) = s dodáním z nábreží (...clo placeno) (...ujednaný přístav určení) ; DDU – Delivered Duty Unpaid (...named place of destination) = s dodáním bez placení cla (...ujednané místo určení v zemi dovozu) ; DDP – Delivered Duty Paid (...named place of destination) = s dodáním clo placeno (...ujednané místo určení v zemi dovozu).

³⁶ §274: „Použijí-li strany ve smlouvě některé z doložek upravených v užívaných vykládacích pravidlech, má se za to, že strany zamýšlely dosáhnout touto doložkou právních účinků stanovených vykládacími pravidly, na něž se strany ve smlouvě odvolaly, jinak vykládacími pravidly, která s přehlédnutím k povaze smlouvy se obvykle používají.“

Významným zjednodušením sjednávání kupní smlouvy mohou být i vzorové podmínky pro kupní smlouvu Mezinárodní obchodní komory v Paříži (The ICC Model International Sale Contract 1997).

3.2.2 UNCITRAL

UNCITRAL neboli The United Nations Commission on International Trade Law³⁷ byla zřízena v roce 1966 jako součást struktury OSN, jejímž hlavním cílem je rozvoj světového míru prostřednictvím rozvoje obchodu, a to cestou prosazování postupné harmonizace a unifikace mezinárodního obchodního práva. Diversita jednotlivých národních právních řádů byla považována za překážku mezinárodního obchodu a nepřímo tak za hrozbu světovému míru.

UNCITRAL je odbornou komisí, která svou práci uskutečňuje prostřednictvím diplomatické konference, jakož i prostřednictvím formulace modelových zákonů. Činnost UNCITRAL je zaměřena na unifikaci hmotněprávních norem v oblasti mezinárodního obchodu. Mezinárodní koupě se stala jejím stěžejním projektem od roku 1966, kdy se začala zabývat přeformulováním jednotných zákonů obsažených v Haagských úmluvách z roku 1964. V následujících letech UNCITRAL předložila několik návrhů unifikace mezinárodní kupní smlouvy, přičemž ten poslední z roku 1978 se stal předmětem jednání diplomatické konference svolané Valným shromážděním OSN, která se konala od 10. března do 11. dubna 1980 ve Vídni za účasti 62 států a řady mezinárodních organizací.³⁸

3.2.3 UNIDROIT

UNIDROIT (International Institute for the Unification of Private Law) neboli Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva je mezivládní organizací se sídlem v Římě, která vznikla původně jako orgán Společnosti národů v roce 1926 a byla obnovena v roce 1940 mnohostrannou úmluvou (Unidroit Statute). V současné době má 60 členů³⁹. Práce této organizace spočívá v přípravě úmluv a modelových zákonů. Organizace se podílela na pracích, které vyvrcholily přijetím Haagských úmluv v roce 1964 vztahujících se k mezinárodní koupě zboží a připravovala také následující úmluvy obsahující jednotné právo: Geneva Convention on Agency in the International Sale of Goods z roku 1983 a

³⁷Nebo též ve francouzské verzi CNUDCI neboli la Commission des Nations Unies pour le Droit Commercial International

³⁸Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.822, 823 uvádí například: Haagská konference mezinárodního práva soukromého, UNIDROIT, Mezinárodní obchodní komora v Paříži, Evropské společenství a Rada Evropy

³⁹<http://www.unidroit.org/english/members/main.htm>

Ottawa Conventions on International Financial Leasing and on International Factoring⁴⁰ z roku 1988.⁴¹

Nejenom pro oblast mezinárodní kupní smlouvy byla důležitým počinem formulace tzv. Zásad mezinárodní obchodních smluv (Unidroit Principles of International Commercial Contracts, dále jen “Zásady”) v roce 1994, které jsou uceleným souborem obsahujícím obecná pravidla pro úpravu smluv v oblasti mezinárodního obchodního styku. Tímto počinem se úsilí o unifikaci práva v oblasti závazkového práva v mezinárodní měřítku realizovalo jak ve formě závazných instrumentů, jako jsou nadnárodní zákonodárství, mezinárodní úmluvy nebo vzorové zákony, tak i ve formě unifikovaných nezávazných pravidel (*restatement*).⁴² Zásady se dočkaly značného úspěchu. Pokud jde o jejich vztah k Úmluvě, nutno podtrhnout, že vzhledem k jejich odlišnému právnímu charakteru, se vzájemně nepřekrývají. Zatímco Úmluva má závaznou povahu stvrzenou jejím přijetím na mezinárodní vládní úrovni, mají Zásady povahu nezávaznou. Jde o formu v literatuře obvykle označovanou jako tzv. mezinárodní *restatement*, představujícího druh moderního *ius commune*, tedy všeobecných zásad závazkového práva. Sami tvůrci Zásad uvádějí, že při jejich přípravě byla závazným východiskem Úmluva. V rozsahu, ve kterém se oba dokumenty týkají shodných otázek, byly v Zásadách zpravidla převzaty buď doslovně, nebo alespoň v podstatě ustanovení Úmluvy, a případy, kdy se Zásady odchylují od Úmluvy, jsou spíše výjimkou.⁴³ Působnost Zásad se neomezuje pouze na kupní smlouvy v mezinárodním obchodním styku, ale zahrnuje i jiné druhy mezinárodních obchodů, včetně smluv o poskytování služeb.

Narozdíl od Úmluvy, jak bude vyloženo níže, ukládají Zásady stranám povinnost zachovávat zásadu dobré víry a slušného jednání v mezinárodním obchodu, kterou strany nemohou ani vyloučit ani omezit (čl. 1.7 Zásad⁴⁴). Zásady omezují použití zvyklostí na případy, kdy by jejich použití bylo rozumné (čl. 1.8 odst. 1 *in fine*). Úmluva takové omezení nezná. Zásady se upravují celou řadou dalších otázek, kterými se Úmluva vůbec nezabývá a nebo je upravuje jenom zčásti.

⁴⁰Dle Koppenol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str.117: v platnosti od 1.5.1995 mezi Francií, Itálií a Nigérií

⁴¹Bridge, M.: The International Sale of Goods, Oxford, str. 11

⁴²Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str. 53

⁴³Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.54

⁴⁴Article 1.7 (Good faith and fair dealing) (1) *Each party must act in accordance with good faith and fair dealing in international trade.*, (2) *The parties may not exclude or limit this dut.*

Pokud vznikne kupní smlouva mezi stranami, které nemají místo podnikání, resp. sídlo ve smluvním státě Úmluvy, lze v takovém případě použít Zásady jako alternativního souboru mezinárodně sjednocených pravidel, ať už v důsledku výslovné volby smluvních stran nebo proto, že smlouva odkazuje na „všeobecné právní principy“ nebo *lex mercatoria* nebo jiné obdobné principy nebo zásady, jak výslovně stanoví preambule Zásad.

Vzhledem k tomu, že Zásady nejsou právně závazné, mají v případě jejich konfliktu s imperativními vnitrostátními právními normami, které by byly jinak právem použitelným na smlouvu, tyto vždy přednost, a to i mimo jiné v souladu s čl. 1 odst. 4.⁴⁵

3.2.4 Haagská konference mezinárodního práva soukromého⁴⁶

Haagská konference mezinárodního práva soukromého, založená roku 1893, je jednou z nejdůležitějších organizací působících na poli mezinárodního práva soukromého. Do roku 1951, kdy se konference poprvé účastnila Velká Británie jako plnoprávný člen a nikoli pouze jako pozorovatel, se jí účastnily pouze státy kontinentálního právního systému. Po zasedání v roce 1951 byl zažehnána skepse o překonání rozdílů mezi tzv. angloamerickým a kontinentálním právním systémem. Důkazem toho je mimo jiné skutečnost, že se vedle Velké Británie brzy staly členy i Austrálie a USA. Dnes je jejími členy 65 států a vypracovala celkem 37 mezinárodních úmluv.⁴⁷

Její hlavním cílem je připravovat návrhy unifikačních norem mezinárodního práva soukromého, přispívat k dobrým vztahům mezi nadstátními, vládními a nevládními organizacemi, ministerstvy zahraničních věcí států. V současné době jsou dobré vztahy mezi stálým výborem Haagské konference a speciálními výbory UNCITRAL a Evropskou Unií nadmíru důležité proto, že přispívají k tomu, že unifikační práce neprobíhají dvakrát vzhledem k tomu, že všechny tyto organizace se zabývají unifikačním mezinárodním práva soukromého.⁴⁸ V rámci její činnosti došlo zejména k formulaci Haagské úmluvy o právu použitelném na mezinárodní kupní smlouvu z roku 1955 a 1986.

3.2.5 Evropská Unie

V souvislosti s vydáním Zásad UNIDROIT se objevily snahy harmonizovat soukromoprávní smluvní právo i v rámci Evropské unie. V roce 1980 byla zřízena Komise

⁴⁵ Čl. 4 odst. 1: „*Nothing in these Principles shall restrict the application of mandatory rules, whether of national, international or supranational origin, which are applicable in accordance with the relevant rules of private international law.*“

⁴⁶ Hague Conference on Private International Law

⁴⁷ http://www.hcch.net/index_en.php?act=states.listing

⁴⁸ Koppelen-Laforce, M. et al.: *International Contracts*, str. 117

pro evropské smluvní právo za účelem vypracování návrhu obecných principů smluvního práva pro členské státy a přípravy systematické harmonizace smluvního práva v členských státech. Tyto by se měly stát základem vytvoření Evropského kodexu smluv (European Code of Contracts).⁴⁹ Pokud jde o mezinárodní právo soukromé na úrovni Společenství je nutno vedle právních předpisů upravujících mezinárodní práva procesní⁵⁰ třeba zmínit Římskou úmluvu o právu rozhodném na smlouvy z roku 1980, o které bude pojednáno podrobněji v bodu 5.2 této práce.

3.2.6 Obchodní asociace

Mezinárodní obchod s určitými druhy komodit probíhá na základě standardizovaných formulářových smluv. Některé z nich jsou vydány mezinárodními obchodními asociacemi⁵¹, jiné pak např. Evropskou hospodářskou komisí OSN. Všem těmto smlouvám je pak společné, že se použijí pouze za předpokladu, že byly přijaty smluvními stranami, které je zcela běžně modifikují pro svou vlastní potřebu.

4 UNIFIKOVANÁ HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍ KUPNÍ SMLOUVY

4.1 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží⁵²

4.1.1 Historie

Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží byla vypracována Komisí OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL a přijata diplomatickou konferencí konanou pod záštitou Organizace spojených národů od 10. března do 11. dubna 1980, jež se účastnili zástupci 62 států a 8 mezinárodní organizací. Od 1. ledna 1988, kdy Úmluva vstoupila v platnost, vzrostl počet přistoupivších států na 67⁵³, přičemž smluvními státy jsou všechny státy Evropské Unie s výjimkou Velké Británie, Irska, Portugalska a Malty. Vzhledem k počtu smluvních stran lze Úmluvu právem označit za nejúspěšnější unifikaci v oblasti hmotného soukromého práva.

⁴⁹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.57

⁵⁰ Bruselská úmluva z roku 1968, která byla od 1. března 2002 nahrazena nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2002, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, tzv. Brusel I

⁵¹ Takovými asociacemi je např. GAFTA (the Grain and Feed Trade Association), the Sugar Association of London, the Confederation of British Wool Textiles, the Cocoa Association of London Ltd, the Federation of Oil, Seed and Fats Associations (FOSFA), the London Metal Exchange atd.

⁵² The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods

⁵³ Viz seznam smluvních států tvořící Přílohu č. 1 k 10. listopadu 2006.

Současně s tím byl přijat i Dodatkový protokol k Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží, přijaté v roce 1974 na diplomatické konferenci OSN v New Yorku, který uvedl v soulad její text s textem Úmluvy. Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží je také důležitým mezinárodním právním pramenem upravujícím režim mezinárodních kupních smluv.

Unifikační práce byly zahájeny z iniciativy organizace UNIDROIT pod vedením jejího prezidenta, německého právníka Ernsta Rabela.⁵⁴ Ačkoli druhá světová válka práce na několik let přerušila, myšlenka vypracovat jednotný zákon mezinárodní kupní smlouvy zůstala živá. Práce byly obnoveny v roce 1951 při příležitosti Haagské konference, na které byl předložen nový návrh jednotného zákona. Vyvrcholením celého úsilí bylo přijetí dvou úmluv⁵⁵ na Haagské konferenci v roce 1964⁵⁶ za účasti 28 států a 6 mezinárodních organizací.

Tyto Haagské úmluvy obsahovaly jednotný zákon⁵⁷ o mezinárodní koupi zboží a jednotný zákon o uzavírání kupních smluv. V poměru k očekávání, které bylo do Haagských úmluv vkládáno, nedoznaly úmluvy výrazného úspěchu. Haagské úmluvy z roku 1964 vstoupily v platnost v srpnu 1972 a byly ratifikovány pouze 9 státy, resp. 8 státy⁵⁸, tj. pouhou třetinou států, které se konference účastnily, a navíc s celou řadou výhrad. Haagské úmluvy byly kritizovány zejména za to, že se v nich promítají pouze právní tradice a ekonomické realie Západní Evropy. Skutečným důvodem neúspěchu však byla spíše skutečnost, že USA se k unifikačním pracím připojily příliš pozdě a rozvojové a socialistické státy se do procesu nezapojily vůbec. Významné je, že se tyto úmluvy staly později základem pro nový návrh sjednoceného práva mezinárodní koupě zboží vypracovaným UNCITRAL a ovlivnily nejenom jeho základní strukturu a klíčový koncept, ale i celou řadu dílčích řešení.

---

⁵⁴ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 5

⁵⁵ Haagská úmluva o uzavírání smluv z roku 1964 a Haagská úmluva o mezinárodní koupi zboží z roku 1964

⁵⁶ Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods; Peter Schlechtriem; Mnichov 1998, str. 1

⁵⁷ Kučera, Pauknerová, Růžička, Zunt: Úvod do práva mezinárodního obchodu, 2003, str. 42. Jednotné zákony jsou jednou z forem unifikace práva mezinárodního obchodu. Státům z této formy unifikace vyplývá závazek učinit jednotný zákon součástí svého vnitrostátního zákona. Poté musí být v každém jednotlivém smluvním státě přijat formou vnitrostátního zákona.

⁵⁸ Belgie, Gambie, Německo, Izrael (jen Haagská úmluva o mezinárodní koupi zboží), Itálie, Lucemburk, Nizozemí, San Marino, Velká Británie. Úmluva o jednotném zákonu upravujícím mezinárodní kupní smlouvu a Úmluva o jednotném zákonu o uzavírání mezinárodních kupních smluv vstoupily v platnost teprve v roce 1972

Snaha UNCITRAL o vypracování široce akceptovatelné úmluvy byla ověřena úspěchem, což mimo jiné dokazuje skutečnost, že mezi původními 11 státy, pro které vstoupila Úmluva v platnost 1. ledna 1988, byly státy ze všech zeměpisných oblastí, všech stupňů ekonomické vyspělosti a všech hlavních právních, sociálních a ekonomických systémů.⁵⁹ Přijetí jejího textu, který se pokusil skloubit protikladná stanoviska a názory na jednotlivé právní otázky ve více než komplikované politické situaci tzv. studené války, bylo nutně výsledkem mnoha kompromisů. Jako nejvýznamnější se však jeví skloubení jednotlivých právních institutů systému kontinentálního práva a systému práva angloamerického. Úmluva byla přijata v šesti oficiálních jazykových verzích: angličtině, arabštině, čínštině, španělštině, francouzštině a ruštině.⁶⁰

Úmluva se stala součástí československého práva 1. dubna 1991 a následně českého právního řádu.⁶¹ Úmluva má přednost před ustanoveními vnitrostátního právního řádu v souladu s čl. 10 Ústavy České republiky⁶². Z. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění, zakotvuje její aplikační přednost ve svém §2 a §756ObchZ⁶³ přednost před ustanoveními ObchZ.

I přes nesporný unifikační úspěch, který Úmluva představuje, je třeba vidět i její nedostatky týkající zejména těch otázek, kde se nepodařilo najít jednoznačné řešení přijatelná pro smluvní státy, což ve svém důsledku často vede k mezerovitosti úpravy, nekoncepčnosti některých ustanovení včetně nedostatku, který je vlastní prakticky všem mezinárodním úmluvám, spočívajícím v nejednotnosti v její interpretaci.

4.1.2 Zvolená řešení

Z hlavního účelu Úmluvy, kterým je podpora transakce mezinárodní koupě zboží cestou adopce jednotného práva slučitelného s rozličnými sociálními, ekonomickými a právními systémy, vyplývá požadavek, aby její text byl z právního hlediska dostatečně neutrální a aby byl považován za kompromisní řešení. Zatímco první požadavek v praxi vede

⁵⁹Původními státy Úmluvy byly: Argentina, Čína, Egypt, Francie, Maďarsko, Itálie, Losotho, Sýrie, USA, Jugoslávie, Zambie. Poté následovaly tyto státy: Austrálie, Rakousko, Bělorusko, Chile, Dánsko, Finsko, Ghana, Mexiko, Norsko, NDR, SRN, Švédsko, Ukrajina. Zdroj: Explanatory Note by the UNCITRAL, <http://cisgw3.law.pace.edu>

⁶⁰Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 8

⁶¹Pro původní ČSSR vstoupila Úmluva v platnost 1.4.1991. Česká a Slovenská republika se jako nástupnické státy staly smluvními stranami 1.1.1993.

⁶²z. č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky v čl. 10 stanoví: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“

k problémům při interpretaci Úmluvy, je druhý příčinou problému, jak vyplnit mezery, které v textu Úmluvy v důsledku tak širokého kompromisu vznikly.⁶⁴

Úmluva obsahuje právní řešení kombinující instituty mnoha právních systémů, která byla zvolena a rozvinuta jejím tvůrčím týmem, zabývajícím se a porovnávajícím jednotlivé dotčené právní řády.⁶⁵ Podařilo se tak vytvořit právní dokument, ve kterém existují ve vzájemné symbióze jak instituty typické pro právní systém *common law* na straně jedné, tak instituty typické pro kontinentální a jemu příbuzné právní systémy na straně druhé.

Spolu s unifikovaným právem mezinárodní koupě zboží došlo zároveň k vytvoření jednotného právního jazyka a k jednotnému vymezení jednotlivých právních institutů významných v praxi mezinárodního obchodu s cílem zefektivnit vztahy v jeho rámci vznikající. Samotné přijetí textu Úmluvy k zachování konceptuální jednoty nepostačuje, ale je třeba ji prosazovat zejména při aplikaci a interpretaci Úmluvy. Za tímto účelem byla do čl. 7 Úmluvy začleněna pravidla její interpretace a aplikace, která vyžadují vždy přihlížet k mezinárodní povaze Úmluvy, k potřebě podporovat jednotnost při jejím používání a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu.

Úmluva a Haagské úmluvy se od sebe liší nikoli pouze v otázkách hmotného práva, ale i z hlediska jejich kompilační techniky. Při formulaci Úmluvy došlo ke zjednodušení v podobě redukce počtu ustanovení a sjednocení otázky uzavírání smluv a otázky práv a povinností smluvních stran do jediného textu. Jedním z důvodů úspěchu Úmluvy byla rozsáhlá míra smluvní svobody, kterou smluvním stranám poskytuje.

Úmluva připouští aplikaci norem mezinárodního práva soukromého v těchto případech: jestliže smluvní strany nemají místo podnikání v různých smluvních státech (čl. 1 odst. 1 písm. b), pokud strany vyloučily aplikaci Úmluvy (čl. 6), v případě výskytu mezery v otázce spadající do předmětu úpravy Úmluvy (čl. 7 odst. 2) nebo pokud jde o otázky, kterých se Úmluva výslovně nedotýká (čl. 4 a 5).

---

⁶³ §756 ObchZ: „Ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, neobsahuje odlišnou úpravu.“

⁶⁴ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.813

⁶⁵ *Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods*; Peter Schlechtriem; Mnichov 1998, str. 5

V případě řady obchodních asociací⁶⁶, o nichž jsem se zmínila v kapitole 3.3.6 se ustálila praxe výslovně vyloučit aplikaci Úmluvy spolu s dalšími mezinárodními smlouvami. Úmluva je rovněž vyloučena z obchodních formulářů velikých ropných společností (BP, Shell). Důvodem je skutečnost, že Úmluva se nezabývá problematikou pro tyto vztahy typickou (např. nedefinuje dodací podmínky FPB nebo CIF, neupravuje *bills of lading* či platbu pomocí akreditivu.⁶⁷

4.1.3 Interpretace Úmluvy

Všechny mezinárodní úmluvy, které nejsou jediným a zcela vyčerpávajícím pramenem práva a nenabízejí komplexní řešení určitého problému, ale zabývají se pouze některými otázkami, se stávají často předmětem fundamentálně odlišné interpretace při jejich aplikaci. V případě Úmluvy je tato skutečnost posílena vysokým počtem smluvních států, odlišnostmi v jejich právních řádech pramenících z rozdílných tradic, odlišné politické situace či z rozdílného pojetí pramenů práva.⁶⁸ Jednotné právo obsažené v Úmluvě je tak ohroženo odstředivými silami vycházejícími ze skutečnosti, že mezinárodní instrumenty jsou vnitrostátními soudy interpretovány v souladu s jejich národní právní kulturou.⁶⁹

S interpretačními problémy se lze běžně setkat i v rámci jednotlivých národních právních řádů. Situace je však mnohem komplikovanější v případě mezinárodní úmluvy.⁷⁰ Výhodou by samozřejmě bylo, pokud by Úmluvu doplňovala soudní instituce, na kterou by se státy mohly obracet s předběžnými otázkami týkajícími se výkladu Úmluvy, nebo pouze konzultační orgán, jehož úkolem by bylo podávat stanoviska ohledně interpretace Úmluvy.⁷¹

Otázkou interpretace mezinárodních úmluv se vědecká obec mnohokrát zabývala. Pokud jde o Úmluvu, prosadil se názor, že v úvahu přichází pouze její zcela autonomní interpretace bez odkazu na smysl právních termínů v národních právních řádech. Jedině tak

⁶⁶ např. Grain and Feed Trade Association (GAFTA)

⁶⁷ Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 2

⁶⁸ Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 47: „*Ce risque est évidemment d'autant plus élevé que la convention, comme c'est le cas, est appelée à être appliquée dans un grand nombre de pays, relevant de familles juridiques et de systèmes politiques et économiques différents.*“

⁶⁹ Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 39

⁷⁰ Bonell, in Bianca-Bonell *Commentary on the International Sales Law*, Giuffrè: Milan (1987) 65-94 (k dispozici na <http://cisgw3.law.pace.edu/>): „*In applying domestic statutes, one can rely on long established principles and criteria of interpretation to be found within each legal system. The situation is far more uncertain with respect to an instrument which, although formally incorporated in the various national legal systems, has been prepared and agreed upon at an international level.*“

⁷¹ Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 47

lze dosáhnout zachování jednotnosti a zabránit rozšíření jevu tzv. *forum shopping*.⁷² Toto platí i v případě, kdy Úmluva zdánlivě používá termíny nebo koncepty příznačné pro národní právní řády, jako např. „přiměřeně“ (= *reasonable*), „náhrada škody“ nebo „odstoupení“.⁷³

Zatímco Haagské úmluvy výslovně neupravovaly otázku jejich interpretace, stanoví Úmluva ve svém čl. 7 poměrně přísně pravidla, kterými se má její interpretace řídit. Tento článek je tak jedním z nejdůležitějších ustanovení Úmluvy. Spíše než metodu však čl. 7 odst. 1 Úmluvy stanoví cíle, kterých má být dosaženo, nejdůležitějším z nichž je nepochybně „*potřeba podporovat jednotnost při jejím použití*“.⁷⁴

V souladu s ustanovením čl. 7 odst. 1 jsou strany, domácí soudy i rozhodčí soudy povinny vykládat jednotlivá ustanovení Úmluvy **ve světle jejího mezinárodního charakteru a posilovat jednotnost při její aplikaci a zachování dobré víry v mezinárodní obchod.**

Úmluva je třeba interpretovat s přihlédnutím k její **mezinárodní povaze**. Jde o logické vyústění skutečnosti, že přestože se tato norma stává součástí konkrétních národních právních řádů, zůstává nadále mezinárodním pramenem práva. Byť mohou pojmy použité pro vymezení jednotlivých institutů Úmluvy evokovat právní instituty známé z domácích právních řádů, lze je interpretovat nikoli s ohledem na jejich význam v souladu s domácím právem, ale zcela autonomně a v mezinárodním kontextu⁷⁵. V této souvislosti je nadmíru důležité brát v úvahu zejména rozhodnutí soudů, popř. rozhodčích soudů ve vztahu k Úmluvě. Soudy by tak měly Úmluvu interpretovat s ohledem na relevantní judikaturu byť zahraničních soudů a v odůvodnění svých rozhodnutí na ni odkazovat.

Rovněž není jednoznačnou otázkou, zda se při interpretaci Úmluvy použijí pravidla platná pro interpretaci mezinárodních smluv. Za nespornou lze považovat aplikaci čl. 33 Úmluvy o smluvním právu⁷⁶ (principy platné pro výklad vícejazyčných textů).⁷⁷

⁷² Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.827

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ John O. Honnold: *Uniform Law for International Sales under 1980 United Nations Convention* (3rd edition, 1999), note §87 (k dispozici na <http://cisgw3.law.pace.edu/>): „*the reading of a legal text in the light of the concepts of our domestic legal system, an approach that would violate the requirement that the Convention be interpreted with regard "to its international character"*“.

⁷⁶ Vídeňská úmluva o smluvním právu vyhlášená vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 15/1988 Sb.

⁷⁷ Rozehnalová, N.: *Aplikace unifikovaného hmotného práva upravujícího mezinárodní kupní smlouvu in Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003*, str.26

Dalším kritériem interpretace Úmluvy je dle čl. 7 odst.1 **potřeba podporovat jednotnost při výkladu**. Nejednotnost při výkladu Úmluvy při její aplikaci soudy či rozhodčími soudy lze právem považovat za jeden z vážných nedostatků Úmluvy, který lze eliminovat či alespoň minimalizovat pouze důsledným dodržováním ustanovení o její interpretaci. Jednotnosti výkladu tak bude opět dosaženo pouze a jen za předpokladu, že subjekt provádějící její interpretaci vezme v potaz a přihlédně k praxi v ostatních státech, tj. k rozhodnutím vydaným soudními či rozhodčími orgány ostatních států, ve kterých byly řešeny identické či podobné otázky. Taková rozhodnutí mohou mít ve svém důsledku povahu precedentů, jsou-li součástí souboru shodné mezinárodní judikatury, nebo působí-li silou své přesvědčivosti.⁷⁸

Realizace tohoto požadavku může být v praxi velmi obtížná z důvodu obtížného přístupu k těmto rozhodnutím či jazykové překážky. Z těchto důvodů schválila UNCITRAL na svém 21. zasedání v roce 1988 postup, který umožní shromáždit jednotlivá rozhodnutí vydaná v souvislosti s aplikací Úmluvy cestou jejich zaslání sekretariátu UNCITRAL národními zpravodaji v původním jazyce. Sekretariát posléze zprostředkuje jejich zpřístupnění všem zainteresovaným osobám a to buď výtahem nebo jejich překladem do úředních jazyků OSN, který zašlou zpět jednotlivým státům povinným zajistit jejich publikace.⁷⁹

Formulace druhé části čl. 7 odst. 1 zabývající se **otázkou dobré víry** byla výsledkem kompromisu při přijímání Úmluvy mezi těmi, kteří prosazovali, aby Úmluva obsahovala ustanovení, které by imperativně stanovilo smluvní stranám obecnou povinnost zachování dobré víry a poctivého obchodování, a těmi, kdo se naopak ostře ohrazovali proti obecné povinnosti dobré víry.⁸⁰ Otázkou, která z uvedeného kompromisu vyvstala, bylo, zda má princip dobré víry význam, pouze pokud jde o interpretaci Úmluvy nebo i pokud jde o chování stran. V této otázce byla zastávána zcela protichůdná stanoviska. Někteří poukazovali, že Úmluva odkazuje ustanovením čl. 7 odst. 1, kde hovoří o „*potřebě dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu*“, na obecnou povinnost stran při každé

⁷⁸ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.832

⁷⁹ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.833

⁸⁰ Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 59 ; John O. Honnold: *Uniform Law for International Sales under 1980 United Nations Convention* (3rd edition, 1999), note §87 (k dispozici na <http://cisgw3.law.pace.edu/>): „*At a late stage in the preparation of the Sales Convention this language was adopted as a compromise between two divergent views: (a) Some delegates supported a general rule that, at least in the formation of the contract, the parties must observe principles of "fair dealing" and must act in "good faith"; (b) Others resisted this step on the ground that "fair dealing" and "good faith" had no fixed meaning and would lead to uncertainty.*”

individuální kupní smlouvě.⁸¹ Je totiž nepopíratelné, že smluvní strany vyvozují svá práva a povinnosti ze smlouvy v souladu s Úmluvou, přičemž při jejím výkladu má být přihlédnuto k dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu, z čehož vyplývá, že i práva a povinnosti smluvních stran jsou podrobena testu jejich dobré víry.⁸² Ačkoli se zabývala se otázkou dobré víry mnohá soudní rozhodnutí, nepodařilo se dojít k obecně respektovanému stanovisku.⁸³

Lze dovodit, že ačkoli Úmluva obecnou povinnost zachování dobré víry ve svém textu neobsahuje, bude zřejmě ustanovení čl. 7 odst. 1 v tomto smyslu vykládáno i národními soudy už vzhledem k tomu, že Zásady UNIDROIT, hrající určitou roli při vyplňování mezer právní úpravy Úmluvy, takovou obecnou povinnost stanoví ve svém čl. 1.7.⁸⁴ Závěrem lze říci, že princip dobré víry lze za určitých podmínek považovat za jeden z obecných principů, na kterých je Úmluva založena, ačkoli nelze připustit, aby v důsledku aplikace tohoto principu byly stranám uloženy další povinnosti, Úmluvou neupravené.⁸⁵

Dalším možným způsobem podpory jednotnosti při výkladu Úmluvy je její interpretace z jejích jednotlivých návrhů, tj. z přípravných prací. Je třeba zdůraznit, že tento způsob nelze přeceňovat a nepřikládat mu přehnaný význam, protože Úmluva, jako každý jiný zákon, žije od svého přijetí svou vlastní existencí, a protože v jednotlivých smluvních státech je tomuto způsobu výkladu přikládán různý význam.⁸⁶

⁸¹ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.839

⁸² Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 59

⁸³ K dispozici na www.unilex.info:

- rozhodnutí mexické COMPROMEX (Comisión para la Protección del Comercio Exterior de Mexico) ze dne 30.11.1998 ve věci Dulces Luisi, S.A. de C.V. v. Seoul International Co.Ltd., kde stanovila (volný překlad): Článek 7 Úmluvy upravuje dobrou víru jako jeden ze základních principů ovládajících smluvní vztahy mezi stranami, který nelze vymezit v souladu s jeho pojetím v národním právu, ale v souladu s jeho pojetím v mezinárodním obchodu.
- rozhodnutí Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži ze dne 23.1.1997 č. 8611/HV/JK (volný překlad): Jediný rozhodce mimo jiné konstatoval, že princip dobré víry obsažen v čl. 7 odst.1 Úmluvy, je aplikovatelný pouze při interpretaci Úmluvy a nemá na něj být nahlíženo jako na pramen práv a povinností stran týkajících se plnění smlouvy.

⁸⁴ Article 1.7 (Good faith and fair dealing) (1) *Each party must act in accordance with good faith and fair dealing in international trade.*, (2) *The parties may not exclude or limit this duty*

⁸⁵ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.841

⁸⁶ Ferrari, F.: *Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale*, str.834, uvádí: „*alors que dans les pays de "droit civil", la possibilité de résoudre un problème d'interprétation par référence aux travaux préparatoires n'a jamais été remis en cause, le problème a été soulevé dans la common law...*”

4.1.4 Mezery úpravy a jejich řešení

Ke vzniku nebezpečí, že dojde k ohrožení či narušení jednotnosti právní úpravy obsažené v Úmluvě, dochází proto, že v praxi se mohou vyskytnout otázky Úmluvou neupravené, tedy tzv. mezery v právu. Tyto mezery vznikají ve vztahu k těm otázkám, které sice do předmětu úpravy Úmluvy spadají, ale nejsou v ní explicitně upraveny. Jedná se například o otázku výše úroků z prodlení či o institut paušalizované náhrady škody. Režim těchto otázek je odlišný od otázek z předmětu úpravy Úmluvy vyloučených. Na jejich regulaci se použije čl. 7 odst. 2 Úmluvy.

Po zdoluhavých jednáních diplomatické konference v roce 1980 bylo nakonec přijato kompromisní řešení, dle kterého tam, kde určitou otázku spadající do předmětu úpravy Úmluvy nelze řešit podle jejich ustanovení, mají být právní mezery řešeny podle obecných zásad, na kterých spočívá Úmluva, nebo v případě, že takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého. Problémy působí nejasnost tohoto ustanovení.

Z výše uvedeného vyplývají dva základní problémy – přesné definování předmětu úpravy a následné řešení jejich eventuálních mezer. Je především nutné přesně vymezit, co vše zahrnuje „*otázky spadající do předmětu úpravy této Úmluvy*“ dle čl. 7 odst. 2, a to cestou autonomní klasifikace dotčených právních problémů s ohledem na jejich funkci při mezinárodní kupní smlouvě. Pokud z této klasifikace jasně vyplyne, že se jedná o problém mezinárodní koupě zboží a Úmluva v této věci obsahuje explicitní řešení nebo řešení, které lze vyvodit z jejích obecných zásad, pak by tento problém měl být považován za problém, který je výlučně řešen Úmluvou a neměl by být v žádném případě podroben interpretaci národním právním řádem.⁸⁷ Aplikující orgán by v takovém případě neměl hledat řešení ve svém vnitrostátním právu, ale měl by se pokusit najít řešení v Úmluvě.

Okruh otázek, které Úmluva upravuje, je výslovně stanoven v čl. 4. Podle jeho dikce jde pouze o uzavírání smlouvy o koupi a práva a povinnosti vyplývající se smlouvy. Příkladem sporné situace je nesoulad zboží se smlouvou. Tato otázka je Úmluvou řešena, ale nesoulad zboží se smlouvou může být také způsobeno omylem (= *mistake*). Prodávající prodá zboží, o kterém se domnívá, že je v souladu se smlouvou, ale později se ukáže, že není. Skutečnost, že si prodávající nebyl vědom nesouladu zboží, by mohl přičítat omylu.

Omyl je však otázkou platnosti smlouvy, která je z předmětu úpravy Úmluvy explicitně vyloučena v souladu s čl. 4 Úmluvy. To znamená, že tato otázka je předmětem úpravy národního práva a prostředky nápravy upravené Úmluvou se neaplikují. Podobným případem je situace, kdy kupující kupuje složitý stroj od prodávajícího, o kterém se domnívá, že je osobou s dobrou pověstí a posléze vyjde najevo, že prodávajícím je jiná osoba a stroj je velmi nekvalitní.⁸⁸

Ustanovení čl. 7 odst. 2 se použije, pouze pokud jde o tzv. mezery *praeter legem*⁸⁹, tj. otázky, které spadají do předmětu úpravy Úmluvy, které v ní však nejsou explicitně upraveny. Zmíněná norma se nepoužije, pokud jde o mezery *intra legem*, tj. otázky nespádající do předmětu Úmluvy vymezené v čl. 4 a 5.^{90, 91}

V souladu s výše uvedeným zvolila Úmluva kombinaci použití obecných zásad, na kterých Úmluva spočívá, tzv. „*true code approach*“⁹², s eventuálním použitím norem mezinárodního práva soukromého. Primárně je tedy třeba zodpovědět otázku, zda Úmluva v souladu s ustanovením čl. 7 odst. 2 obsahuje obecné zásady pro řešení otázek spadající do jejího předmětu úpravy, popř. které, či zda daná otázka bude naopak řešena podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.

Vyplnění mezer v právní úpravě cestou aplikace obecných zásad či principů je metodou tradičně využívanou ve státech kontinentálního právního systému.⁹³ To znamená, že na

---

⁸⁷ Schlechtriem, P.: Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods; Mnichov 1998, str. 6

⁸⁸ Koppol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str. 197

⁸⁹ Prof. JUDr. Dušan Hendrych a kol.: Právní slovník, C H Beck, str. 699: **Praeter legem** (lat., tj. vedle zákona, tedy co zákon výslovně nedovoluje ani nezakazuje. Jde o pojem, který vyjadřuje chování neupravené zákonem, které je obecně dovolené...Právní normy těmto subjektům mlčky dovolují i chování právně výslovně neupravené, které však nesmí být contra legem nebo in fraudem legis.

Boguzsak Jiří, Čapek Jiří: Teorie práva, str. 250: prater legem = mimo zákon, co zákon výslovně ani nedovoluje ani nezakazuje

⁹⁰ Ferrari, F.: Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale, str. 842, 843

⁹¹ Užití pojmů *praeter* a *intra legem* se může v této souvislosti jevit jako chybné, ale je nutno je chápat v daném kontextu jako „mezery *praeter legem*“, tj. otázky neupravené, ale spadající do předmětu úpravy Úmluvy, a „mezery *intra legem*“, tj. mezery přímo v rámci daného zákona, tj. otázky nespádající do předmětu úpravy Úmluvy.

⁹² Ferrari, F.: Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale, str. 843, v poznámce č. 190 uvádí s odkazem na vymezené tohoto pojmu řadou autorů: „*a court should look no further than the code [or any other kind of legislation] itself for solution to disputes governed by it – its purposes and policies should dictate the result even where there is no express language on point.*“ Jde o to přistupovat k Úmluvě jako ke skutečnému zákoníku, který obsahuje všechna potřebná řešení

⁹³ Ferrari, F.: Interprétation uniforme de la Convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale, str. 845, Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 50; k tomu viz § 1 odst. 2 ObchZ: Právní vztahy...se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se

prvním místě ustanovení čl. 7 odst. 2 opravňuje použít metodu analogie, kdy dochází k aplikaci té právní normy, která je nejpodobnější posuzovanému případu, a pokud nelze postupovat analogicky, řeší se daná otázka podle již zmíněných obecných zásad.⁹⁴

Jelikož Úmluva neobsahuje taxativní výčet těchto obecných zásad, je nutno je dovodit z textu a legislativní historie. K jejich formulaci významně přispívá i sama aplikační praxe. Některé z nich jsou v Úmluvě výslovně uvedeny. Jde o **zásadu dobré víry v mezinárodním obchodě** (čl. 7 odst. 1) a **zásada autonomie vůle stran** (čl. 6), považovanou za nejdůležitější obecnou zásadu, která navíc Úmluvě v podstatě přisuzuje subsidiární charakter, protože Úmluva tak upravuje pouze případy, které si strany smluvně neupravily. Dále je to **zásada neformálnosti právních úkonů** (čl. 11 s výhradou čl. 12 a čl. 29 odst. 1 s korekcí v čl. 29 odst. 2), **zásada, dle které je strana porušující smlouvu v části týkající se placení povinna platit úroky z prodlení** (čl. 78), **zásada zmírňování škod** (čl. 77), **zásada úplné náhrady škody a zásada zákazu bezdůvodného obohacení**.

Jedná-li se o mezeru *preater legem* a neexistují-li v předmětné otázce obecné zásady, na nichž Úmluva spočívá, řeší se dotčená otázka v souladu s článkem 7 odst. 2 *ultima ratio* podle ustanovení právního řádu rozhodného podle norem mezinárodního práva soukromého. V těchto případech se použije kolizní normy práva státu fora pro určení subsidiárního statutu.

Příkladem mezery v právní úpravě je otázka úroků z prodlení ve smyslu čl. 78, který stanoví : „*jestliže strana se opozdí s placením kupní ceny nebo jiné peněžité částky, má druhá strana nárok na úroky z prodlení...*“, aniž by stanovil, od kdy vzniká nárok na úroky z prodlení či jaká je jejich výše. Tato otázka, která je předmětem kapitoly 4.6.9, vyvolala takové množství sporů jako žádná jiná otázka Úmluvy. Zásady UNIDROIT stanoví, že úroky z prodlení běží od splatnosti platby a jejich výše je určena dle průměrné výše úrokové míry bank pro krátkodobé půjčky stanovená pro měnu platby v místě platby (viz. čl. 7.4.9)⁹⁵

---

podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá tento zákon.

⁹⁴ Audit, B.:La vente internationale de marchandises (1990), str. 50

⁹⁵ Article 7.4.9. (Interest for failure to pay money)

(1) *If a party does not pay a sum of money when it falls due the aggrieved party is entitled to interest upon that sum from the time when payment is due to the time of payment whether or not the non-payment is excused.*

(2) *The rate of interest shall be the average bank short-term lending rate to prime borrowers prevailing for the currency of payment at the place for payment, or where no such rate exists at that place, then the same*

4.1.5 Smluvní svoboda

Základní princip smluvní autonomie při mezinárodní koupi zboží vyplývá z ustanovení čl. 6 Úmluvy, který připouští pro strany smlouvy možnost vyloučit použití Úmluvy jako celku, nebo, s výjimkou čl. 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit.⁹⁶ Tento princip tak smluvním stranám dává možnost zvolit pro smlouvu právo určitého státu.

Vzhledem k její povaze přímé normy, je však nutné vyloučení dohodou, o které nejsou pochybnosti. Předpokladem účinného vyloučení Úmluvy je, že taková dohoda bude právně účinná a bude součástí obsahu kupní smlouvy, v němž je obsažena vůle stran Úmluvu vyloučit. Někdy se připouští i možnost platného vyloučení Úmluvy mlčky za podmínky, že se tak děje na základě skutečné vůle stran, která byla, byť nikoli výslovně, vyjádřena.

Pokud dojde k vyloučení aplikace Úmluvy smluvními stranami, není třeba, aby tyto určily, který národní právní řád se bude na kupní smlouvu aplikovat. Aplikace konkrétního právního řádu se bude řídit podle příslušných norem kolizního práva.

Problematické je však konkludentní vyloučení její aplikace schválením doložky o volbě některého národního právního řádu ve smlouvě nebo v obchodních podmínkách. Pokud v takovém případě nedojde k výslovnému vyloučení aplikace Úmluvy a dojde k volbě právního řádu státu, který je smluvním státem Úmluvy, bude se Úmluva jakožto součást tohoto právního řádu aplikovat. Například formulace „*Tato smlouva se řídí českým právem*“ neznamená bez dalšího, že se smlouva řídí obchodním, respektive občanským zákoníkem. V případě, že jsou splněny všechny podmínky aplikace, řídí se smlouva Úmluvou jako českým právem mezinárodního původu. Pro jistotu lze doporučit použít formulaci „*Tato smlouva se neřídí Úmluvou*“, resp. „*Strany vyloučily pro regulaci této smlouvy Vídeňskou úmluvu*“.⁹⁷ Za vyloučení je ovšem nutno považovat případ, kdy strany sice zvolí národní právní řád, avšak s odkazem na určitou konkrétní právní normu⁹⁸. Skutečnost, že strany zvolí právní řád nesmluvního státu, se interpretuje jako úmysl stran vyloučit Úmluvu a aplikovat národní právní řád. V praxi lze jen doporučit zcela jasnou

---

rate in the State of the currency of payment. In the absence of such a rate at either place the rate of interest shall be the appropriate rate fixed by the law of the State of the currency of payment.

⁹⁶ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.25 : ...“doporučuje se použít v konkrétním obchodním kontraktu formulace „*Vídeňská úmluva o kupních smlouvách z roku 1980 neplatí pro tento kontrakt*“, nebo „*Tento kontrakt podléhá českému právu s vyloučením Vídeňské úmluvy o kupních smlouvách z roku 1980*“.

⁹⁷ Rozehnalová, N.: Aplikace unifikovaného hmotného práva upravujícího mezinárodní kupní smlouvu in Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003, str.24

⁹⁸ Tamtéž, str. 34-35

formulaci takové doložky, které zamezí možným budoucím pochybnostem vzniklým rozdílnou argumentací stran v případě sporu.

Judikatura se touto otázkou mnohokrát zabývala a lze odkázat například na následující rozhodnutí :

- Landgericht Landshut č. 54 O 644/94 ze dne 5.4.1995⁹⁹ stanovil, že u smlouvy mezi německou a švýcarskou stranou jsou splněny předpoklady aplikace Úmluvy, její aplikace nebyla vyloučena. Skutečnost, že žalobkyně opírá svůj nárok o předpisy BGB a žalovaný se rovněž odvolával na předpisy BGB, nic na věci nemění. Vídeňská úmluva je přímou normou, je tedy přímo německým právem. Strany mohou jen užití Úmluvy výslovně vyloučit, což nebylo učiněno. Pouhé ujednání, že má být použito německé právo, není dle panujícího názoru dostatečné.
- Tribunal di Padova – Sez.Este (Itálie) ze dne 11.1.2005 ve věci Ostroznik Savo v. La Faraona soc.cop. a r.l.(volný překlad), ve kterém se soud vyjádřil, že odkaz ve smlouvě na „práva a předpisy Mezinárodní obchodní komory“ není způsobilý vyloučit z aplikace Úmluvu. V souladu s normami mezinárodního práva soukromého mají smluvní strany volnost ve volbě práva, kterým se bude řídit smlouva, avšak musí se jednat o volbu některého konkrétního národního právního řádu. Odkaz na pravidla nadstátního nebo mezistátního charakteru jako lex mercatoria nebo Zásady UNIDROIT nelze považovat za skutečnou volbu práva stranami, ale pouze jako inkorporaci těchto pravidel do smlouvy, která se aplikují pouze pokud nejsou v rozporu se závaznými pravidly použitelného národního práva.
- Oberster Gerichtshof (Supreme Court, Rakousko) č. Ob 77/01 g ze dne 2.10.2001 soud výslovně stanovil, že ani volba práva smluvního státu (rakouského práva) ani doložky Incoterms by ve svém důsledku nemohla vést k vyloučení aplikace Úmluvy.

Z výše uvedeného lze dovodit, že jde především o otázku výkladu projevu vůle stran v konkrétním případě. Pokud strany nedají výslovně najevo, že vylučují použití Úmluvy, pak samotnou volbu práva smluvního státu bez dalšího dodatku, je třeba chápat jako vůli po použití práva daného státu tak, jak se ho ve státě jeho platnosti použilo, tj. použije se Úmluva, která je součástí tohoto práva a má přednost před jeho ostatními ustanoveními.

Každopádně musí takový projev vůle splňovat kritéria stanovená v čl. 8 Úmluvy, který byl do textu Úmluvy začleněn zejména proto, aby snížil riziko nedorozumění mezi stranami, které je v mezinárodních obchodních vztazích větší z důvodu jazykových bariér či rozdílného chápání jednotlivých obchodních termínů stranami. Článek 8 odst. 1 výslovně stanoví, že se *„prohlášení nebo jiné chování strany vykládají podle jejího úmyslu, jestliže druhé straně byl tento úmysl znám nebo jí nemohl být neznám.“* Toto ustanovení předvídá

---

⁹⁹ K dispozici na www.unilex.info

situaci, kdy jsou strany smlouvy v poměrně úzkém vztahu a jejich úmysl, který uzavřením smlouvy sledují, jim je znám.

Často však okolnosti daného případu neumožňují výklad jednání stran podle tohoto článku, zejména pokud jde o požadavek „nemohl být neznám“. V takovém případě se bude postupovat podle čl. 8 odst. 2, který používá objektivnější kritérium a „*prohlášení nebo jiné chování stran se vykládají podle významu, který by jim přikládala za týchž okolností rozumná osoba v tomtéž postavení jako druhá strana*“. Abstraktní povaha termínu „*rozumná osoby*“ je zmírněna tím, že je nutné vycházet z postavení vlastního druhé straně. V obou případech je třeba v souladu s čl. 8 odst. 3 vzít v potaz „*všechny rozhodné okolnosti případu, včetně jednání o smlouvě, praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, zvyklostí a následného chování stran*“.

4.1.6 Obchodní zvyklosti a obyčeje

Smlouvy se dále řídí zvyklostmi a praktikami zavedenými mezi stranami v souladu s čl. 9, který doplňuje ustanovení čl. 7 odst. 1 o interpretaci Úmluvy. Přes četné výhrady jsou zvyklosti a praktiky nepostradatelnou součástí obchodních smluv. Otázka, zda Úmluva připouští a eventuelně v jakém rozsahu použití obchodních zvyklostí či obyčejů, je jednou z nejsložitějších otázek obecného charakteru, kterou je třeba v rámci unifikovaných právních norem mezinárodního obchodu řešit.¹⁰⁰

Znění čl. 9, které bylo přijato po komplikovaných jednáních, vychází z celkem nejasné koncepce výrazně naznačující, že je výsledkem kompromisu mezi dvěma různými stanovisky, která se nepodařilo úspěšně překlenout. Článek 9 Úmluvy, aniž by vymezil pojem „*zvyklosti*“, upravuje otázku jejich aplikace takto : „*(1) Strany jsou vázány jakoukoli zvyklostí, na které se dohodly, a praxí, kterou mezi sebou zavedly*“

Takové zvyklosti nemusí splňovat kvality zvyklostí podle následujícího odstavce. Zejména se nemusí jednat o zvyklosti, které mezi sebou smluvní strany zavedly ještě před uzavřením smlouvy. Toto nahrazuje skutečná vůle stran být jimi vázány. Včlenění je možné výslovně, a to například odkazem na soubor těchto praktik vypracovaný profesními organizacemi¹⁰¹, nebo konkludentně, v každém případě ale prokazatelně. V případě, že by

¹⁰⁰ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.34

¹⁰¹ Za takový odkaz lze považovat i užití výrazů či zkratk běžně užívaných v mezinárodním obchodě (FOB, CAF, ex-ship)

bylo včlenění sporné, nebo-li jednou ze stran popíráno, musela by zvyklost pro svou aplikaci splňovat podmínky následujícího odstavce.

Článek 9 odst. 1 odkazuje rovněž na zvyklosti, které jsou vlastní praxi mezi stranami, a je v tomto identický se zněním čl. 8 odst. 3 *in fine*. To znamená, že zvyklosti mezi stranami pravidelně dodržované určují nejenom jejich povinnosti, ale i jejich úmysl.¹⁰²

Ustanovení čl. 9 odst. 2 stanoví: „*Pokud není dohodnuto jinak, má se za to, že strany se nepřímou dohodou, že na smlouvu nebo na její uzavření má být použita zvyklost, kterou obě strany znaly a která je v mezinárodním obchodu v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu v příslušném obchodním odvětví a zpravidla jimi dodržována.*“

Ve svém důsledku přiznává toto ustanovení obchodním zvyklostem normativní charakter, které budou mít jako samostatný pramen práva přednost před unifikovanými ustanoveními Úmluvy, která mají vesměs dispozitivní charakter.¹⁰³ Pro jeho aplikace musejí být splněny nejen podmínky subjektivní povahy (*strany zvyklost znaly nebo měly znát*), ale i podmínky objektivní povahy (*zvyklost je v mezinárodním obchodě v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu – aspekt mezinárodnosti a široké míře známosti; zvyklost je ve výše uvedeném rámci zpravidla dodržována*).

Výše uvedené kumulativní podmínky se jeví jako rozporné. Na jedné straně se vyžaduje, aby byly zvyklosti známy stranám nebo jim musely být známy, ale zároveň se klade podmínka jejich široké známosti v mezinárodním obchodě pro smlouvy téhož druhu v příslušném obchodním odvětví. Nemusí se však jednat o zvyklosti univerzální povahy. Ze zvolené formulace lze vyvodit, že jejím cílem bylo vyloučit používání zvyklostí regionálního, národního či místního charakteru. Vztah těchto zvyklostí k Úmluvě je třeba řešit na základě existence presumované vůle vyjádřené v čl. 9 odst. 2 a čl. 6. Takto vymezené mezinárodní obchodní zvyklosti pak mají před ustanovením Úmluvy přednost.

Na základě výše uvedeného bude hierarchie použitelných norem na mezinárodní kupní smlouvu podle Úmluvy následující¹⁰⁴:

¹⁰² Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 45: Jedná se například o situaci tolerance stran, pokud jde o množství dodaného zboží nebo o datum dodání zboží.

¹⁰³ Kanda, A.: *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*, str.35 ; Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 45

¹⁰⁴ Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 52

1. Ustanovení vnitrostátního práva mezinárodně závazná (čl. 4 písm.a))
2. Zvyklostí, na kterých se strany nepřímo dohodly (čl. 9 odst. 2)
3. Ustanovení smlouvy (čl. 6), včetně zvyklostí, na kterých se strany dohodly, nebo praxí, kterou mezi sebou zavedly (čl. 9 odst. 1)
4. Ustanovení Úmluvy
5. Obecné zásady, na nichž Úmluva spočívá (čl. 7 odst. 1)
6. Ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodní práva soukromého (čl. 7 odst. 2)

Ačkoli se normy vnitrostátního právního řádu objevily jak na počátku, tak na konci uvedeného pořadí, jejich aplikace musí být zcela výjimečná.¹⁰⁵

4.2 Struktura Úmluvy

Úmluva se skládá z Preambule o třech odstavcích a 101 článků rozčleněných do čtyř částí. Preambule stanoví hlavní principy a cíle Úmluvy, kterými je nastolení nového mezinárodního ekonomického řádu, rovnost a vzájemná výhodnost a odstranění právních překážek v mezinárodním obchodě.

První část obsahuje ustanovení vymezující předmět úpravy a rozsah její aplikace a ustanovení všeobecná. Druhá část obsahuje pravidla uzavírání smluv o mezinárodní koupi zboží. Třetí část tvoří vlastní jádro Úmluvy a stanoví práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího vznikající pro ně ze smlouvy a jejího porušení. Část čtvrtá obsahuje závěrečná ustanovení týkající se otázek nabytí účinnosti Úmluvy, výhrad při podpisu Úmluvy a aplikace Úmluvy na smlouvy o mezinárodní koupi zboží tam, kde oba státy mají stejné nebo podobné právo v této věci.

Z výše zmíněné struktury Úmluvy jasně vyplývá, že na rozdíl od Haagských úmluv z roku 1964 byla problematika uzavírání smlouvy a účinků kupní smlouvy sloučena do jednoho textu. Ve svém důsledku toto zamezilo zbytečnému opakování, vnitřním rozporům a vedlo ke zjednodušení právní úpravy některých otázek. Úmluva je zároveň přímo aplikovatelnou právní normou. Přesto však určitá dvojkolejnost z Úmluvy nevymizela. Článek 92 odst. 1 totiž opravňuje smluvní státy přijmout Úmluvu a současně nebýt vázán částí II nebo částí

---

¹⁰⁵ Za předpokladu, že strany výslovnou volbou práva některého státu pro jejich smluvní vztahy nevyloučily aplikaci Úmluvy.

III Úmluvy.¹⁰⁶ Stát, který této výhrady využil, není v souladu s čl. 92 odst. 2 považován za smluvní stát ve smyslu čl. 1 odst. 1 Úmluvy ohledně té části Úmluvy, na kterou se výhrada vztahuje.¹⁰⁷ K výhradě ve vztahu k části III upravující samotnou koupi zboží doposud nedošlo. Pokud by chtěl stát vyloučit aplikaci části III, není prakticky důvod, aby ratifikoval Úmluvu jako takovou.

Struktura Úmluvy je tzv. horizontální. Úmluva nejprve stanoví, jaké jsou povinnosti prodávajícího, na což bezprostředně navazují práva kupujícího v případě porušení povinností prodávajícím. Stejně tak povinnosti kupujícího jsou bezprostředně následovány ustanoveními obsahujícími práva prodávajícího pro případ, že kupující své povinnosti nesplní. A konečně poté, co Úmluva stanoví pravidla přechodu nebezpečí, obsahuje společná ustanovení o povinnostech prodávajícího a kupujícího.

Jako negativní lze označit skutečnost, že Úmluva obsahuje poměrně velký počet tzv. neurčitých právních pojmů (např. „rozumně očekávat“, „přiměřeným způsobem“, „rozumná osoba“, „v rozumné době“ atd.), které jsou nepochybně důsledkem snahy o vytvoření neutrálního jazyka Úmluvy a o dosažení maximálního kompromisu mezi smluvními státy. Na druhou stranu tyto pojmy snižují úroveň právní jistoty a předvídatelnosti. Výkladem těchto pojmů se soudy jednotlivých států intenzivně zabývaly od samotného přijetí Úmluvy a je žádoucí, aby právě v těchto bodech soudy dodržovaly v maximální možné míře stanovená interpretační pravidla.

4.3 Aplikace Úmluvy, předmět úpravy

Na úvod je třeba zmínit, že Úmluva se neaplikuje na všechny mezinárodní smlouvy o koupi zboží. Její aplikace závisí na určení, zda předmětná kupní smlouva splňuje definiční znaky mezinárodní kupní smlouvy dle Úmluvy a zda jsou splněna kritéria její aplikace.

Podle čl. 1 je nutno rozlišovat dvě sféry aplikovatelnosti Úmluvy, a to vždy za předpokladu splnění základní podmínky, že strany kupní smlouvy mají místo podnikání v různých státech, a to podle čl. 1 odst. 1 písm. a) a čl. 1 odst. 1 písm. b).

¹⁰⁶ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html: Toho využily, pokud jde o část II (Uzavírání smlouvy) Dánsko, Finsko, Norsko a Švédsko

¹⁰⁷ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 9: Pokud jedna strana má místo podnikání ve státě, který takovou výhradu učinil, a druhý ve státě bez takové výhrady, nelze aplikovat druhou část Úmluvy podle čl. 1 odst. 1 písm. a). Zdá se však, že by bylo možné ji aplikovat ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b), pokud použitelné normy mezinárodního práva soukromého vedou k aplikaci práva státu, který takovou výhradu neučinil.

Tímto vymezením předmětu úpravy získává Úmluva dvojí povahu. Dojde-li k její aplikaci podle čl. 1 odst. 1 písm. a), je aplikována jako přímá norma bez předchozího užití kolizní normy. Dojde-li k její aplikaci podle čl. 1 odst. 1 písm. b), je aplikována až na základě kolizní normy jako mezinárodně sjednocená věcná norma mezinárodního práva soukromého, podobně jako §729 až 755 ObchZ.¹⁰⁸

4.3.1 Aplikace podle čl. 1 odst.1 písm.a)

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. a), zakotvujícím aplikaci Úmluvy na základě vzájemnosti, se Úmluva aplikuje na smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých smluvních státech za předpokladu, že současně smluvní strany nevyloučily aplikaci Úmluvy jako celku nebo jejích jednotlivých ustanovení v souladu s čl. 6.¹⁰⁹ Toto ustanovení má povahu jednostranné kolizní normy, která sama určuje okruh použitelnosti Úmluvy. Pokud tedy mají osoby místo podnikání v různých smluvních státech, jsou národní kolizní normy vyloučeny z aplikace a ustanovení Úmluvy mají povahu přímých norem.¹¹⁰

Předpoklady přímé aplikace lze shrnout jako :

- a) Místo podnikání v různých smluvních státech (mezinárodní prvek)
- b) Známost mezinárodnosti vztahů
- c) Vázanost ustanovení článku v souladu s čl. 91 odst. 2
- d) Neexistence výslovného vyloučení aplikace

Právní režim mezinárodních kupních smluv uzavíraných českými právními subjekty s partnery ze smluvních států Úmluvy se obligatorně řídí ustanoveními Úmluvy a bude aplikován i při rozhodování případných sporů soudy.¹¹¹ Úmluva je významnou součástí našeho vnitrostátního právního řádu v oblasti soukromého práva.¹¹² Je na místě upozornit, že jak Úmluva, tak Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží jsou závazně aplikovatelné (mají imperativní charakter) na kupní smlouvy uzavřené mezi subjekty, které mají místo podnikání v různých smluvních státech Úmluvy a tím vylučují *ipso iure* aplikovatelnost příslušných ustanovení národních právních řádů.

¹⁰⁸ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 203

¹⁰⁹ Článek 6: „Strany mohou použití kteréhokoli ustanovení vyloučit nebo jeho účinky změnit, s výjimkou článku 12.“

¹¹⁰ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.28

¹¹¹ Příklad: A je subjektem podnikajícím na území Španělska a B je subjektem podnikajícím na území ČR. Bez nutnosti odkazu na Úmluvu, je-li vztah kvalifikován jako mezinárodní kupní smlouva, bude soud aplikovat Úmluvu. V takovém případě má přednost před úpravou kolizní.

Je třeba stanovit, zda je stát smluvním státem Úmluvy. Kdy se stát stane smluvní státem stanoví čl. 99. Dále je třeba zohlednit, zde státy, ve kterých mají smluvní strany relevantní místo podnikání, neučinily výhradu dle čl. 92 (prohlášení státu, že nebude vázán částí II – Uzavírání smlouvy nebo částí III – Koupě zboží) nebo dle čl. 93 (Smluvní stát mající dvě nebo více územních jednotek mohl prohlásit, že se Úmluva vztahuje na všechny územní jednotky, nebo pouze na jednu nebo několik z nich¹¹³). Pokud smluvní stát učinil výhradu v souladu s čl. 92, nelze Úmluvu v její celistvosti aplikovat v souladu s čl. 1 odst. 1 písm. a). V takovém případě je nutné určit podle čl. 1 odst. 1 písm. b) právo, které se bude aplikovat na tu část, na kterou se v souladu s výhradou Úmluva nevztahuje. To samé platí *mutatis mutandis* i pokud jde o smluvní stranu mající určující místo podnikání na území, ve vztahu ke kterému učinil smluvní stát výhradu v souladu s čl. 93.¹¹⁴

Pokud nelze situaci kvalifikovat podle tohoto článku, bude použitelné právo určeno podle kolizních norem mezinárodního práva soukromého.

4.3.2 Aplikace podle čl. 1 odst. 1 písm. b)

K aplikaci jednotného práva dochází dle čl. 1 odst. 1 písm. b) rovněž prostřednictvím norem mezinárodního práva soukromého.

V souladu s tímto ustanovením se Úmluva aplikuje na smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místo podnikání v různých státech, jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu. Jde o situaci, kdy pouze jedna nebo žádná ze stran nemají místo podnikání ve smluvním státě.¹¹⁵

Toto pravidlo znamená, že jestliže kolizní právní normy místa podnikání určují jako rozhodné právo národní právní řád smluvního státu a pokud jsou splněny další podmínky, bude na daný případ aplikována Úmluva a nikoli jiné vnitrostátní norma určeného státu.¹¹⁶

¹¹² Úmluva byla publikována ve Sbírce zákonů pod č. 160/1991 Sb.

¹¹³ Této možnosti využila Kanada.

¹¹⁴ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 19

¹¹⁵ Příklad: Situace, kdy prodávající má místo podnikání ve Francii a kupující v nesmluvním státě nespadá do rozsahu aplikace dle čl. 1 odst. 1 písm. a), fr. soudce bude aplikovat normy svého mezinárodního práva soukromého. Pokud tyto normy určí k aplikaci právo třetího státu, bude aplikovat či nikoli Úmluvu v závislosti na tom, zda tento stát je smluvním státem Úmluvy či nikoli. Pokud kolizní normy určí francouzské právo, nebude aplikovat ustanovení občanského zákoníku, ale ustanovení Úmluvy.

¹¹⁶ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.29

Význam tohoto ustanovení je mimořádný, jelikož tak dochází ke značnému rozšíření rozsahu působnosti Úmluvy.

Tam, kde jsou normy mezinárodního práva soukromého fóra obsaženy v Římské úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, může volba práva smluvního státu učiněná stranami kupní smlouvy vést k aplikaci Úmluvy v souladu s čl. 1 odst. 1 písm. b), jelikož čl. 3 Římské úmluvy zaktovuje právo stran na svobodnou volbu práva. Toto rovněž platí tam, kde normy mezinárodního práva soukromého fóra jsou obsažena v Haagské úmluvě o právu rozhodném pro mezinárodní koupi hmotných movitých věcí z roku 1955 vzhledem k tomu, že čl. 2 této úmluvy rovněž zaktovuje právo stran na volbu práva.¹¹⁷

To znamená, že pokud např. francouzský soud rozhoduje spor mezi anglickým kupujícím a německým prodávajícím a dle ustanovení Římské úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy¹¹⁸ se bude aplikovat německé právo jako právo sídla smluvní strany poskytující charakteristické plnění¹¹⁹, bude francouzský soud povinen aplikovat v souladu s čl. 1 Úmluvu. Pokud by šlo o spor mezi anglickým prodávajícím a německým kupujícím a Římská úmluva by francouzský soud vedla k aplikaci anglického práva, pak by se neměla aplikovat Úmluva, ale anglické vnitrostátní právo, jelikož Velká Británie není smluvním státem Úmluvy.

Úmluva se tak pokusila o kompromisní řešení mezi přímou aplikací ve vztazích mezi smluvními státy a nepřímou aplikací, ke které dochází teprve na základě užití ustanovení mezinárodního práva soukromého. Tímto je umožněna aplikace Úmluvy i na kupní smlouvy, kde některá nebo dokonce žádná ze stran nemá místo podnikání ve smluvním státě.

¹¹⁷ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 21

¹¹⁸ Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřená k podpisu v Římě dne 19.6.1980, která vstoupila v platnost pro Českou republiku 1.7.2006 a byla publikována ve sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 64/2006 Sb.m.s.

¹¹⁹ Římská úmluva, čl. 4 odst. 2 :*“S výhradou odstavce 5 tohoto článku platí domněnka, že smlouva nejúžeji souvisí se zemí, v níž má strana, která je povinna plnit předmět smlouvy, v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště nebo v případě obchodní společnosti, sdružení nebo právnické osoby ústředí. Byla-li však smlouva uzavřena při výkonu povolání nebo při provozování živnostenské činnosti této strany, je danou zemí země, v níž se nachází hlavní provozovna, nebo má-li být v souladu s podmínkami smlouvy plněno v jiné než hlavní provozovně, je danou zemí země, v níž se nachází tato provozovna.“*

Úmluva však umožnila smluvním státům učinit na základě čl. 95¹²⁰ výhradu k ustanovení čl. 1 odst. 1 písm. b), kterou vedle České republiky využila i Slovenská republika, Čína a USA (viz Příloha č. 1). SRN prohlásila, že nepoužije čl. 1 odst. 1 písm. b) ve vztahu ke státu, který učinil předmětnou výhradu. Proti přijetí čl. 95 se již od počátku zvedly kritické hlasy, jak z odborných kruhů, tak od některých států, které jej považovaly za neúčinný pro značné zúžení rozsahu působnosti Úmluvy. Bylo však jasné, že právě začlenění této výhrady do textu Úmluvy přispělo k tomu, že Úmluva byla ratifikována mnoha státy, které by ji jinak nemohly akceptovat.¹²¹

Předpoklady aplikace podle čl. 1 odst. 1 písm. b) lze shrnout takto :

- a) Místo podnikání v různých i nesmluvních státech
- b) Odkaz norem mezinárodního práva soukromého fora na právní řád smluvního státu.

Jedná se kolizní normy smluvního i nesmluvního státu s tím, že k právnímu řádu smluvního státu Úmluvy lze dojít cestou volby práva či užitím náhradního hraničního určovatele. Tento postup je závazný pro soudy a rozhodčí soudy jednotlivých států v případě, že hraniční určovatel odkáže na právní řád státu, který neučinil výhradu dle čl. 95. Vzhledem k vysokému počtu smluvních států ztrácí výhrada podle čl. 95 k ustanovení čl. 1 odst. 1 písm. b) na významu, protože i státy, které tuto výhradu učinily, jsou smluvními státy ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. a).

4.3.3 Mezinárodní kupní smlouva

V souladu s ustanovením čl. 1 Úmluva „*upravuje smlouvu o koupi zboží mezi stranami, které mají místo podnikání v různých státech...*“, aniž by Úmluva vymezovala pojmy „koupě“, „zboží“ či „smlouva o koupi zboží“. Úmluva nerozlišuje mezi kupní smlouvou občanskoprávního či obchodněprávního charakteru. Z výše uvedeného vyplývá, že pro vymezení předmětu úpravy, nebo-li její působnosti, má rozhodující význam vymezení pojmu mezinárodní kupní smlouvy, který byl obecně vymezen v kapitole 2.2 této práce.

Úmluva vymezuje mezinárodní prvek pouze na základě subjektivního kritéria spočívajícího v tom, že strany kupní smlouvy mají místo podnikání v různých státech za předpokladu, že jde o státy, které jsou smluvními státy, nebo jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu a

¹²⁰ „Kterýkoli stát může prohlásit při uložení svých listin o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu, že nebude vázán ustanovením článku 1 odst. 1 písm.b) této Úmluvy.“

nepožaduje se splnění dalších podmínek¹²². Z toho vyplývá, že je především třeba přesně určit místo podnikání smluvních stran, a to i tehdy bude-li mít některá ze smluvních stran více míst podnikání. Pravidla pro určení místa podnikání stanoví Úmluva v čl. 10 (viz níže).

Ačkoli Úmluva definici mezinárodní kupní smlouvy neobsahuje, lze její kvalifikační znaky vyvodit z vymezení základních povinností charakterizujících tento právní vztah, uvedených v následujících člancích :

Článek 30 : „*Prodávající je povinen dodat zboží, předat jakékoliv doklady, které se k němu vztahují, a vlastnické právo ke zboží, jak vyžaduje smlouva a tato Úmluva za podmínek stanovených smlouvou a touto Úmluvou.*“

Článek 53 : „*Kupující je povinen zaplatit za zboží kupní cenu a převzít dodávku v souladu se smlouvou a touto Úmluvou.*“

Jinými slovy lze říci, se Úmluva vztahuje na smlouvu, na základě které je jedna strana (prodávající) povinna dodat zboží a převést vlastnické právo na druhou stranu (kupujícího), která je povinna zaplatit kupní cenu a zboží převzít. Esencí mezinárodní kupní smlouvy je podle Úmluvy výměna zboží za peníze.¹²³ Úmluva se vztahuje i na smlouvy o dílčí dodávce zboží („*goods by instalments*“) v souladu s čl. 73 či smlouvy o dodávce zboží, které je dodavatelem prodáno zákazníkovi kupujícího.¹²⁴ V souladu s čl. 29 se Úmluva vztahuje i na smlouvy kupní smlouvu pozměňující. Četná judikatura dospěla k závěru, že se Úmluva nevztahuje na distribuční smlouvy, jejichž cílem je spíše než převod vlastnického práva organizace distribuce. Četné kupní smlouvy uzavřené v rámci plnění distribuční smlouvy se však mohou řídit Úmluvou, a to i v případě, že tato distribuční smlouva byla uzavřena před účinností Úmluvy.¹²⁵ Úmluva se nepoužije na franchisové smlouvy.¹²⁶ Názory se rozcházejí, zda se Úmluva použije také na rámcové smlouvy, na základě kterých teprve dojde k uzavření konkrétních kupních smluv.

4.3.4 Zboží

Předmětem kupní smlouvy je „zboží“, jehož přesnou definici Úmluva neobsahuje. V souladu s čl. 7 odst. 1 musí být tento pojem vykládán autonomně, s ohledem na

¹²¹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.30

¹²² Kanda, A.: Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží a náš právní řád, str.4 a 5, in Právník 1/CXXXVI,

¹²³ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 3

¹²⁴ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 4

¹²⁵ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 6

¹²⁶ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 7

mezinárodní povahu Úmluvy a na potřebu „*podporovat jednotnost při jejím použití*“ spíše než odkazem na definici obsaženou ve národních právních řádech. Dle existující judikatury jsou „zbožím“ věci hmotné a movité v okamžiku dodání, bez ohledu na to, zda jsou celistvé či nikoli, nové nebo použité, živé¹²⁷ či neživé. Do předmětu úpravy Úmluvy tak pravděpodobně nespádají věci nehmotné, jako práva z průmyslového vlastnictví, obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, postoupení pohledávky¹²⁸ či objednávka na provedení průzkumu trhu.¹²⁹

Úmluva z okruhu zboží v čl. 2 přímo některé jeho druhy vyjímá. Důvody omezení spočívají:

- **v účelu použití zboží** (čl. 2 písm. a): „*zboží kupované pro osobní potřebu, potřebu rodiny, domácnosti, ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu*“
V tomto případě je důvod vyloučení výhradně subjektivní. Je jím pouze a jen účel, který sleduje kupující v okamžiku koupě a nikoli povaha zboží.
- **druhu zboží** (čl. 2 písm. d), e), f): „*cenné papíry, peníze, lodě, čluny, vznášedla, letadla, elektrická energie*“
- **charakteru převodu věci na nabyvatele** (čl. 2 písm. b), c): „*Na dražbách, při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu*“.

Prodej spotřebního zboží velkoobchodníkem maloobchodníkovi tak bude spadat do předmětu úpravy Úmluvy, zatímco prodej takového zboží individuálnímu spotřebiteli nikoli. To znamená, že například prodej automobilu společností pro obchodní užití se bude řídit Úmluvou, zatímco prodej automobilu pro soukromé užití nikoli. Účel užití zboží kupujícím nicméně nepovede k vyloučení aplikace Úmluvy, pokud tato skutečnost nebyla z rozumných důvodů známa prodávajícímu před nebo ke dni uzavření smlouvy.¹³⁰

Koupě zboží pro osobní potřebu, potřebu rodiny nebo domácnosti jsou ve většině případů operace vnitrostátní, které však mohou mít i mezinárodní charakter, jako v případě koupě přeshraničním pracovníkem, turistou či korespondenčně. Tyto případy byly z předmětu

¹²⁷ K tomu viz rozhodnutí německého Landesgericht Flensburg č.40 369/99 ze dne 19.1.2001 k dispozici na www.unilex.info, které za zboží spadající do předmětu úpravy Úmluvy považuje i „živá zvířata určená na porážku“

¹²⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 9

¹²⁹ K tomu viz rozhodnutí německého Oberlandesgericht Köln č. 19U 282/93 ze dne 26.8.1994 k dispozici na www.unilex.info, který objednávku na průzkum trh nepovažoval za kupní smlouvy dle článku 1 odst.1 Úmluvy, ani za smlouvu o dodávce zboží ve smyslu článku 3 odst.1, ale spíše za smlouvu o dílo.

úpravy výslovně vyloučeny, jelikož jsou v řadě států upraveny speciálními imperativními právními předpisy (např. předpisy na ochranu spotřebitele) a pro svůj objem jsou z hlediska mezinárodní obchodu bezvýznamné.

Z použitého termínu „zboží“ vyplývá, že předmětem Úmluvy nemohou být právní vztahy týkající se nemovitostí.¹³¹

Aby se jednalo o mezinárodní kupní smlouvu, musí mít smlouva mezinárodně obchodní charakter. Smluvní strany nekupují zboží za účelem jeho spotřebování, ale za účelem jeho dalšího obchodního využití.

4.3.5 Vztah k jiným smlouvám

Vedle kritéria „mezinárodnosti“ je důležité stanovení obsahu kupní smlouvy (čl. 30 a 53) a vymezení jejího vztahu k jiným smlouvám, resp. hranice mezi smlouvou kupní a jiným smluvním typem. Úmluva stanoví ve svém čl. 3, že za kupní smlouvu se považují i smlouvy o dodávce zboží, které má být teprve vyrobeno nebo vyhotoveno, kromě případů, kdy se objednatel zavazuje dodat podstatnou část věcí („*substantial part*“ nebo „*part essentielle*“) nutnou pro jejich výrobu nebo zhotovení.¹³² Formulace tohoto článku je navíc dvojsmyslná a je třeba porovnat jeho význam v různých jazykových verzích. Termín „*essentiel*“ může být totiž ve francouzštině vykládán ve smyslu kvantitativním i kvalitativním. Naproti tomu anglická verze používá termín „*substantial*“, který má význam spíše kvalitativní.¹³³ Konkrétní posouzení tak závisí na okolnostech každého jednotlivého případu¹³⁴. V tomto případě je tedy bohužel kritériem poněkud vágní termín „*podstatné části věci*“ a nikoli kritérium „*převažující části*“ jako v ustanovení čl. 3 odst.2.

Pokud jde o smlouvy podle čl. 3 odst. 2, nejde o kupní smlouvu v takovém případě, kdy převažující část závazků strany dodávající zboží spočívá ve vykonání práce nebo

¹³⁰ Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 48

¹³¹ K tomu viz rozhodnutí německého Landgerichts München č. 8 HKO 24667/93 ze dne 8.2.1995 a rozhodnutí rakouského Oberster Gerichtshof č. 5 Ob 45/05m ze dne 21.6.2005, který stanovil, že (volný překlad z anglického jazyka) „převod standardního softwaru obsaženého na hmotném nosiči jako CD proti platbě určité částky je třeba kvalifikovat jako smlouvu o koupi zboží podle Úmluvy“. Obě rozhodnutí k dispozici na www.unilex.info.

¹³² Podobně vymezuje vztah kupní smlouvy a smlouvy o dílo i z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, v § 410

¹³³ Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 26

¹³⁴ Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 26 uvádí příklad: Smlouva o dodávce potlačené látky nelze ve smyslu Úmluvy kvalifikovat jako smlouvu kupní, je-li zákazník zavázán dodat látku.

poskytnutí služeb.¹³⁵ Zde zvolené kritérium „*převažující část*“ (*preponderant part*) je zcela zřejmě kritériem čistě kvantitativním. Obtíže nastávají při řešení otázky, zda je třeba transakci, která zahrnuje jak dodání zboží, tak poskytnutí služeb, posuzovat v jejím celku nebo je třeba jednotlivé její části posuzovat odděleně.¹³⁶ Pokud jsou tyto dvě operace od sebe dostatečně odděleny, lze použít Úmluva pouze na tu týkající se dodání zboží. V opačném případě je třeba posoudit, co tvoří „*převažující část*“ závazku.

Z dikce čl. 3 odst. 2 lze vyvodit, že, bude-li z převažující části předmětem závazku dodání zboží, bude se smlouva jako celek posuzovat podle Úmluvy. V ostatních případech by režimu jednotného práva podléhala pouze část týkající se koupě, zatímco část upravující poskytnutí služeb by podléhala nesjednocenému národnímu právu. Při posuzování konkrétní smlouvy bude tedy vždy nutno přihlédnout k charakteru předmětu plnění.¹³⁷

Tato ustanovení mají dispozitivní povahu, takže strany mohou označit za kupní smlouvu a podřadit jejímu právnímu režimu i takovou smlouvu, která by podle uvedené úpravy kupní smlouvou nebyla.

4.3.6 Místo podnikání

Kritériem používaným jak Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, tak i Úmluvou OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží pro rozlišení vztahu na vztah s mezinárodním prvkem či na právní vztah pohybující se výhradně uvnitř jednoho národního právního řádu je *místo podnikání* (*places of business, établissement*). Z výše uvedeného lze konstatovat existenci zvláštní úpravy pro vnitrostátní kupní smlouvu a zvláštní úpravu pro mezinárodní kupní smlouvu.

Úmluva toto kritérium zakotvuje v článku 1 odst. 1. Mezinárodní povaha smlouvy je dána rozdílným místem podnikání, případně, pokud strana nemá místo podnikání, jejím rozdílným *bydlištěm* či *sídlem* (*résidence habituelle, habitaul residence*) v souladu s čl. 10

¹³⁵ V §410 odst. 2 z. č. 513/1991 Sb., zvoleno stejné hledisko.

¹³⁶ Zde lze poukázat na příklad technologického celku, který zahrnuje jak dodání zboží, tak poskytnutí služeb (technická asistence).

¹³⁷ V této souvislosti lze odkázat na tato rozhodnutí k dispozici na www.unilex.info:

- Gerechtshof Amsterdam č. 550/92 SKG ze dne 16.7.1992 ve věci *Box Doccia Megius v. Wilux International BVV*, ve kterém došel soud k závěru, že ačkoli není Úmluva aplikovatelná na výhradní distributorskou smlouvu, bude se aplikovat na každou separátní smlouvu uzavřenou v rámci distributorské smlouvy.
- Oberlandesgericht Koblenz č. 2 U 1230/91 ze dne 17.9.1993 dospěl ke stejnému závěru.

písm. b) Úmluvy. Situace, kdy má subjekt více míst podnikání, je řešena v čl. 10 písm. a) Úmluvy. Rozhodující je to místo podnikání, které má „*nejúžší vztah ke smlouvě a jejímu plnění s přihlédnutím k okolnostem stranám známým nebo stranami zamýšlenými kdykoli před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření*“.

Vymezení pojmu „*místo podnikání*“ není v Úmluvě obsaženo. Neúspěšný pokus o jeho vymezení byl učiněn na diplomatické konferenci, která Úmluvu projednávala ve Vídni v roce 1980. V souladu s judikaturou, která se touto otázkou zabývala, je místem podnikání „*místo, kde je obchodní činnost smluvní strany fakticky vykonávána.... což vyžaduje určité trvání a stabilitu, jakož i určitou autonomii. Za místo podnikání nelze považovat pouze kontaktní kancelář smluvní strany*“.¹³⁸ Požadavek mezinárodní povahy není splněn, mají-li smluvní strany relevantní místo podnikání ve stejném státě, a to i tehdy, mají-li smluvní strany jinou státní příslušnost a naopak, mají-li strany stejnou státní příslušnost a místo podnikání v různých státech. Článek 1 odst. 3 totiž výslovně stanoví, že „*při určení použitelnosti Úmluvy se nepřihlíží k státní příslušnosti stran a ani k tomu, zda strany nebo smlouva mají občanskoprávní nebo obchodní povahu*“.¹³⁹ Kritérium mezinárodnosti není rovněž splněno, je-li smlouva uzavřena v jiném státě než ve státě, kde dojde k plnění dle smlouvy.¹⁴⁰ Je rovněž zcela irelevantní, zda zboží skutečně přešlo přes státní hranici, kde bylo místo uzavření smlouvy.

Spolu s vymezením základního kritéria pro aplikaci Úmluvy je výslovně v čl. 1 odst. 2 řešena problematika ochrany strany, která neměla možnost se nikoli vlastní vinou seznámit se skutečnostmi, v důsledku kterých je v dané transakci obsažen mezinárodní prvek.

- U.S. District Court, E.D., Pennsylvania č. 99-6384 ze dne 29.8.2000 ve věci Viva Vino Import Corp. v. Farnese Vini S.r.l., který došel rovněž k závěru, že se Úmluva neaplikuje na distributorskou smlouvu.

¹³⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 13; k tomu dále viz následující rozhodnutí, k dispozici na www.unilex.info.

- Rozhodnutí Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži č. 7531/1994, které stanovilo, že jde o kupní smlouvu s mezinárodním prvkem uzavřenou mezi rakouským kupujícím a čínským prodávajícím uzavřenou prostřednictvím „liaison office“, tj. kontaktní kanceláří ve státě prodávajícího, jelikož tato kancelář neměla právní subjektivitu, nebyla samostatným podnikatelským subjektem.

- Rozhodnutí francouzského Cour de Cassation ze dne 4.1.1995 ve věci Sté Fauba France FDIS GC Elektronique v. Sté Fujitsu Mikroelektronik GmbH, který došel ke stejnému závěru, pokud jde o smlouvu uzavřenou mezi německým prodávajícím a francouzským kupujícím prostřednictvím kanceláře prodávajícího ve Francii. Jedná se o mezinárodní kupní smlouvu, jelikož kancelář nemá právní subjektivitu.

¹³⁹ K tomu viz. rozhodnutí rakouského Oberster Gerichtshof č. 2 Ob 191/98 X ze dne 15.10.1998, ve kterém soud stanovil, že se Úmluva aplikuje na případ, kdy jsou kupující a prodávající rakouské státní příslušnosti, avšak kupující mající sídlo v Itálii.

¹⁴⁰ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1, bod 14

K faktu různosti míst podnikání se nepřihlíží, jestliže tato skutečnost nevyplývá ze smlouvy, z předchozích transakcí mezi stranami nebo z informací jim poskytnutých před uzavřením smlouvy nebo v jejím průběhu. Úmluva tak nepřistoupila k předpokládané známosti o mezinárodní povaze vztahů, ale zůstala u požadavku objektivní zjistitelnosti.¹⁴¹ Lze tedy vyvodit, že Úmluva se nepoužije na kupní smlouvu, jejíž smluvní strany mají sice místo podnikání v různých smluvních státech, ale o této skutečnosti nevěděly.

Problematičtější situace nastává v případě, že jedna ze stran si byla vědoma různých míst podnikání, zatímco druhá strana nikoli. Článek 1 nevyžaduje, aby o této skutečnosti věděly obě strany, ačkoli v zájmu spravedlnosti by tomu tak mělo být. Lze očekávat, že čl. 1 se dočká interpretace vyžadující oboustranné vědomí různosti míst podnikání.¹⁴² Pokud je smlouva uzavřena s místní pobočkou ve státě místa podnikání druhé smluvní strany a tato pobočka rovněž participuje na plnění smlouvy, bude třeba výše uvedeným způsobem určit, které místo podnikání má nejužší vztah ke smlouvě v souladu s čl. 10.¹⁴³

4.3.7 Vztah Úmluvy ke kolizním normám

Vymezení vztahu mezinárodně unifikované právní normy ke kolizním normám bylo značně problematické, jelikož jde o vymezení oblasti aplikace mezinárodně kodifikované právní normy a oblasti aplikace národních právních řádů na základě kolizních kritérií, které určují právní řád určitého státu.

Návrh jednotné právní úpravy mezinárodní kupní smlouvy z roku 1956, který byl podkladem pro jednání diplomatické konference v roce 1964, na které došlo k přijetí Haagských úmluv, předpokládal, že unifikovaná právní norma se bude aplikovat jen tehdy, jestliže podle kolizně právních kritérií může být aplikováno právo státu, který ratifikoval příslušnou mezinárodní úmluvu. V daném případě by soudce nebo rozhodce nejprve řešil otázku, který právní řád podle kolizních norem má být na ten který případ aplikován. Pokud takto dospěje k závěru, že aplikován má být právní řád smluvního státu Úmluvy a byly dány další podmínky, mohlo se použít unifikované právní normy. V opačném případě se aplikoval příslušný národní právní řád. V původním návrhu tak byla zvolena metoda podřízení unifikované normy pravidlům kolizního práva za předpokladu, že unifikovaná norma se stala součástí národního právního řádu příslušného smluvního státu. Vzhledem

¹⁴¹ Rozehnalová, N. : MPO – 1. část Obchodní transakce, str. 30

¹⁴² Bridge, M.: The International Sale of Goods, Oxford, str. 43

¹⁴³ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 20

k tomu, že tato metoda narazila na odpor, konečný návrh Haagských úmluv již vycházel z metody odmítnutí norem kolizního práva.¹⁴⁴

Aplikovatelnost Úmluvy řeší čl. 1, který rozlišuje dvě sféry aplikovatelnosti a to vždy za splnění základní podmínky, že strany mají místo podnikání v různých státech. Článek 1 je třeba vykládat ve spojení s čl. 2 a 3. Dříve než dojde k prostudování hmotného práva obsaženého v Úmluvě, je třeba se zabývat jejím vztahem k mezinárodnímu právu soukromému státu fóra. Toto je nezbytné vzhledem k tomu, že řada států k Úmluvě nepřistoupila a že jak Úmluva, tak mezinárodní právo soukromé se zabývají mezinárodními smlouvami. V souladu s přímou aplikovatelností Úmluvy je třeba, aby bylo nejdříve určeno, zda se Úmluva aplikuje či nikoli, tedy zda bude mít přednost před normami mezinárodního práva soukromého. Úmluva tak má charakter mezinárodní úmluvy obsahující přímo aplikovatelné zvláštní normy hmotného práva, které stanoví řešení daného právního vztahu na rozdíl od norem mezinárodního práva soukromého, které vyžadují dvoufázový postup – určení použitelného práva a jeho následná aplikace.¹⁴⁵

Úmluva se aplikuje zcela nezávisle na mechanismu určení použitelného práva dle kolizních norem mezinárodního práva soukromého, pokud jde o situaci podle čl. 1 odst. 1 písm. a), a to i v případě, kdy je otázka řešena před soudem třetího státu, který je smluvním státem Úmluvy. Pokud mu jeho kolizní norma ukládá aplikovat jeho vlastní právo, jedná se zpravidla o Úmluvu na základě čl. 1 odst. 1 písm. b).¹⁴⁶

V souladu s výše uvedeným jsou ustanovení Úmluvy normy přímo aplikovatelné, které lze charakterizovat jako *self-executing*. Z toho vyplývá, že právní subjekty mohou v členských státech uplatňovat své nároky přímo a normy není třeba převádět do národního práva, jelikož postačí jejich publikace v národní sbírce zákonů. Úmluva tak představuje pro smluvní státy platné právo.

Otázkou přednostního použití Úmluvy v české právní řádě se zabýval i Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 5. listopadu 2002¹⁴⁷, který stanovil, že „pokud účastníci smlouvy o koupi zboží, kteří mají místo podnikání v různých státech, jež jsou smluvními

¹⁴⁴ Kanda, K.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.27

¹⁴⁵ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 1

¹⁴⁶ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 21

¹⁴⁷ In Soudní rozhledy 6/2004, str.232

stranami Úmluvy, nevyloučili podle čl. 6 Úmluvy její použití na daný vztah, použije se na posouzení jejich vztahu podle § 2 zákona č. 97/1963 Sb. přednostně uvedená Úmluva“..

4.3.8 Vztah Úmluvy a jiných mezinárodních smluv

Vzájemný vztah k jiným mezinárodním úmluvám může být jednak upraven v těchto normách, jednak je možné vycházet při absenci výslovné úpravy z obecných řešení vyplývajících z mezinárodního smluvního práva.

Vztah k dřívějším, resp. budoucím mezinárodním úmluvám, které svým obsahem upravují stejnou materii jako Úmluva, obsahuje čl. 90.¹⁴⁸ Podle něj se existence Úmluvy nedotýká žádné úmluvy v budoucnu uzavřené či již existující mající stejný předmět úpravy, pokud mají strany své místo podnikání ve smluvních státech. Článek 90 se týká pouze vícestranných ujednání. Při dvoustranných ujednáních mohou smluvní strany učinit výhradu podle čl. 94. Sama úmluva tak stanoví pořadí své vlastní aplikace, tj. aplikace nepřednostní.

Pod čl. 90 spadají především mezinárodní instrumenty kolizního práva (např. Haagská úmluva o právu rozhodném pro mezinárodní koupi hmotných movitých věcí z roku 1955). Článek 90 by mohl při aplikaci čl. 1 odst. 1 písm. a) být interpretován i tak, že mnohostranná úmluva mající za předmět kolizní problematiku smluv (typicky Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980) by mohla mít přednost před Úmluvou. Řada autorů se v této otázce kloní k názoru, že v případě tohoto typu střetu mají unifikované hmotné normy přednost před sjednocenými kolizními normami.¹⁴⁹ U těchto typů úpravy není totiž předmět úpravy totožný. V případě Úmluvy jsou totiž přímo upravena práva a povinnosti stran, v případě Římské úmluvy je přímo upraveno nalezení rozhodného práva řídicího určitou právní otázkou. Vztahem Úmluvy a Římské úmluvy se budu blíže zabývat v kapitole 5.2.

Vztah Úmluvy k Haagským úmluvám z roku 1964 upravuje čl. 99 odst. 3. V souladu s ním je stát, který ratifikuje, přijme, schválí nebo přistoupí k Úmluvě a je smluvní stranou jedné

¹⁴⁸ Článek 90 Úmluvy : „Tato Úmluva se nedotýká jakékoli mezinárodní dohody, která již byla nebo bude uzavřena a jež obsahuje ustanovení, týkající se věci upravených touto Úmluvou, jestliže strany mají místo podnikání na území států, jež jsou smluvními stranami takovéto dohody.“

Článek 95 Úmluvy : „

¹⁴⁹ Z. Kučera : Mezinárodní právo soukromé, Brno, str.51; Naděžda Rozehnalová; Aplikace unifikovaného hmotného práva upravujícího mezinárodní kupní smlouvu in Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003, str.27

nebo obou Haagských úmluv, je povinen současně tyto vypovědět. Toto je důsledkem skutečnosti, že Úmluva měla tyto úmluvy nahradit.

4.3.9 Článek 94

Článek 94 dovoluje státům majícím stejnou nebo podobnou domácí právní úpravu kupní smlouvy, aby učinily prohlášení, že se mezi nimi Úmluva aplikovat nebude. Toto ustanovení má význam zejména tam, kde se státy eventuálně účastní určité regionální úmluvy.¹⁵⁰

Čl. 94 odst. 2 umožňuje dosáhnout stejného výsledku ve vztazích mezi smluvní státem a nesmluvním státem. V takovém případě stačí, aby smluvní stát označil nesmluvní stát v jednostranném prohlášení. Ve vztahu s tímto státem nelze aplikovat Úmluvu v souladu s čl. 1 odst. 1 písm. a), ale pouze v souladu s čl. 1 odst. 1 písm. b). Pokud dojde k uzavření kupní smlouvy mezi stranou ze smluvního státu a stranou z nesmluvního státu označeným v prohlášení a pokud normy mezinárodního práva soukromé povedou k aplikaci práva smluvního státu, nebude se aplikovat Úmluva, ale právo označené v předmětném prohlášení.¹⁵¹

Tato výhrada je matoucí z hlediska vztahů mezi Českou a Slovenskou republikou. Přestože je jejich právní úprava kupní smlouvy vysoce podobná, bude se aplikovat Úmluva. Důvodem je skutečnost, že tato situace nenastává automaticky, ale pouze na základě prohlášení států učiněného kvalifikovaným způsobem v souladu s čl. 97, které v tomto případě učiněno nebylo.¹⁵²

4.3.10 Otázky Úmluvou neupravené

Úmluva v čl. 4 explicitně stanoví, že se její aplikace na smlouvu o mezinárodní koupi zboží omezuje na uzavření smlouvy a na práva a povinnosti kupujícího a prodávajícího vznikající z této smlouvy. Úmluva se nedotýká zejména otázky platnosti smlouvy, účinků, které může mít smlouva na vlastnické právo ke zboží, či odpovědnosti prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví způsobené zbožím jakékoli osobě v souladu s čl. 5. Dle převažujících názorů se tyto otázky řeší podle pravidel mezinárodního práva soukromého, konkrétně se jedná o normy fora, které spor řeší.

¹⁵⁰ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 12: např. l'Union nordique nebo Conditions générales de livraison de marchandises du CAEM.

¹⁵¹ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 12

4.3.10.1 Platnost smlouvy

Ačkoli Úmluva upravuje uzavírání smlouvy, tj. nezbytné podmínky její existence, čl. 4 písm. a) výslovně stanoví, že se Úmluva nevztahuje na „*platnost smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení*“. Je tomu tak proto, že některé normy vztahující se k procesu uzavírání smlouvy nejsou povahy smluvní. Jedná se zejména o otázku způsobilosti smlouvu uzavřít, která je v mezinárodním právu soukromém většinou otázkou osobního statutu dotčené osoby¹⁵³. Úmluva neupravuje ani otázku zastoupení, která je v praxi mezinárodní obchodu velmi významná.

Úmluva výslovně nestanoví, co rozumí pojmem „*platnost smlouvy*“. Vymezení jeho obsahu není jednoduché a lze k němu dojít jedine cestou interpretace Úmluvy samotné a nikoli odkazem na vnitrostátní právní řád. Za určitých podmínek lze odkázat na Zásady UNIDROIT, a to zejména na kapitolu 3 nazvanou „*Platnost*“, která ve svém úvodu stanoví pravidla pro počáteční nemožnost, omyl, tvrdost, podvod atd. spolu s pravidly jejich nápravy.¹⁵⁴

Platnost smlouvy je v řadě států rovněž ovlivněna zákazy a omezeními obchodovat na mezinárodní úrovni s určitým druhem zbožím, jejichž sjednocení by bylo na mezinárodní úrovni značně obtížné, byť k němu například v případě obchodu s narkotiky došlo. Některé státy pak zakazují nebo výrazně omezují obchod se zbožím majícím negativní dopad na životní prostředí, s uměleckými předměty, popř. zakazují obchod s určitými státy. Tato omezení jsou způsobilá ovlivnit legitimitu mezinárodní kupní smlouvy v tom smyslu, že jejich porušením se mezinárodní kupní smlouva stává nepřipustnou resp. nedovolenou.

Součástí právního řádu každého státu jsou rovněž závazné veřejnoprávní normy, které do smluvních vztahů významně ingerují a které kupní smlouvu, resp. její platnost ovlivňují. Jedná se zejména o normy z oblastí práva správního, finančního, devizového, měnového, stejně jako normy chránící průmyslová práva (ochranné známky, ochrana původu) či bezpečnostní normy. Závěrem lze říci, že platnost smlouvy závisí na respektování mnoha různých ustanovení, která nejsou v jednotlivých státech homogenní ani ekvivalentní.

¹⁵² Rozehnalová, N.: Aplikace unifikovaného hmotného práva upravujícího mezinárodní kupní smlouvu in Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003, str.24

¹⁵³ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, Brno 2001, str. 245: Jako osobní statut se obvykle označuje právní řád upravující otázky způsobilosti k právům a k právním úkonům, protože upravuje právní postavení osoby s ohledem na její osobní poměry.

¹⁵⁴ Bridge, M.: The International Sale of Goods, Oxford, str. 54

4.3.10.2 Vlastnické právo

Již ze své podstaty vede koupě k převodu vlastnického práva, což výslovně stanoví čl. 30 Úmluvy, kde potvrzuje smluvní povinnost prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo a v čl. 41 jeho povinnost „*dodat zboží, které není omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby, ledaže kupující souhlasil s převzetím zboží s takovým omezením nebo nárokem*“.

Úmluva však v čl. 4 písm. b) ze svého předmětu úpravy výslovně vylučuje „*účinky, které může mít smlouva na vlastnické právo ke zboží*“. Důvodem pro přijetí tohoto ustanovení byla nepochybně skutečnost, že právní úprava převodu vlastnického práva se v jednotlivých právních řádech tradičně významně liší.^{155, 156} Úmluva přenechává úpravu nabytí vlastnického práva k prodávanému zboží rozhodnému právnímu řádu určenému podle pravidel mezinárodního práva soukromého. Přesto však ve svých čl. 41 a 42 zajišťuje, aby vlastnické právo kupujícího ke zboží nebylo omezeno tak, že by byl kupující omezen ve volném nakládání se zbožím. Stanoví se obecně povinnost prodávající dodat zboží, které není omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby, ledaže kupující souhlasil s převzetím zboží s takovým omezením nebo nárokem. Nesplnil-li prodávající tuto povinnost, dodal zboží s právními vadami.

4.3.10.3 Odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví

Článek 5 z předmětu úpravy Úmluvy vylučuje „*odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví, způsobené zbožím kterékoli osobě*“. Úmluva tak ze svého předmětu úpravy výslovně vylučuje odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (*product liability*). Toto ustanovení ve svém důsledku vymezuje hranici mezi Úmluvou a národními právními řády.

V konkrétním případě může jít například o následující situaci: výrobce X dodá automobil dealerovi vozidel Y na základě kupní smlouvy uzavřené v souladu s Úmluvou. Y poté prodá vozidlo spotřebiteli Z podléhajícímu stejné jurisdikci jako Y. Automobil je vadný a způsobí Z rozsáhlá zranění. V následném sporu vedeném proti Y, dosáhne Z odškodnění,

¹⁵⁵ V některých právních řádech dochází u movitých věcí k převodu vlastnického práva již uzavřením kupní smlouvy (např. Francie), v jiných je nutné předání věci (Německo, Česká republika). Právní úprava se významně liší také v otázce ochrany nabyvatele v dobré víře, účinky odstoupení od smlouvy na vlastnické právo, výhrady vlastnického práva

¹⁵⁶ Složitost této otázky ostatně dokazuje i obtížnost najít konsensus v otázce určení použitelného práva, jak ukazuje neúspěch Haagské úmluvy o právu použitelném pro převod vlastnického práva při mezinárodní kupní smlouvě z 15. dubna 1958, kterou podepsaly pouze dva státy (Itálie a Řecko) a ratifikovala pouze Itálie.

keré mu je přiznáno na základě domácího právního řádu. V případě, že Y bude žádat náhradu škody proti X, je otázkou zda lze postupovat podle Úmluvy nebo zda takový postup čl. 5 vylučuje. Gramatickým výkladem čl. 5, který stanoví, že „*Úmluva se nepoužije na odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví způsobené zbožím kterékoli osobě*“, lze dospět k závěru, že čl. 5 toto vylučuje.

Jiná situace nastane, jestliže Y koupil od X určitý počet automobilů se stejnou vadou. V tomto případě se bude uplatněný nárok na náhradu škody vzniklé z důvodu, že Y automobily neprodal, řídit ustanoveními Úmluvy, zatímco nárok na odškodnění uplatněný Z proti Y nikoli. Článek 5 totiž výslovně stanoví, že se týká „*odpovědnosti prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví*“. Pokud Y nese odpovědnost vůči Z mimo rámec Úmluvy, zaplatí Y náhradu vzniklé škody, což znamená, že Y utrpí ekonomickou ztrátu, jako důsledek toho, že X nedodal zboží v souladu se smlouvou. Pokud bude Y požadovat náhradu této ztráty od X podle čl. 74 Úmluvy, nejde o případ odpovědnosti X za smrt nebo ublížení na zdraví, ale o případ odpovědnosti X za škodu. Nejeví se jako dostatečně odůvodněné vyloučit tento příklad náhrady škody z aplikace čl. 74.¹⁵⁷

4.4 Uzavírání smlouvy

Část II (čl. 14 až 24) Úmluvy se věnuje otázce uzavírání mezinárodní kupní smlouvy. Přistupující státy mají možnost přijmout Úmluvu i bez této části (čl. 92 odst. 1). Hovoří se o tzv. skandinávské výhradě, protože ji využily skandinávské státy.¹⁵⁸ Význam úpravy uzavírání smluv v mezinárodním obchodním styku je dán především tím, že se zpravidla jedná o distanční smlouvy, tj. smlouvy, kde smluvní partneři mají sídlo nebo bydliště na území různých států.

Současná česká občanskoprávní úprava kontraktačního procesu je nepochybně Úmluvou inspirována¹⁵⁹, byť je obecnější než kontraktační proces upravený v Úmluvě. Úmluva upravuje pouze kupní smlouvu uzavíranou v mezinárodním obchodě a čl. 14 odst. 1 stanoví její podstatné náležitosti. Úmluva neupravuje kontraktační proces v celé jeho šíři, chápeme-li jej jako proces vedoucí k uzavření platné smlouvy. Úmluva totiž až na výjimky

¹⁵⁷ Bridge, M: The International Sale of Goods, Oxford, str. 50

¹⁵⁸ Humlák, M: Kontraktační proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1219

¹⁵⁹ Humlák, M: Kontraktační proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1219 : pozn.5 : Ustanovení §43a a n. o.z. byla vložena do občanského zákoníku teprve zákonem č. 509/1991 Sb., v jeho důvodové zprávě se uvádí : „*Obecné řešení*

(dosažení konsensu stran a formy smlouvy) neřeší v souladu s čl. 4 písm. b) otázky její platnosti. Budou-li strany sjednávat mezinárodní kupní smlouvy, bude jejich způsobilost či omyl řešen národním právem, které bude rozhodující pro určení, zda se jedná o neplatnost absolutní či relativní. Úmluva neupravuje důsledky smrti, zániku právnické osoby, ztráty způsobilosti k právním úkonům či prohlášení konkurzu. Zde se uplatní národní právní úprava.

Smlouva je uzavřena cestou nabídky (oferty) a jejího přijetí (akceptace). Úmluva přesně vymezuje, co tvoří nabídku (čl. 14 odst. 1), co přijetí nabídky (čl. 18), a stanoví, kdy je nabídka (čl. 15 odst. 1) a přijetí nabídky (čl. 18 odst. 2) účinné a kdy lze nabídku a přijetí nabídky odvolat. Článek 19 Úmluvy řeší situaci, kdy odpověď na nabídku není identická s nabídkou.

Nabídka je jednostranným projevem vůle určité osoby vůči jedné nebo více určitým osobám, kterým projevuje svůj úmysl uzavřít smlouvu o obsahu, který v nabídce určila. V praxi mezinárodního obchodu je třeba odlišit nabídku na uzavření konkrétní mezinárodní kupní smlouvy od nabídek v rámci obchodního jednání, kdy se strany pouze seznamují s podmínkami, za kterých lze eventuálně smlouvu uzavřít. V případě jakýchkoli nejasností je třeba postupovat cestou výkladu vůle, prohlášení nebo jiného chování smluvních stran v souladu s čl. 8 Úmluvy.¹⁶⁰

Návrh musí být dostatečně určitý, musí být adresován jedné nebo více konkrétním osobám a musí být z něho zřejmá vůle navrhovatele být návrhem vázán. Návrh je dostatečně určitý, jestliže je v něm označen druh zboží a výslovně nebo nepřímou stanoveno množství a kupní cena zboží (např. kupující považuje skutečnost za zřejmou na základě praxe zavedené mezi stranami) nebo alespoň obsaženo ustanovení umožňující jejich určení (např. odkazem na tržní cenu k určitému okamžiku, na katalog nebo ceník prodávajícího). Stupeň přesnosti označení zboží závisí na jeho povaze i na zvyklostech. Zpravidla se vyžaduje poměrně detailní vymezení zboží, aby bylo možno návrh na uzavření smlouvy považovat za dostatečně určitý.¹⁶¹ Úmluva samotná nebrání tomu, aby kupní cena nebo množství zboží byly určeny následně pouze jednou ze smluvních stran jako např. cena požadovaná prodávajícím v době dodání zboží. Jako obecně možné se připouští jednostranné určení

---

režimu uzavírání smluv odpovídá moderní tendenci, která je vyjádřena ve Vídeňské úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

¹⁶⁰ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.78

kupní ceny kupujícím nebo prodávající na základě jejich předchozí dohody.¹⁶² Jako neurčitý nelze posoudit ani návrh kupujícího koupit jakékoli množství. V takovém případě bude pro obsah smlouvy rozhodující množství stanovené akceptantem. To samé platí i ve vztahu k určení ceny.¹⁶³

Předmětem rozsáhlých diskusí akademiků i praktiků je tvrzený rozpor v úpravě procesu uzavírání kupní smlouvy dle Úmluvy. Zatímco z čl. 14 odst. 1 vyplývá, že určení kupní ceny jako obligatorní složky kupní smlouvy je *eo ipso* i podstatnou náležitostí kupní smlouvy, pak čl. 55 zcela jasně předpokládá možnost uzavření platné kupní smlouvy i bez určení kupní ceny. V takovém případě se podle čl. 55 presumuje dohoda stran o kupní ceně odpovídající kupní ceně, „*kteřá se všeobecně účtovala v době uzavírání smlouvy za takové zboží za srovnatelných okolností v příslušném obchodním odvětví*“. Z tohoto ustanovení plyne, že ke zjednodušení stanovení kupní ceny se stanoví vyvratitelná právní domněnka presumující vůli smluvních stran, není-li projevována vůle opačná.

Rozdílnost názorů se projevuje zejména tím, že někteří autoři (Farnsworth, Antonín Kanda¹⁶⁴) vycházejí z toho, že čl. 14 a 55 nemohou být aplikovány zároveň. Podle této koncepce řeší čl. 55 situaci, kdy smluvní stát využil výhrady dle čl. 92 odst. 2, neaplikuje část II. Úmluvy a jeho právní řád připouští uzavření platné kupní smlouvy bez stanovení kupní ceny. Naproti tomu stojí autoři (Hannold), kteří současnou aplikaci obou článků připouštějí. V současné době spíše převládá stanovisko, že články lze aplikovat současně a lze tedy platně uzavřít kupní smlouvu, aniž by v ní byla výslovně nebo implicitně určena kupní cena.¹⁶⁵ Tento názor vyjádřil i prof. JUDr. Zdeněk Kučera, Dr.Sc.: „*Rozpor mezi čl. 14 a čl. 55 neexistuje ani v případě smluvního státu, který neučinil uvedenou výhradu a je vázán jak částí II., tak i částí III. (také Česká republika). Je totiž třeba si uvědomit, že podle čl. 6 Úmluvy mohou strany vyloučit použití Úmluvy nebo, s výjimkou čl. 12, kteréhokoliv jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit. Strany podle toho mohou vyloučit použití čl. 14 nebo změnit jeho účinky tak, že návrh na uzavření smlouvy nemusí výslovně nebo nepřímou stanovit kupní cenu ani obsahovat ustanovení umožňující její určení a bude i bez toho mít povahu a účinky nabídky... Jestliže si strany v určitém případě skutečně*

¹⁶¹ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 58

¹⁶² Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 59

¹⁶³ Humlák, M.: Kontrakční proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1223

¹⁶⁴ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.121

¹⁶⁵ K tomu viz podrobná analýza Milan Humlák, Kontrakční proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1224

dohodnou vyloučení čl. 14 nebo na změně jeho účinků v uvedeném smyslu, pak je použití vyvratitelné domněnky stanovené v čl. 55 nutné. Pokud strany ve shodě s čl. 6 nevyloučí nebo nezmění účinky použití čl. 14, pak kupní smlouva, která spadá do předmětu úpravy Vídeňské úmluvy, nelze uzavřít bez určení kupní ceny a použití čl. 55 nepřichází v úvahu.¹⁶⁶

Z mlčení stran nelze dovozovat druh zboží nebo jeho množství, a musí zde být proto jiný odkaz, např. na předchozí rámcovou smlouvu. Praxe mezinárodního obchodu akceptuje i jiné než obvyklé měrné jednotky (např. plechovka nebo kamion).¹⁶⁷

Návrh smlouvy musí být adresován jedné nebo více konkrétním osobám. Ustanovení čl. 14 odst. 2 se týká návrhu *ad incertas personas*, tedy případů, kdy není splněn požadavek stanovený v odst. 1 tohoto článku, požadavek na adresnost návrhu na uzavření smlouvy, pokud není výslovně uveden opak. Neadresné zaslání katalogu, ceníku, reklama v médiích, nabídka na webových stránkách představuje pouze výzvu k podávání návrhů. Adresnost není splněna pouze tím, je-li katalog poslán na adresu konkrétní osoby, ale tím, že návrh je skutečně omezen pouze na osobu adresáta. Úmluva připouští v souladu s čl. 14 odst. 2, aby jednání navrhovatele bylo chápáno jako veřejný návrh, pokud to ve svém projevu jasně vyjádří. Návrh na uzavření smlouvy jmenovitě adresován určitým osobám, byť je jich veliké množství, je třeba považovat za nabídku.¹⁶⁸

Pro určení, jaká byla skutečná vůle strany činící nabídku, je třeba její prohlášení nebo jednání interpretovat dle čl. 8 Úmluvy. Nabídka stejně jako přijetí nabídky působí od okamžiku, kdy dojdou druhé straně (čl. 15 odst. 1, čl. 22). Z textu čl. 15 až 17 Úmluvy vyplývá, že návrh na uzavření smlouvy je pro oferenta závazný, pokud bude druhou stranou přijat.

Úmluva odlišuje mezi zrušením návrhu a odvoláním návrhu a zároveň odlišuje nabídku odvolatelnou a neodvolatelnou. Zrušit návrh je možné, pokud je zrušení doručeno druhé straně v souladu s čl. 15 odst. 2 nejpozději s návrhem. Odvolání se liší od zrušení tím, že se týká již působící nabídky. Nabídku nelze odvolat, pokud z nabídky vyplývá určitá lhůta pro přijetí nebo jiným způsobem, že je neodvolatelná (čl. 16 odst. 2 písm. b) nebo pokud se

¹⁶⁶ Kučera, Pauknerová, Růžička, Zunt: Úvod do práva mezinárodního obchodu, 2003, str. 226

¹⁶⁷ Humlák, M.: Kontrakční proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1223

osoba, které byla určena, mohla důvodně spoléhat na její neodvolatelnost a podle toho jednala. Vyjádření určitého času pro akceptaci může být chápáno nejenom jako vyjádření neodvolatelnosti návrhu po tuto dobu, ale také jako vyjádření doby trvání návrhu. Stanovení doby pro přijetí je tak pouze vyvratitelná domněnka neodvolatelnosti.¹⁶⁹ Pokud lze nabídku odvolat, je nutné tak učinit tak, aby odvolání došlo osobě, které je nabídka určena, dříve než odeslala její přijetí (čl. 16 odst.1).

V souladu s čl. 17 zaniká návrh na uzavření smlouvy, pokud je závazný, okamžikem, kdy navrhovatelí dojde oznámení o odmítnutí návrhu. Návrh zaniká také uplynutím doby v něm stanovené, jinak uplynutím rozumné doby (čl. 18 odst. 2). Jestliže je návrh učiněn ústně, zaniká, pokud není přijat ihned, ledaže z něho vyplývá něco jiného.

Přijetí návrhu smlouvy je jednostranným právním úkonem obláta adresovaný navrhovatelí. V souladu s čl. 18 odst. 2 dojde k uzavření smlouvy okamžikem, kdy přijetí nabídky dojde navrhovatelí. Důležitost tohoto ustanovení je podržena tím, že toto pravidlo je výslovně potvrzeno čl. 23.¹⁷⁰

Pokud se přijetí nabídky od nabídky liší v souladu s čl. 19 („*Odpověď na nabídku, která se jeví přijetím, avšak obsahuje dodatky, omezení nebo jiné změny, je odmítnutím nabídky a je protinabídkou*“), nepovažuje se za přijetí nabídky a k uzavření smlouvy nedojde. Protinávrh ukončuje závaznost návrhu. Pouhé dotazy, jako např. „neprodáte za méně“ jsou bez vlivu na závaznost návrhu a nepředstavují protinávrh. Pokud však odpověď na nabídku, která se jeví přijetím, ale obsahuje dodatky nebo odchylky, které podstatně nemění podmínky nabídky, je přijetím, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu ústně nevznesl proti rozdílům námitky nebo za tímto účelem neodešle oznámení (čl. 19 odst. 2). V takovém případě dojde k uzavření smlouvy spolu s podmínkami uvedenými v nabídce a se změnami obsaženými v přijetí.¹⁷¹

¹⁶⁸ Audit, B.: *La vente internationale de marchandises* (1990), str. 58

¹⁶⁹ Humlák, M.: *Kontraktační proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky*, Právník 11/2005, str.1228 : „...návrh je poslán pěti osobám s tím, že je stanovena doba pěti dnů pro přijetí, zároveň je připojeno stanovisko, že smlouva bude uzavřena pouze s tím, kdo návrh přijme první. Zde je zřejmé, že nemá jít o vyjádření neodvolatelnosti návrhu, ale právě doby trvání návrhu.“

¹⁷⁰ „Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky se stane účinným podle ustanovení této Úmluvy.“

¹⁷¹ Občanský zákoník obsahující úpravu vzniku smlouvy, která platí i pro uzavírání smluv podle obchodního zákoníku, vychází zcela jednoznačně v souladu s čl. 44 odst. 2 ze zásady, že návrh na uzavření smlouvy musí být přijat bez jakýchkoli dodatků nebo modifikací. Pokud přijetí návrhu obsahuje modifikaci obsahu, výhrady nebo určitá omezení nebo jiné změny, považuje se to za odmítnutí návrhu na uzavření smlouvy jako celku a zánik původního návrhu. Určitou modifikací vzniku smluv podle obchodního zákoníku přináší ustanovení §270 týkající se dodatečného doplnění smlouvy.

Pro jasnost daného ustanovení stanoví čl. 19 odst. 3, že za podstatnou změnu nabídky se považují dodatky nebo odchylky, které se týkají: kupní ceny, placení, množství zboží, místa dodání, doby dodání, rozsahu odpovědnosti jedné strany vůči druhé straně, řešení sporů.

Tento široký demonstrativní výčet vede v praxi téměř k bezvýjimečnému požadavku absolutní shody návrhu a jeho přijetí. Vzhledem k tomu, že jsou připuštěny pouze triviální změny, jde o tzv. „*mirror-image rule*“¹⁷² neboli *consensus ad idem*.¹⁷³

Jako změna menší významnosti bylo shledáno rozšíření cenové doložky nejenom o vzrůst cen, ale také o pokles cen.¹⁷⁴ Přijetí se změnou v čase dodání zboží ze čtyř na dva a půl měsíce bylo považováno za protinávrh a nikoli za přijetí¹⁷⁵, stejně jako omezení množství, rozhodčí doložka a požadavek zálohové platby.

Doktrína se shoduje, že i když přijetí bude obsahovat klauzule formálně spadající pod čl. 19 odst. 3 Úmluvy, nemusí jít o podstatnou změnu. Bude záležet na okolnostech konkrétního případu. Obecně nepůjde o podstatnou změnu návrhu, jestliže je pouze ve prospěch navrhovatele (např. rozšíření požadované záruky za vady, poskytnutí větší slevy, doprava zboží zdarma atd.).

Jde-li o rozdíly menšího významu lze v souladu s čl. 19 odst. 2 dovést uzavření smlouvy. Jedná se o situaci, kdy přijetí nabídky obsahuje dodatky nebo odchylky, které nemění podstatně nabídku. V takovém případě převažují obchodní podmínky příjemce (hovoříme o koncepci posledního výstřelu, „*the last shot*“). V případě, že se obchodní podmínky navrhovatele a obláta liší v podstatných bodech, smlouva není uzavřena.

Aplikační praxe Úmluvy připustila i jiné řešení umožňující vyhnout se výše uvedeným negativním důsledkům. Jde o situaci, kdy soud uplatnil tzv. *knock-out teorii*. Jde o teorii uplatňující se například v Německu. Rozhodnutí německého Bundesgerichtshof č. VIII ZR

¹⁷² Humlák, M.: Kontrakční proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1233

¹⁷³ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 68

¹⁷⁴ Viz rozhodnutí fr. Cour de Cassation ze dne 4.1.1995 ve věci Sté Fauba France FIDIS GC Electronique v. Sté Fujitsu Mikroelektronik GmbH, www.unilex.info

¹⁷⁵ Viz rozhodnutím něm. Oberlandesgericht Munchen č. 7 U 1720/94 ze dne 8.2.1995 ve věci R. Motor s.n.c. v. M. Auto Vertriebs GmbH

304/00 ze dne 9.1.2002¹⁷⁶ stanovilo, že existuje kupní smlouva uzavřená podle Úmluvy, přestože se podmínky prodávající a kupující lišily v podstatných otázkách, konkrétně v otázce odpovědnosti za vady. Jednotlivá ujednání stran, která jsou v rozporu, se však v takovém případě nestávají součástí smlouvy, ale na jejich místě se aplikuje Úmluva.

V souladu s čl. 18 odst. 2 Úmluva vychází při úpravě vzniku smlouvy z teorie přijetí, která váže uzavření smlouvy na okamžik, kdy oferent obdrží akceptaci.¹⁷⁷ Doručením přijetí navrhovateli je uzavřena smlouva. Rozhodující je, kdy se přijetí dostane do sféry navrhovatele, ne kdy je odesláno (tzv. *mailbox rule*) nebo kdy se o něm navrhovatel dozví.¹⁷⁸

Úmluva však v čl. 18 odst. 3 zakotvila průlom do této zásady, kdy v důsledku „*praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, nebo zvyklostí*“ může příjemce vyjádřit souhlas provedením úkonu bez vyrozumění navrhovatele, jako odesláním zboží nebo zaplacením ceny. Smlouva je v takovém případě uzavřena podle čl. 18 odst. 3 okamžikem zahájení plnění. Úmluva dále upřesňuje, že k tomu, aby faktické plnění smlouvy bylo možno považovat za rovnocenné normálním případům uzavření smlouvy, musí být splněny předpoklady uvedené v čl. 18 odst. 3, tj. musí se tak stát v souladu s obyčejem nebo praxí vyvinutou mezi stranami a ve lhůtách stanovených v čl. 18 odst. 2. Úmluva ve svém čl. 18 odst. 1 výslovně stanoví, že pouhá nečinnost nebo mlčení není přijetím.

Přijetí návrhu musí být druhé straně doručeno dříve, než návrh zanikne, tzn. dříve než uplyne doba stanovená pro přijetí navrhovatelem nebo rozumná doba, při jejímž určení musí být přihlédnuto v souladu s čl. 18 odst. 2 k okolnostem obchodu, včetně rychlosti sdělovacích prostředků, které navrhovatel použil. Osoba přijímající návrh je povinna zachovat určitou paralelu forem. To znamená, že v případě návrhu učiněného faxem, bude třeba sdělit přijetí nabídky navrhovateli rychlejší cestou než dopisem. Čl. 18 odst. 2 stanoví, že ústní nabídka musí být zpravidla přijata ihned. Z toho tedy vyplývá, že pokud nabídka učiněná během telefonického hovoru není přijata nejpozději před ukončením tohoto hovoru, nemůže být zpravidla přijata později.¹⁷⁹ Řešením, které umožní vyhnout se těmto problémům, je určení lhůty navrhovatele pro přijetí nabídky. Úmluva stanoví

¹⁷⁶ www.unilex.info

¹⁷⁷ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.88

¹⁷⁸ Humlák, M.: Kontraktační proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky, Právník 11/2005, str.1234

¹⁷⁹ Audit, B.: La vente internationale de marchandises (1990), str. 65

pravidla pro počítání lhůt pro přijetí nabídky (čl. 20) a pravidla pro pozdní přijetí nabídky (čl. 21).

Na závěr této kapitoly lze dodat, že ačkoli je úprava uzavírání smlouvy dle Úmluvy poměrně liberální a neformální, je považována za zastaralou, založenou na koncepcích typických pro 19. století, kdy neuspokojivě řeší otázku obchodních podmínek, setrvává na požadavku určení kupní ceny. Výhodou je, že subjekt uzavírající mezinárodní kupní smlouvu si může proces uzavření smlouvy upravit odlišně za současného respektování obchodních zvyklostí a praxe mezi stranami, které mohou mít vliv na realizaci kontraktačního procesu.

4.5 Forma smlouvy

V souladu s čl. 11¹⁸⁰ nestanoví Úmluva žádné formální požadavky, které by měla smlouva splňovat. Tomuto základnímu ustanovení odpovídají i ustanovení týkající se formy návrhu na uzavření (čl. 14 odst. 1 a čl. 18 odst. 1 Úmluvy). Je-li však smlouva písemná a obsahuje ustanovení, že její změna nebo ukončení dohodou stran vyžaduje písemnou formu, lze smlouvu v souladu s čl. 29 Úmluvy¹⁸¹ změnit nebo ukončit pouze a jedině písemnou formou.

Vzhledem ke značné opozici proti zakotvení zásady bezformálnosti v Úmluvě při její formulaci, opravňuje čl. 96 Úmluvy¹⁸² ty státy, jejichž právní předpisy vyžadují, aby smlouva o koupi byla uzavřena nebo prokazována písemně, učinit prohlášení podle čl. 12, že ustanovení čl. 11, jakož i ostatních článků vyjadřujících zásadu bezformálnosti, se nepoužijí.

Bude tedy třeba vždy brát v úvahu při uzavírání konkrétní mezinárodní kupní smlouvy podle Úmluvy, zda některá ze smluvních stran má nebo nemá sídlo ve státě, který učinil výhradu ve smyslu čl. 12 a čl. 96 Úmluvy. V posledně jmenovaném případě nebude platit

¹⁸⁰ Článek 11: „Smlouva o koupi nemusí být uzavřena nebo prokazována písemně a nevyžadují se u ní žádné jiné formální náležitosti; lze ji prokazovat jakýmkoli prostředky, včetně svědků.“

¹⁸¹ Článek 29: „Písemná smlouva, která obsahuje ustanovení, že její změna nebo ukončení dohodou stran vyžaduje písemnou formu, může být takto změněna nebo ukončena jen při dodržení této formy. Strana však může svým chováním ztratit možnost dovolávat se tohoto ustanovení v rozsahu, v jakém druhá strana spoléhala na toto chování.“

¹⁸² Článek 96: „Smluvní stát, jehož právní předpisy vyžadují, aby smlouva o koupi byla uzavřena nebo prokazována písemně, může kdykoli učinit prohlášení podle článku 12, že ustanovení článku 11, článku 29 nebo části II této Úmluvy, která připouští, aby smlouva o koupi zboží byla uzavřena, dohodou měněna nebo ukončena nebo aby nabídka, její přijetí nebo jiný projev vůle se uskutečnil v jakékoli jiné formě než písemně, neplatí, jestliže kterákoli strana má místo podnikání na jeho území.“

ustanovení čl. 11 a forma smlouvy se řeší podle mezinárodního práva soukromého. Stejně tak i v případě, že kupní smlouvu uzavřela strana se sídlem ve státě, který výhradu neučinil, a druhá ve státě, který výhradu učinil, a podle mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu státu, který výhradu podle čl. 12 a čl. 96 učinil. V takovém případě se forma smlouvy řídí národním právním řádem tohoto státu.

Článek 29 se zabývá otázkou změny nebo ukončení smlouvy a její formy.

4.6 Koupě zboží

4.6.1 Systematika III. části Úmluvy

Část III. obsahující hmotněprávní normy upravující koupi zboží se dále dělí na pět kapitol. První kapitola upravuje některá obecná ustanovení týkající se kritérií podstatného porušení smlouvy jednou ze stran (čl. 25), účinnosti prohlášení o odstoupení od smlouvy (čl. 26), práva soudu rozhodnout o naturálním plnění (čl. 28) a změny nebo ukončení smlouvy dohodou stran (čl. 29). Druhá kapitola stanoví povinnosti prodávajícího (čl. 30 až 44), na které navazuje výčet práv kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím (čl. 45 až 52). Třetí kapitola stanoví povinnosti kupujícího z mezinárodní kupní smlouvy (čl. 53 až 60) a následují práva prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím (čl. 61 až 65). Kapitola IV. upravuje otázku přechodu nebezpečí a kapitola V. obsahuje ustanovení společná o povinnostech prodávajícího a kupujícího, jako např. ohrožení plnění smlouvy a smlouvy s dílčím plněním, náhrada škody, úroky, vyloučení odpovědnosti, účinky odstoupení od smlouvy a zachování zboží.

4.6.2 Povinnosti prodávajícího

Povinnosti prodávajícího jsou shrnuty v ustanovení čl. 30 Úmluvy. Toto ustanovení obsahuje nejvýznamnější povinnosti prodávajícího, které jsou zároveň podstatnými náležitostmi kupní smlouvy. V souladu s tímto článkem je prodávající povinen : dodat zboží, předat jakékoli doklady k zboží se vztahující a převést vlastnické právo ke zboží.

Všechny tyto povinnosti je třeba splnit v souladu se smlouvou a Úmluvou. Koncepce dodání zboží dle Úmluvy v sobě zahrnuje vedle vymezení obsahu povinnosti dodat zboží i určení místa, kde se odevzdání zboží považuje zároveň za splnění této povinnosti.

Úmluva je charakterizována poměrně komplikovanou právní úpravou požadavků na dodání zboží. Ustanovení čl. 31 až 34 stanoví detaily dodání zboží, s nímž není žádným

způsobem spjata otázka přechodu vlastnického práva. Dodání zboží je chápáno jako výčet úkonů, které musí prodávající vykonat, aby splnil svou povinnost.

Úmluva rozlišuje mezi distanční kupní smlouvou, kde se předpokládá přeprava zboží, a ostatními smlouvami. Toto rozlišení je rozhodující nejen pro dodání zboží, ale i pro přechod nebezpečí škody na zboží, povinnost prohlídky zboží (čl. 38 odst. 2) a placení kupní ceny (čl. 58 odst. 2). Pokud kupní smlouva zahrnuje i přepravu zboží, dochází k dodání zboží v souladu s čl. 31 písm. a), když je zboží předáno prodávajícím k přepravě prvnímu dopravci. V konkrétním případě, kdy je zboží nejprve přepraveno po silnici do mořského přístavu, kde má být naloženo na loď, k dodání zboží dochází již v okamžiku, kdy silniční dopravce zboží převezme.¹⁸³ V případě, kdy je prodávající povinen obstarat přepravu zboží, musí sám v souladu s čl. 32 odst. 2 uzavřít smlouvy za účelem zajištění této přepravy do místa určení, a to obvyklými dopravními prostředky a za obvyklých podmínek. S přepravou zboží zpravidla souvisí i povinnost pojistit přepravu zboží. Tato povinnost může vyplývat buď přímo ze smlouvy nebo ze zvolených dopravních podmínek (doložka INCOTERMS). Obecná povinnost pojistit přepravu zboží není v Úmluvě obsažena.

Pokud smlouva přepravu nezahrnuje, je prodávající povinen umožnit kupujícímu nakládat se zbožím buď v místě, kde se zboží nachází v okamžiku uzavření smlouvy, pokud strany věděly, že se na tomto místě zboží v okamžiku uzavření kupní smlouvy nacházelo (čl. 31 písm. b), nebo v místě podnikání prodávajícího (čl. 31 písm. c). Článek 32 stanoví další povinnosti prodávajícího zaslat kupujícímu oznámení o odeslání zásilky a specifikovat v něm zboží, pokud toto není při jeho předání dopravci zřetelně označeno (zejména pokud je zboží součástí většího nákladu). Pokud prodávající nesplní tyto své povinnosti, nemá to vliv na dodání zboží, které je důležité z hlediska aplikace čl. 49 odst. 1 písm. b), tj. právo kupujícího odstoupit od smlouvy v případě nedodání zboží.

Pokud jde o dobu plnění je nutno zdůraznit, že přesné určení dodací lhůty lze právem považovat za jednu z nejdůležitějších součástí obchodních smluv. Článek 33 stanoví lhůty, ve kterých je prodávající povinen dodat zboží. Toto ustanovení současně váže počátek běhu lhůty pro dodání zboží v případech, kdy lhůta není ve smlouvě určena nebo není určitelná, na okamžik uzavření smlouvy. Úmluva dává přednost smluvní úpravě lhůt pro

¹⁸³ Koppéol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str. 200

plnění (čl. 33 písm. a). V případech, kdy lhůta pro plnění nebyla ve smlouvě určena, stanoví Úmluva v čl. 33 písm. c) zákonnou lhůtu pro plnění tak, že je prodávající povinen dodat zboží „v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy“. Otázkou předčasného plnění smlouvy se zabývá čl. 52, který stanoví, že kupující může zboží dodané před stanovenou dobou přijmout nebo odmítnout. Závisí pouze na vůli kupujícího.

Články 35 až 44 se zabývají povinností prodávajícího dodat zboží požadované kvality. Zboží musí splňovat požadavky smlouvy a Úmluvy, stanovené ve výše uvedených člancích. Důraz je kladen na kvalitu zboží. Čl. 35 odst. 1 stanoví, že „prodávající musí dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva, a musí je zabalit a opatřit tak, jak určuje smlouva“. Ustanovení čl. 35 odst. 2¹⁸⁴ pak stanoví pravidla pro určení, zda se jedná o zboží vadné pro případ, že strany se ve smlouvě nedohodly jinak. Hranice mezi plněním vadným a plněním bez vad je formulována pozitivně, tzn. že jsou charakterizována plnění, která nelze považovat za vadná.¹⁸⁵ V souladu s čl. 35 odst. 3 je předpokladem odpovědnosti prodávajícího za vady podle §35 odst. 2 písm. a)-d), že tyto vady nebyly kupujícímu v době uzavření smlouvy známy.

Z výše uvedeného vyplývá, že Úmluva nestanoví objektivní hledisko pro posouzení souladu zboží s Úmluvou, kterým je pravidelně snadná obchodovatelnost zboží.¹⁸⁶ Ustanovení čl. 35 odst. 1 je zároveň základním ustanovením Úmluvy, které zakládá odpovědnost prodávajícího za vady. Vadné plnění je jednou z forem nesplnění závazku prodávajícího vzniklých na základě kupní smlouvy, a to vedle prodlení a nemožnosti plnění.

Právním následkem nesplnění povinnosti prodávajícího odevzdat kupujícímu bezvadné zboží je vznik odpovědnosti za vady, která je jedním z druhů občanskoprávní odpovědnosti.¹⁸⁷ Plnění je obecně vadné, pokud je v rozporu se smlouvou, popř. s příslušnými ustanoveními zákona, která se subsidiárně na daný právní vztah aplikují.

¹⁸⁴ Čl.35 odst.2: *Pokud se strany nedohodly jinak, zboží neodpovídá smlouvě, ledaže*

- a) *se hodí pro účely, pro něž se používá zpravidla zboží téhož provedení*
- b) *se hodí pro zvláštní účel, o kterém byl prodávající výslovně nebo jinak uvědoměn v době uzavření smlouvy s výjimkou případů, kdy z okolností vyplývá, že kupující se nespolehal nebo kdyby od něj nebylo rozumné, aby spolehal na odbornost a úsudek prodávajícího*
- c) *má vlastnost zboží, které prodávající předložil kupujícímu jako vzorek nebo předlohu*
- d) *je uloženo pro přepravu nebo zabaleno způsobem, který je obvyklý pro takové zboží nebo, nelze-li tento způsob určit, způsobem přiměřeným k zachování a ochraně zboží.*

¹⁸⁵ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.101

¹⁸⁶ Koppenol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str. 201

¹⁸⁷ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.99

Byť se úprava Úmluvy v souladu s čl. 4 písm. b) výslovně nedotýká účinků smlouvy na vlastnické právo k prodávanému zboží, lze na základě čl. 30 ve spojení s čl. 41 konstatovat, že konstrukce Úmluvy je založena na tom, že nároky z odpovědnosti za vady vznikají nejen v případě, že třetí osoba má právo k prodávanému zboží, ale i v případě, že třetí osoba má nárok na toto zboží bez ohledu, zda je tento nárok oprávněný či neoprávněný.¹⁸⁸

Úmluva neřeší otázku důkazního břemene, pokud jde o vady zboží, upravuje však předpoklady pro uplatnění nároků z odpovědnosti za vady, kterými jsou zjišťování vad zboží a jejich oznámení. Ustanovení čl. 38 stanoví kupujícímu povinnost prohlédnout zboží nebo zařídit jeho prohlídku a současně stanoví lhůtu, kdy by kupující měl vady zboží odhalit. Tato lhůta je velmi krátká : „*Kupující musí prohlédnout zboží nebo zařídit jeho prohlídku v době podle okolností co nejkratší.“ To znamená, že zboží by mělo být prohlédnuto co nejdříve, bez meškání.¹⁸⁹ V případě, že je zboží prodávajícím předáno k přepravě, lze prohlídku zboží odložit až do doby, kdy zboží dojde do místa určení (čl. 38 odst. 2). Je nicméně rozumné, aby kupující nechal zboží prohlédnout nezávislým znalcem v okamžiku přechodu nebezpečí na kupujícího. Takto je snazší pro kupujícího dokázat, že za způsobenou škodu odpovídá prodávající.¹⁹⁰*

Pokud kupující zboží sám nebo prostřednictvím jiného neprohlédne, ztrácí práva, která mu Úmluva přiznává pro případ nesouladu zboží se smlouvou. V případě zjištění vad při prohlídce provedené později než v okamžiku přechodu nebezpečí (až po jeho dojití do místa určení) bude věcí kupujícího, aby prokázal, že zboží mělo vady již v okamžiku přechodu nebezpečí, který je rozhodný pro otázku existence vad, jestliže prodávající bude tvrdit, že zboží v tomto okamžiku vady nemělo. V souladu s čl. 39 je totiž kupující povinen oznámit prodávajícímu, pokud je zboží vadné. Jestliže tak neučiní v přiměřené době poté, kdy vady zjistil nebo měl zjistit, v žádném případě však později než dva roky poté (*terminus ad quem*), co bylo zboží kupujícímu skutečně předáno, právo kupujícího z vad zboží zaniká. Dojde tak k prekluzi práv z odpovědnosti za vady. Oznámení o vadách musí obsahovat bližší určení povahy vady tak, aby prodávajícímu bylo již z oznámení zřejmé, o jaké vady jde. Je ponecháno na vůli stran stanovit delší smluvní záruční lhůtu, což vyplývá

¹⁸⁸ Kanda, A.: *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*, str.114

¹⁸⁹ K tomu viz rozhodnutí Obvodního soudu Kehl (AG) in *Právní rozhledy* 12/1996 str. 574-575 : „*Sezónní zboží (konkrétně pulovry) musí být zvláště rychle prohlédnuto (v tomto případě vypráno za účelem zkoušky). Reklamáce po pěti týdnech od obdržení zboží je opožděná i tehdy, jsou-li mezitím vánoční a novoroční svátky.*“

z ustanovení čl. 39 odst. 2.¹⁹¹ Převzetí záruky se nezakládá přímo na ustanoveních Úmluvy, ale musí být sjednáno ve smlouvě, v níž bude vymezena i záruční doba.

4.6.3 Práva kupujícího z porušení smlouvy prodávajícím

4.6.3.1 Porušení smlouvy obecně

Na úvod je třeba poznamenat, že Úmluva dává kupujícímu v případě jakéhokoli porušení smluvních povinností prodávajícím možnost volby mezi uplatněním dvou nároků, a to nároku na plnění a na odstoupení od smlouvy, popř. v situaci vadného plnění nárok na slevu z ceny (čl. 50). Vedle těchto nároků může kupující uplatnit vždy nárok na náhradu škody podle obecných ustanovení o náhradě škody.

Ustanovení Úmluvy týkající se porušení smlouvy jsou založena na rozlišení mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy¹⁹². Případným pochybnostem, zda se jedná o podstatné porušení smlouvy ve smyslu ustanovení čl. 25 Úmluvy, které v souladu s čl. 49 odst. 1 písm. a) opravňuje odstoupit od smlouvy, má čelit institut poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty k plnění, koncept pocházející z německého práva. Možnost poskytnout tuto dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění kupujícímu prodávajícím je zakotvena v čl. 47 odst. 1 a její poskytnutí je v souladu s čl. 49 odst. 1 písm. b) podmínkou odstoupení od smlouvy, jestliže prodávající zboží nedodá, nebo v případě dodání zboží při porušení jiné povinnosti podle čl. 49 odst. 2 písm. b) ii)¹⁹³.

V závažných případech, kde zboží není v souladu se smlouvou, je možno od smlouvy odstoupit pouze, pokud tento nesoulad zboží se smlouvou zakládá podstatné porušení smlouvy. Plnění *peius* a *aliud* je posuzováno stejně jako zboží, které není v souladu se smlouvou. Zakládá-li nesplnění povinnosti prodávajícím pouze nepodstatné porušení smlouvy, má být prodávajícímu podle Úmluvy poskytnuta dodatečná lhůta pro splnění jeho povinností, aby měl možnost plnění podle smlouvy realizovat.

Článek 45 shrnuje práva kupujícího, jestliže prodávající nesplní některou svou smluvní povinnost a následující ustanovení Úmluvy tato práva rozebírají detailně. Z těchto

¹⁹⁰ Koppenol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str. 202

¹⁹¹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str. 103

¹⁹² Ze stejné koncepce vychází i ObchZ v §345, 346, který také rozlišuje mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy pro případ odstoupení od smlouvy.

ustanovení vyplývá, že nikoli každé povinnosti prodávajícího odpovídá určité speciální právo kupující.

4.6.3.2 Právo kupujícího požadovat plnění

Ve všech případech porušení smluvních povinností má kupující možnost uplatnit požadavek, aby prodávající poskytl plnění, k němuž byl povinen, a to bez ohledu na to, zda porušení těchto povinností zakládá podstatné nebo nepodstatné porušení smlouvy. Článek 46 totiž výslovně stanoví, že „*kupující může požadovat, aby prodávající plnil své povinnosti, ledaže již uplatnil nárok, který není v souladu s takovým požadavkem*“. Zakotvení nároku kupujícího (a ekvivalentně nároku prodávajícího na základě čl. 62) požadovat po prodávajícím plnění jeho smluvních povinností, tj. nároku na naturální plnění, reflektuje skutečnost, že účastník mezinárodní kupní smlouvy má hlavní zájem na tom, aby skutečně obdržel plnění druhé strany, tak jak bylo dohodnuto ve smlouvě. Přitom ale nelze přehlédnout, že vnitrostátní právní řády smluvních států Úmluvy přiznávají právu na naturální plnění různou důležitost a postavení mezi ostatními nároky z porušení smlouvy. Odlišné pohledy kontinentálního a anglo-amerického právního systému se střetly během přípravných prací Úmluvy a projevíly se na její výsledné podobě.

V zemích náležejících ke kontinentálnímu právnímu systému může strana, jejíž smluvní partner nesplnil své povinnosti, zpravidla uplatňovat nárok na jejich splnění, v zemích anglo-amerického systému práva je primárním nárokem peněžitá náhrada škody (*damages*) a přiznání naturálního plnění (*specific performance*) má povahu výjimky a připouští se až tehdy, když je náhrada škody k uspokojení nároků poškozené strany nedostatečná nebo těžko vyčíslitelná. Taková situace nastane zejména v případě, kdy měl prodávající dodat specifické zboží, které kupující nemůže získat jinde. Tento postoj právních řádů anglo-amerického právního systému bývá odůvodňován zájmem na svobodě smluvních stran a ekonomické efektivitě, které v tomto pojetí převažují nad klasickým požadavkem *pacta sunt servanda*.¹⁹⁴

---

¹⁹³ K tomu viz. §346 ObchZ: „*Znamená-li prodlení dlužníka nebo věřitele nepodstatné porušení smluvní povinnosti, může druhá strana odstoupit od smlouvy v případě, že strana, která je v prodlení, nesplní svou povinnost ani v dodatečně přiměřené lhůtě, která jí k tomu byla poskytnuta.*“

¹⁹⁴ Židek, P.: Právo na naturální plnění podle Vídeňské úmluvy – unifikace nebo roztržičnost, Právo a podnikání 10/2003, str. 5

Právní řády kontinentálního systému naopak stranu, která nedodržela plnění, nenutí k hledání alternativy, a poskytují širokou možnost požadovat plnění *in natura*¹⁹⁵. Zastánci tohoto pojetí během příprav Úmluvy argumentovali mimo jiná tím, že v mezinárodním obchodě představuje hledání náhradních obchodů větší zátěž než v právu vnitrostátním, a vědomí, že splnění smluvních povinností *in natura* nelze vynutit, vede k častějšímu porušování smluv povinnou stranou.

Rozdílný přístup k nároku na naturální plnění v zemích kontinentálního a anglo-amerického práva vedl během příprav Úmluvy k takovým rozporům, které musely být nakonec překonány kompromisem. Čl. 46 a 62 je totiž vždy nutno aplikovat ve spojení s čl. 28.¹⁹⁶ Podle něj soud není povinen rozhodnout o naturálním plnění, ledaže by tak rozhodl podle svého vlastního právního řádu o obdobných kupních smlouvách, které nejsou upraveny Úmluvou. Čl. 28 tak staví celou úpravu nároku na naturální plnění do závislosti na právu fora. Jestliže je tento nárok uplatněn před soudem, jehož právní řád přiznává naturální plnění v omezenější míře než Úmluva, není soud povinen aplikovat čl. 46 nebo 62 a plnění přiznat, pokud by to v daném případě bylo v rozporu s jeho vlastním vnitrostátním právem. Čl. 28 dává soudu možnost odmítnout naturální plnění v souladu s domácím právem, nikoliv povinnost takto postupovat. Soudy pak mohou odmítnout přiznat takové naturální plnění a mohou přiznat pouze náhradu škody.¹⁹⁷

Čl. 46 odst.1 Úmluvy obsahuje obecné pravidlo o právu kupujícího na naturální plnění, které se použije zejména tehdy, nedodá-li prodávající vůbec zboží v dohodnutá době. V takovém případě může kupující trvat na dodávce a stanovit za tímto účelem prodávajícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu podle čl. 47. Čl. 46 odst. 1 se uplatní také v případě, že prodávající dodal zboží na špatném místě (porušení povinnosti dle čl. 31), nepředal kupujícímu doklady vztahující se ke zboží (čl. 34), nepřevodil na něj vlastnické právo (čl. 30) nebo nesplnil jiné povinnosti dohodnuté ve smlouvě.

¹⁹⁵ K tomu např. viz. §366 ObchZ: „Pokud zákon nestanoví pro jednotlivé druhy smluv něco jiného, může věřitel při prodlení dlužníka trvat na řádném plnění závazku.“

¹⁹⁶ Židek, P: Právo na naturální plnění podle Vídeňské úmluvy – unifikace nebo roztržštěnost, Právo a podnikání 10/2003, str. 6

¹⁹⁷ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 46

Čl. 46 odst. 1 omezuje právo požadovat plnění v případě, že kupující již uplatnil nárok, který není v souladu s požadavkem poskytnout plnění. Takový nesoulad existuje nejenom mezi plněním a odstoupením od smlouvy, ale také mezi plněním a slevou z kupní ceny.¹⁹⁸

Skutečnost, že právo požadovat plnění je řazeno na první místo mezi právy kupujícího při porušení kupní smlouvy ze strany prodávajícího obsažených v čl. 46 až 52, svědčí o tom, že podle Úmluvy by měl být smluvní závazek dodržen, pokud je to jen trochu možné, zatímco vypovězení smlouvy by mělo být zcela posledním možným řešením (*ultima ratio*) v situaci, kdy pokračování smlouvy není dále žádoucí z důvodu podstatného porušení smlouvy prodávajícím (viz. čl. 49). Stejně řešení se uplatňuje i pokud jde o porušení smlouvy ze strany kupujícího (viz. čl. 62 až 64).

I přes svou důležitost nebylo právo požadovat plnění předmětem mnoha soudních rozhodnutí. V praxi se běžně uplatňují jiná práva, a to zejména nárok kupujícího na náhradu škody. Právo požadovat plnění předpokládá, že dotčená povinnost je existentní a může být proto splněna. Dále je nutné, aby kupující požadoval plnění, tj. aby požadoval splnění povinnosti, která je předmětem sporu.

Závěrem lze dodat, že na základě čl. 46 (s výjimkou případů dle odstavce 2 a 3) má kupující obecné právo požadovat plnění povinnosti prodávajícím, a to za případné asistence soudu (s výjimkou případu dle čl. 28). Pokud je plnění smlouvy z jakýchkoli důvodů nemožné, např. zboží bylo prodáno a poté zničeno, právo kupujícího na plnění rovněž zaniklo.¹⁹⁹

4.6.3.3 Dodání náhradního zboží (čl.46 odst.2), odstranění vadného plnění (čl.46 odst.3)

Zatímco čl. 46 odst. 1 v praxi pokrývá zejména situaci, kdy zboží nebylo dodáno vůbec, následující dva odstavce specifikují práva kupujícího v případě, že zboží dodáno bylo, ale má vady. V režimu Úmluvy má zboží faktické vady, jestliže není dodáno v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva, a není podle smlouvy zabalené a opatřené (čl. 35 odst. 1). Pokud nebyly vlastnosti zboží smluvně specifikovány, použije se ke zjištění, zda zboží odpovídá smlouvě čl. 35 odst. 2. Zboží má právní vady, pokud nevyhovuje požadavkům čl. 41 a 42. Úmluva postrádá výslovné ustanovení, zda je za vadnou dodávku

¹⁹⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 46

¹⁹⁹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 46

považováno i dodání jiného než dohodnutého zboží (*aliud*). Většina autorů, stejně jako judikatura, se na základě čl. 35 odst. 1 přiklání k tomu, že tomu tak je.

Pokud nastane situace dle čl. 46 odst. 2 a zboží neodpovídá smlouvě, „*může kupující požadovat dodání náhradního plnění, jen jestliže vadné plnění zakládá podstatné porušení smlouvy...*“ nebo dle čl. 46 odst. 3 „*může kupující požadovat na prodávajícím odstranění vadného plnění, ledaže by to bylo nepřiměřené s přihlédnutím ke všem okolnostem...*“ za předpokladu, že je „*požadavek uplatněn současně s oznámením učiněným podle článku 39 nebo v přiměřené době poté*“. Tuto „*přiměřenou dobu*“ je třeba považovat spíše za krátkou.²⁰⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že kupující může požadovat dodání náhradního zboží za vadné pouze tehdy, pokud vadné plnění zakládá podstatné porušení smlouvy, což někteří autoři považují za vážný nedostatek současné úpravy.²⁰¹ K podstatnému porušení smlouvy dochází tehdy, pokud dodání vadného zboží v souladu s čl. 25 „*způsobuje takovou újmu druhé straně, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy...*“. Podstatné porušení smlouvy podle čl. 46 odst. 2 musí být stanoveno stejně jako podle čl. 49 a v souladu s jeho obecnou definicí obsaženou ve výše citovaném ustanovení čl. 25.

Přes původní návrh z roku 1978, který stavěl na objektivním kritériu, byla nakonec přijata definice založená na kritériu subjektivním. Pro určení, zda se jedná o podstatné porušení smlouvy, není rozhodný rozsah utrpěné škody, ale otázka, jestli byla poškozená strana porušením smlouvy zbavena toho, co byla oprávněna podle smlouvy očekávat, tj. další

²⁰⁰ K tomu viz rozhodnutí španělského Audiencia Provincial de Navarra ze dne 27.3.2000 ve věci E.M.C. v. A.B., S.L. (www.unilex.info), ve kterém soud odmítl nárok kupujícího, který na podzim roku 1997 obdržel dodávku vadného zboží mimo jiné vzhledem k tomu, že soud shledal, že časová prodleva mezi namítaným zjištěním vad zboží na podzim 1997 a upozorněním prodávajícího na tyto vady v rámci podané žaloby až v květnu 1998 není přiměřená.

²⁰¹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.106: „*Vycházím přitom z toho, že právo na náhradní dodávku zboží je ve své podstatě realizací práva na poskytnutí plnění, k němuž byl prodávající povinen podle smlouvy. Takto obecně formulované právo kupujícího obsahuje odst.1 čl. 46, aniž by ho vázal na podmínku, že vady původně dodaného zboží založily podstatné porušení smlouvy. To znamená, že kupující může uplatnit právo na reálné plnění bez ohledu na to, zda vadnost původní dodávky způsobila podstatné nebo nepodstatné porušení smlouvy, ale realizaci tohoto práva na poskytnutí užité hodnoty in natura, ve formě náhradní dodávky bezvadného zboží váže na podmínku, že vadnost dodávky založila podstatné porušení smlouvy. Toto pojetí zcela evidentně v sobě skrývá rozpor v samé podstatě věci.*“

trvání smlouvy je pro poškozenou stranu bezúčelné.²⁰² Přes odchylky ve formulaci je tento základní princip totožný s definicí podstatného porušení smlouvy v §345 odst. 2 ObchZ²⁰³.

Podmínka podstatného porušení smlouvy vede obchodníky k tomu, aby v případě, že vyvstanou problémy s plněním, hledali co nejekonomičtější řešení. Důvodem omezení práva kupujícího pouze na případy podstatného porušení smlouvy je, že cena náhradního plnění včetně přepravních a skladovacích nákladů může být velmi vysoká, a nelze tudíž prodávajícího tímto nákladem příliš jednoduše zatěžovat.²⁰⁴ Stanovisko zastávané soudy při aplikaci tohoto ustanovení vychází z toho, že pokud jde o kvalitu zboží, jedná se o nepodstatné porušení smlouvy, pokud kupující bez nepřiměřených obtíží může zboží užít nebo prodat, a to dokonce se slevou.²⁰⁵ Pokud naproti tomu zboží, které není v souladu se smlouvou, nemůže být užito nebo znovu prodáno s rozumně vynaloženým úsilím, jedná se o podstatné porušení smlouvy. To samé platí i o zboží, které vykazuje vážné vady, ačkoli jej lze v určitém rozsahu použít.²⁰⁶ Jako problematické se jeví situace, kdy zboží sice vykazuje podstatné vady, ale je opravitelné. Některé soudy zastávají stanovisko, že snadná opravitelnost vylučuje podstatné porušení smlouvy. V každém případě, pokud prodávající nabídne a uskuteční rychlou opravu zboží, aniž by způsobil kupujícímu jakoukoli újmu, soud neshledá, že šlo o podstatné porušení smlouvy. Toto je v souladu s právem prodávající odstranit na své náklady jakékoli nesplnění svých povinností v souladu s čl. 48.

Právo kupujícího požadovat náhradní dodávku zaniká podle čl. 82, jestliže kupující nemůže vrátit zboží v podstatě ve stavu, v jakém je obdržel. To neplatí, pokud tato nemožnost není způsobena jednáním nebo opomenutím kupujícího, zboží bylo zničeno nebo se zhoršily jeho vlastnosti v důsledku prohlídky zboží nebo pokud kupující již zboží při obvyklém použití již prodal, spotřeboval nebo pozměnil. Pokud však kupující využije

²⁰² Židek, P.: Právo na naturální plnění podle Vídeňské úmluvy – unifikace nebo roztržičnost, Právo a podnikání 10/2003, str.7

²⁰³ §345 odst. 2 ObchZ: „Pro účely tohoto zákona je porušení smlouvy podstatné, jestliže strana porušující smlouvu věděla v době uzavření smlouvy nebo v této době bylo rozumné předvídat s přihlédnutím k účelu smlouvy, který vyplynul z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž byla smlouva uzavřena, že druhá strana nebude mít zájem na plnění povinností při takovém porušení smlouvy...“

²⁰⁴ Koppenol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str. 203

²⁰⁵ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 46 odst. 2, uvádí jako příklad rozhodnutí CLOUT case No. 248 [Schweizerisches Bundesgericht, Switzerland, 28 October 1998], ve kterém šlo o dodání mraženého masa, které bylo příliš tučné a vlhké, v důsledku čehož mělo podle stanoviska znalce hodnotu o 25,5% menší než maso kvality sjednané ve smlouvě. Dle stanoviska soudu nešlo v tomto případě o podstatné porušení smlouvy vzhledem k tomu, že kupující měl možnost maso prodat za cenu nižší nebo postupovat jiným způsobem.

²⁰⁶ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 46 odst. 2 odkazuje na rozhodnutí CLOUT case No. 107 [Oberlandesgericht Innsbruck, Austria, 1 July 1994], ve kterém šlo o květiny, které měly kvést po celé léto, ale ve skutečnosti kvetly je po jeho krátkou část.

nárok na odstoupení od smlouvy nebo náhradní dodávku zboží, přestože původně dodané zboží nelze vrátit, je podle čl. 84 odst. 2 písm. b) v souladu se zásadou zákazu bezdůvodného obohacení povinen nahradit prodávajícímu všechnen prospěch, který ze zboží získal.

Pokud vady zboží nedosáhnou hranice podstatného porušení smlouvy, zbývá kupujícímu nárok na odstranění vadného plnění podle čl. 46 odst. 3. Prodávající může vady odstranit například opravou nebo dodáním náhradního dílu. I tento nárok je omezen dalšími podmínkami. Odstraněné vadného plnění nelze požadovat, pokud by to bylo s přihlédnutím ke všem okolnostem nepřiměřené. Tato nepřiměřenost spočívá například v technické náročnosti opravy nebo v příliš vysokých nákladech s ní spojených. Pokud je oprava nemožná a vady přitom nedosahují hranice podstatného porušení smlouvy, nelze nárok na naturální plnění vůbec uplatnit. V důsledku „nepodstatnosti“ porušení je vyloučeno také odstoupení od smlouvy. Kupujícímu nezbývá než vadné plnění přijmout a vady si kompenzovat snížením kupní ceny nebo požadavkem náhrady škody.

Při přípravě Úmluvy rozvojové země prosadily, aby při zanedbání přísné oznamovací povinnosti podle čl. 39 a 43 z omluvitelných důvodů byl zachován alespoň nárok na snížení kupní ceny a na náhradu škody s výjimkou ušlého zisku (čl. 44).²⁰⁷

4.6.3.4 Dodatečná přiměřená lhůta

Jak již bylo výše řečeno, je kupující oprávněn poskytnout prodávajícímu dle čl. 47 dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění jeho povinnosti. Toto je právem a za žádných okolností povinností kupujícího. Funkcí tohoto institutu je poskytnutí jistoty kupujícímu a prodávajícímu. Jistotou prodávajícího je, že kupující není oprávněn dovolat se jiného práva proti prodávajícímu, které by nebylo s uvedeným požadavkem souladné, a je mu známa lhůta pro splnění své povinnosti. Naproti tomu kupující má jistotu, že pokud prodávající zboží v této dodatečně přiměřené lhůtě nedodá nebo prohlásí, že nedodá zboží v takto určené lhůtě, je oprávněn v souladu s čl. 49 odst. 1 písm. b) odstoupit od smlouvy.

Kupující je povinen stanovit takovou dodatečnou lhůtu ke splnění povinnosti prodávajícím, která bude „přiměřená“. Anglická a francouzská verze Úmluvy používají termínu „*additional period of time of reasonable length*“ a „*un délai supplémentaire de durée*“

²⁰⁷ Židek, P: Právo na naturální plnění podle Vídeňské úmluvy – unifikace nebo roztržičnost, Právo a podnikání 10/2003, str. 7

raisonnable“, tedy stanoví požadavek, aby lhůta byla rozumné délky²⁰⁸. Tyto verze nepochybně kladou větší důraz na uvážení kupujícího, jakou lhůtu on považuje za „rozumnou“, tj. na subjektivní kritérium. Naproti tomu český termín „*přiměřený*“ lze interpretovat spíše jako kritérium objektivní, odpovídající dané situaci.

Soudní rozhodnutí zabývající se délkou dodatečné lhůty například stanovila, že lhůta dvou týdnů pro dodání tří kusů tiskáren z Německa do Egypta je příliš krátká, zatímco lhůta sedmi týdnů byla považována za přiměřenou.²⁰⁹ V případě dánsko-německého prodeje automobilů byla lhůta tři až čtyř týdnů shledána přiměřenou.²¹⁰

Pokud kupující stanoví nikoli přiměřenou lhůtu, dle stanoviska soudů se v takovém případě aplikuje lhůta přiměřené délky. Pokud kupující určí určité datum nebo lhůtu, ve které má prodávající poskytnout plnění, je tento povinen zcela jasně prohlásit, že prodávající je povinen v této lhůtě splnit svou povinnost, jinak bude kupující oprávněn od smlouvy odstoupit. Je tedy nutné zcela jasné prohlášení, že se jedná o konečnou lhůtu (např. posláni den dodání : 30. září 2006).²¹¹

V každém případě je kupující oprávněn požadovat vedle plnění povinností prodávajícím i náhradu škody způsobenou například pozdním plněním. Ač kupující již požádal prodávajícího o poskytnutí plnění, je vždy oprávněn dovolat se i jiného práva, které mu Úmluva poskytuje, např. odstoupit od smlouvy za předpokladu, že jsou splněny všechny předpoklady odstoupení od smlouvy podle ustanovení čl. 49, kromě situace, kdy stanovil prodávajícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění. Během této dodatečné lhůty nesmí kupující uplatnit některý z nároků z porušení smlouvy, kromě nároku na náhradu škody způsobenou prodlením v plnění (čl. 47 odst. 2).

4.6.3.5 Odstranění nesplnění povinností prodávajícím (čl. 48)

Čl. 48 dává prodávajícímu právo odstranit na své náklady jakékoli nesplnění svých povinností za podmínky, že kupující neuplatnil své právo odstoupit od smlouvy, že tak může učinit bez nepřiměřeného odkladu, že tím nezpůsobí kupujícímu nepřiměřené potíže, že nevyvolá pochybnosti, zda náklady učiněné prodávajícím nebude muset kupující hradit.

²⁰⁸ Dle slovníku OXFORD odpovídá *reasonable* významu *fair, practice and sensible*

²⁰⁹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 47 : CLOUT case No. 136 [Oberlandesgericht Celle, Germany, 24 May 1995].

²¹⁰ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 47 : CLOUT case No. 362 [Oberlandesgericht Naumburg, Germany, 27 April 1999]

²¹¹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 47

Z toho vyplývá, že právo na určení doby, po kterou může prodávající odstranit porušení svých povinností, má v zásadě kupující.²¹²

Toto právo prodávajícího je omezeno právem kupujícího odstoupit od smlouvy v souladu s čl. 49 Úmluvy. Odstoupení od smlouvy vylučuje právo prodávajícího odstranit nesplnění své povinnosti. K takovému odstoupení však může dojít, jak už bylo výše řečeno, jen tehdy, jde-li o podstatné porušení smlouvy. Obecně bylo vyvozeno, že je na uvážení kupujícího, zda od smlouvy odstoupí či nikoli.²¹³ Tomu ostatně odpovídá i ustanovení čl. 48 odst. 2, v souladu s kterým je prodávající povinen požádat kupujícího, aby mu oznámil, zda plnění přijme. Proávající, který nesplnil svou povinnost, není oprávněn nutit kupujícího, aby přijal jeho pozdní plnění. Čl. 48 odst. 2 a 3 však stanoví mechanismus vedoucí eventuálně téměř ke stejnému výsledku. Proávající může podat kupujícímu zprávu, že poskytne plnění v určité lhůtě. V souladu s čl. 48 odst. 3 se taková zpráva považuje za žádost, aby mu kupující oznámil, zda ve lhůtě určené ve zprávě přijme plnění. Pokud kupující souhlasí nebo ve stanovené lhůtě žádosti nevyhoví, může prodávající poskytnout plnění ve lhůtě, kterou stanovil v žádosti. Kupující nemůže během této lhůty uplatnit takový nárok, který je neslučitelný s plněním závazku prodávajícího. Pokud kupující žádost nebo zprávu prodávající odmítne, nemá žádost nebo zpráva účinky dle čl. 48 odst. 2 a 3 a je na kupujícím, aby zvolil prostředek nápravy porušení smluvní povinnosti prodávajícím.²¹⁴

4.6.3.6 Právo odstoupit od smlouvy (čl. 49)

Základním právním účinkem zrušení smlouvy v důsledku jednostranného odstoupení od smlouvy je vzájemné zrušení práv a povinností, které byly obsahem závazkového právního vztahu vzniklého na základě kupní smlouvy. Pro tento druh sankce je typické, že v sobě nemá reparační charakter a v důsledku zrušení smlouvy se pouze uvedou majetkové poměry mezi smluvními stranami do původního stavu. Vzhledem k tomu, že soukromé právo jako takové je ovládáno zásadou *pacta sunt servanda*, bývá tato sankce připouštěna pouze ve výjimečných případech a mnohdy je vázána na řadu podmínek.

Odstoupení od smlouvy je mezním prostředkem ochrany (*ultima ratio*), který se užije pouze tehdy, pokud od kupujícího dále nelze očekávat, aby ve smlouvě pokračoval, a dochází k němu pouze tehdy, pokud kupující učiní oznámení o odstoupení od smlouvy dle

²¹² Antonín Kanda; Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.108

²¹³ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 48

ustanovení čl. 26. Žádná zvláštní forma pro toto oznámení není předepsáno, kromě případu, kdy byla učiněna výhrada podle čl. 12 nebo 96. Může být tedy učiněno jak ústně, tak písemně. Platí pro něj veškerá ustanovení Úmluvy týkající se formy. Jestliže jsou splněny všechny podmínky odstoupení od smlouvy ze strany kupujícího, je tento oprávněn odstoupit od smlouvy kdykoli. Pokud však prodávající zboží dodal, ztrácí kupující právo od smlouvy odstoupit, pokud tak neučiní v přiměřené době (čl. 49 odst. 2).

Ustanovení čl. 49 obsahuje základní pravidla pro odstoupení od smlouvy. Odstoupit od smlouvy lze, pokud prodávající nesplněním některé své smluvní povinnosti porušil smlouvu podstatným způsobem (čl. 49 odst. 1 písm. a) nebo pokud prodávající nedodá zboží v dodatečně lhůtě určené kupujícím (čl. 49 odst. 1) písm. b), aniž by bylo podmínku podstatného porušení potřeba naplnit. Tímto postupem se kupující vyhýbá riziku, že soud v případném sporu podstatné porušení smlouvy spočívající v nedodání zboží neshledá a jeho nárok neuzná. Možnost odstoupit od smlouvy podle čl. 49 odst. 1 písm. b) má kupující pouze v případě nedodání zboží. Pokud tedy prodávající plnil vadně, kupující může jak požadovat náhradní dodávku, tak odstoupit od smlouvy jen v případě, že vadné plnění zakládá podstatné porušení smlouvy.

Ve smyslu čl. 49 zůstává za všech okolností smlouva v platnosti i v případě porušení povinnosti prodávajícího do té doby, než kupující výslovně oznámí prodávajícímu, že od smlouvy odstupuje. Odstoupení od smlouvy je v souladu s Úmluvou založeno na rozlišení mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy.

Definiční znaky podstatného porušení smlouvy jsou vymezeny v čl. 25 Úmluvy. Nesplnění některé povinnosti prodávajícím musí tedy kupujícímu způsobit „*takovou újmu, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy...*“ Podstatné porušení smlouvy na prvním místě vyžaduje, aby došlo k porušení povinnosti, kterou byl prodávající povinen splnit v souladu se smlouvou, s obchodními zvyklostmi, praktikami zachovávanými mezi stranami nebo v souladu s Úmluvou.²¹⁵ Z výše uvedeného vyplývá základní prvek podstatného porušení smlouvy, tj. bezúčelnost trvání smlouvy pro oprávněnou stranu.²¹⁶

---

²¹⁴ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 48

²¹⁵ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 49

²¹⁶ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str. 159

Definičním znakem podstatného porušení smlouvy je, že strana porušující smlouvu předvídala důsledky takového porušení. Přestože prodávající tento následek nepředvídal, porušení smlouvy je podstatné, pokud by rozumná osoba v témže postavení předvídala takový výsledek za týchž okolností. Kupující nebo prodávající mají skutečnost, že určité porušení smlouvy povede ke ztrátě zájmu druhé strany na dalším plnění, předpokládat na základě svých obchodních zkušeností nebo mohou tyto vědomosti získat přímo ze smlouvy nebo během jednání o jejím uzavření. To podtrhuje klíčový význam samotné smlouvy pro určení, zda je její porušení podstatné. Čl. 25 stanoví smlouvu za měřítko podstatného porušení a je proto v zájmu stran, aby ve smlouvě dohodly, které povinnosti jsou natolik závažné, že jejich nesplnění bude považováno za její podstatné porušení, nebo aby alespoň uvedly účel, který pro sebe uzavřením smlouvy sledují.²¹⁷

Úmluva nestanoví, ve kterém okamžiku by měl být takový výsledek předvídatelný. Judikatura stanovila, že tímto okamžikem je okamžik uzavření smlouvy.²¹⁸ Judikatura rovněž ve svých rozhodnutích stanovila určitá kvalifikační kritéria podstatného porušení smlouvy. Pokud pouze menší část plnění dle smlouvy není prodávajícím uskutečněno, nejedná se o podstatné porušení smlouvy, ledaže již dodaná část zboží není kupující k žádnému užítku.²¹⁹ Na druhou stranu je podstatným porušením smlouvy vážné, konečné a neodůvodněné odmítnutí prodávajícího splnit své smluvní závazky.

Pozdní plnění smluvní povinností není samo o sobě podstatným porušením smlouvy. V případě nedodání zboží je kupující vždy oprávněn od smlouvy odstoupit, pokud prodávající nedodá zboží v dodatečně lhůtě určené kupujícím v souladu s ustanovením čl. 47 Úmluvy. V ostatních případech (nesoulad zboží se smlouvou) lze od smlouvy odstoupit jen, pokud „*prodávající nesplněním některé své povinnosti ze smlouvy nebo z této Úmluvy porušil smlouvu podstatným způsobem*“ a za předpokladu, že kupující oznámil prodávajícímu vady zboží v souladu s čl. 39 a 43.

Nedodání zboží v dohodnuté lhůtě prodávajícím může být rovněž klasifikováno jako podstatné porušení smlouvy, pokud ze smlouvy vyplývá, že doba plnění je z hlediska smlouvy esenciální. Tak je tomu zejména v případě, že si strany ujednaly, že jde o

²¹⁷ Židek, P.: Právo na naturální plnění podle Vídeňské úmluvy – unifikace nebo rozřísťenost, Právo a podnikání 10/2003, str.8

²¹⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html : CLOUT case No. 275 [Oberlandesgericht Düsseldorf, Germany, 24 April 1997].

transakci s fixně stanoveným termínem dodání nebo že tak vyplynulo z okolností daného případu (např. jde o sezónní zboží, které se po určitém datu stává neprodejným nebo jde o věci druhově určené – komodity – které mají stanovenou tržní cenu).²²⁰ Význam má i skutečnost, že pozdní dodání zboží je svým důsledkem blízké nedodání zboží. Jde například o situaci, kdy dohodnutou lhůtou pro dodání zboží byl jeden týden, ale prodávající dodal pouze 1/3 zboží po dvou měsících.²²¹ Tento postup však v sobě skrývá nebezpečí, protože v případném soudním sporu bude muset kupující prokázat, že skutečně došlo k podstatnému porušení smlouvy. Pokud význam termínu dodání nebyl ve smlouvě výslovně zdůrazněn (např. použitím doložky FIX), bývá takové dokazování pro kupujícího obtížné.²²²

4.6.3.7 Účinky odstoupení od smlouvy

Čl. 81 až 84 upravují účinky odstoupení od smlouvy společně pro prodávajícího i kupující. Základním právním následkem odstoupení od smlouvy je zánik povinností stran, které jim vyplývaly ze smlouvy (čl. 81 odst. 1 věta první). Významným doplňkem této zásady je věta druhá téhož ustanovení. Z té lze dovodit, že k zániku smlouvy jako takové vlastně nedochází ex tunc, neboť se stanoví, že odstoupení od smlouvy se nedotýká těch ustanovení, které upravují ve smlouvě práva a povinnosti pro odstoupení od smlouvy (např. smluvní pokuta), a dále zůstává v platnosti i smluvní rozhodčí doložka.²²³

V případě, že jedna ze smluvních stran poskytla na základě kupní smlouvy plnění, je oprávněna požadovat v souladu s čl. 81 odst. 2 od druhé strany to, co podle smlouvy dodala nebo zaplatila. Pokud kupující nemůže vrátit zboží v podstatě ve stavu, v jakém je obdržel, právo kupujícího odstoupit od smlouvy nebo požadovat náhradní zboží zaniká v souladu s ustanovení čl. 82 odst. 1 s výjimkou případu podle čl. 82 odst. 2, kdy nemožnost vrátit zboží nebo vrátit je v podstatě v tomtéž stavu, v jakém je kupující obdržel, není způsobena jeho jednáním nebo opomenutím. Z toho vyplývá, že na

²¹⁹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 49: CLOUT case No. 275 [Oberlandesgericht Düsseldorf Germany, 24 April, 1997].

²²⁰ Marielle Koppenol-Laforce et al.; International Contracts, str 204

²²¹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 49: CLOUT case No. 90 [Pretura circondariale di Parma, Italy, 24 November 1989].

²²² K tomu viz rozhodnutí španělské Audiencia Provincila de Barcelona ze dne 20.6.1997 dostupné na www.unilex.info : Soud zjistil, že pro dodání zboží nebyla stanovena žádná lhůta a přestože se jedná o tzv. sezónní zboží a dodací lhůta tak byla velmi podstatná, splnil prodávající svou povinnost tím, že zboží dodal v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy (čl. 33). V daném případě byla smlouva uzavřena před Vánoci 1992 a zboží dodáno v lednu 1993.

²²³ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.161

nepodstatné změny na dodaném vadném zboží se nebere zřetel a právo kupující odstoupit od smlouvy nezaniká.

4.6.3.8 Sleva z ceny

Zvláštním nárokem kupujícího v případě, že prodávající nesplní své povinnosti, je nárok na snížení kupní ceny (tzv. *actio quanti minoris*, *action nestimatoria*). Zvláštností tohoto nároku je, že je omezen pouze na případy, kdy porušení povinnosti prodávajícího spočívá ve vadnosti dodaného zboží.²²⁴ Závažnou otázkou je, jak má být poměrná sleva ceny zboží určena. V souladu s čl. 50 je základním principem rozsah objektivně zjištěného znehodnocení, k němuž došlo u dodaného zboží v důsledku jeho vadnosti, ve vztahu k hodnotě zboží bez vad. Úmluva tedy vychází z porovnání hodnoty zboží, které mělo být dodáno, a hodnoty zboží, které bylo skutečně dodáno. Výchozím bodem přitom je hodnota zboží v době jeho dodání a nikoli v době uzavření smlouvy, která lépe umožňuje vystihnout skutečnou hospodářskou újmu, kterou kupující utrpěl. Kupující je navíc oprávněn požadovat slevu z kupní ceny, bez ohledu na to zda byla již kupní cena zaplacená či nikoli. Nárok na slevu z kupní ceny je zcela nezávislý nárok, a je tedy nezávislý na případném nároku na náhradu škody.

4.6.4 **Povinnosti kupujícího**

Základní povinnosti kupujícího jsou stanoveny v čl. 53 Úmluvy, který je úvodem III. kapitoly upravující povinnosti kupujícího a který stanoví, že kupující je povinen zaplatit kupní cenu a převzít dodávku.

V souladu s Úmluvou může smlouva uložit kupujícímu ještě další povinnosti jako například povinnost zajistit závazek zaplatit kupní cenu, dodat zboží potřebné pro výrobu zboží nebo určit formu, velikost nebo jiné vlastnosti zboží (čl. 65). Úmluva dále specifikuje dobu (čl. 58) a místo (čl. 57), kde je kupující povinen kupní cenu zaplatit.

Jestliže kupující nepřevzal v souladu s čl. 57 povinnost zaplatit kupní cenu v určitém jiném místě, je povinen ji zaplatit prodávajícímu v místě podnikání prodávajícího. Jestliže má být kupní cena zaplacená při předání zboží nebo dokladů, je místem placení kupní ceny místo předání. Je pravidlem, že kupující musí zaplatit kupní cenu, když je mu zboží dáno k dispozici. V tomto případě kupující platí kupní cenu, ještě před tím, než je zboží v jeho moci, ale již není pod kontrolou prodávajícího.

²²⁴ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str. 112

Čl. 58 odst. 2 stanoví, že: „*kupující není povinen zaplatit kupní cenu, dokud nemá možnost si zboží prohlédnout, ledaže postup při dodávce nebo placení, jenž byl mezi stranami dohodnut, mu neposkytuje takovou možnost*“. Toto bude případ dokumentární koupě, jako tzv. CIF smlouva, neboli Cost Insurance Freight, typický institut anglosaského práva. CIF smlouva znamená, že prodávající je povinen sjednat přepravní smlouvu a zaplatit náklady přepravy zboží. To samé platí pro pojištění zboží. Dodání a převod vlastnického práva ke zboží se uskuteční prostřednictvím dokladu, který se nazývá Bill of Landing (pod zkratkou B/L) a k platbě zboží dojde při jeho předání. V tomto případě nemá kupující právo na prohlídku zboží ještě před zaplacením kupní ceny. Kupující by měl ve smlouvě vymínit, že Bill of Landing bude předán spolu s certifikátem osvědčujícím kvalitu dodaného zboží vyhotoveném nezávislým znalcem.²²⁵

Dále bude nutné, aby smlouva stanovila, popř. aby vyplývalo z použitelné právní normy, v jaké měně bude kupní cena placena. Úmluva žádné ustanovení neobsahuje a přenechává řešení této otázky národním právním řádům. Pro placení kupní ceny však platí i četné předpisy jednotlivých států upravující platební styk s cizinou, tzv. devizové předpisy, jejichž povaha je převážně kogentní. Obchodní zákoník v §732 odst. 1 stanoví zásadu, že kupující je povinen zaplatit kupní cenu v měně, ve které byla kupní cena určena a odst. 2 se zabývá otázkou, kdy kupující například v důsledku kogentních ustanovení devizových předpisů nemůže zaplatit kupní cenu ve měně určené ve smlouvě. Ustanovení § 733 pak obsahuje vykládací pravidlo pro přepočtení měn. Riziko, které vyplývá ze stanovení měny, v níž se má kupní cena platit, snižují tzv. měnové doložky (viz. kapitola č. 6).

Kupující je dále v souladu s čl. 60 povinen učinit všechny úkony, které lze od něho rozumně očekávat k tomu účelu, aby prodávající mohl dodat zboží, a zboží převzít.

4.6.5 Práva prodávající z porušení smlouvy kupujícím.

Ustanovení čl. 61 Úmluvy stanoví obecně práva prodávajícího v případě, že kupující nesplní některou svou povinnost stanovenou smlouvou nebo Úmluvou. V takovém případě je prodávající oprávněn uplatnit práva stanovená Úmluvou v čl. 62 až 65, požadovat náhradu škody podle čl. 74 až 77.

Práva vyplývající z ustanovení čl. 61 odst. 1 písm. a) jsou zejména právo požadovat splnění povinností kupujícího vyplývajících ze smlouvy, popř. z Úmluvy, právo odstoupit od

²²⁵ *Kupující-Labovsz. M. et al.: International Contracts, str. 245*

smlouvy, právo provést místo kupujícího specifikaci zboží, které má být dodáno. Kromě těchto práv náleží kupujícímu ještě další práva podle Úmluvy, která jsou zakotvena v čl. 71, 72, 73 a 78. Jako poněkud problematické z hlediska aplikace čl. 61 odst. 1 se jeví případy, kde smlouva stanoví kupujícímu vedle povinností stanovených Úmluvou další povinnosti Úmluvou neupravené. Jak lze dovodit z ustanovení tohoto článku, aplikují se ustanovení Úmluvy o právech prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím, jestliže tento nesplní „některou svou povinnost stanovenou smlouvou nebo touto Úmluvou“. To znamená, že i při porušení takové smluvní povinnosti se použijí výše zmíněná ustanovení Úmluvy, aniž by bylo třeba na takový případ aplikovat národní právo, kterým se řídí smlouva v otázkách Úmluvou neupravených.²²⁶

Analogicky k čl. 46 je konstruován čl. 62 Úmluvy, který přiznává právo na naturální plnění prodávajícímu. Proávající může požadovat, aby kupující zaplatil kupní cenu, převzal dodávku nebo splnil jiné své povinnosti. Ustanovení čl. 62 stanoví právo prodávajícího zvláštní zájem na tom, aby kupující splnil své povinnosti, zejména aby převzal zboží. Toto ustanovení je zajímavé tím, že proklamuje právo prodávajícího na splnění povinností kupujícím, které mu vyplývají již ze smlouvy, a nezakládá tedy na rozdíl od jiných práv, které prodávajícímu vznikají v důsledku porušení povinností kupujícím, žádná nová práva.²²⁷

Judikatura ve věci, kdy kupující odmítá převzít dodávku zboží, je však poměrně vzácná. Naproti tomu jsou četná rozhodnutí, kde se prodávající domáhal, aby v souladu s čl. 62 kupující zaplatil kupní cenu. Právo prodávajícího domáhat se plnění povinností kupujícím je nicméně omezeno ve dvou směrech. První omezení přímo vyplývá z formulace ustanovení čl. 62: prodávající není oprávněn požadovat plnění povinností kupujícím, pokud „*uplatnil nárok z porušení smlouvy, jež je neslučitelný s takovým požadavkem*“, jak je tomu v případě, že prodávající odstoupil od smlouvy v souladu s čl. 64 nebo stanovil kupujícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění jeho povinností v souladu s čl. 63 odst. 1. Druhé omezení je dáno ustanovením čl. 28. Příslušný soudce není povinen rozhodnout o naturálním plnění, ledaže by tak učinil podle svého vlastního právního řádu u obdobných kupních smluv.

²²⁶ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 61

²²⁷ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.134

Jak už bylo řečeno výše, má prodávající právo stanovit kupujícímu v souladu s čl. 63 dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění jeho povinnosti, přičemž zde platí to, co bylo uvedeno v souvislosti s právem kupujícího dle čl. 47. Znění a smysl obou ustanovení je srovnatelný. Jejich účelem je zpřehlednit situaci v okamžiku, kdy kupující neplní svůj smluvní závazek zaplatit kupní cenu nebo převzít zboží. Pokud dodatečná přiměřená lhůta marně uplyne, je prodávající oprávněn odstoupit od smlouvy, a to i tehdy jestliže kupující neodpovídá za podstatné porušení smlouvy. Stejně jako v případě porušení smlouvy prodávajícím je zakázáno poskytnutí dodatečné lhůty na splnění povinnosti kupujícím soudem nebo rozhodčím soudem v případě, že prodávající uplatní některý nárok, ke kterému je oprávněn.

Právo prodávajícího odstoupit od smlouvy upravuje Úmluva ve svém čl. 64 a je třeba dodat, že se jedná o zrcadlové ustanovení čl. 49 Úmluvy upravujícího právo kupujícího odstoupit od smlouvy v případě porušení smlouvy prodávajícím. Každé odstoupení od smlouvy, ať už ze strany prodávajícího nebo kupujícího vyžaduje ke své účinnosti oznámení učiněné v souladu s čl. 26 Úmluvy.

Čl. 64 odst. 1 rozlišuje dva případy, kdy má prodávající právo od smlouvy odstoupit. V prvním případě jde o právo prodávající odstoupit od smlouvy, jestliže kupující nesplněním některé své povinnosti ze smlouvy nebo z této Úmluvy porušil smlouvu podstatným způsobem definovaným v čl. 25 Úmluvy. Judikatura se zabývala četnými případy, kdy šlo o posouzení, zda se v konkrétním případě jednalo o podstatné porušení smlouvy či nikoli s ohledem na nezaplacení kupní ceny, nepřevzetí zboží nebo nesplnění jiné povinnosti vymezené v kupní smlouvě. Bylo rozhodnuto, že definitivní nezaplacení kupní ceny je podstatným porušením smlouvy.²²⁸ Prodlení v otevření akreditivu naproti tomu podstatným porušením smlouvy není.²²⁹ Konečné odmítnutí převzít zboží nebo vrácení zboží nikoli z důvodů podstatného porušení smlouvy, je podstatným porušením smlouvy.²³⁰

²²⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 64: CLOUT case No. 130 [Oberlandesgericht Düsseldorf, Germany, 14 January 1994]. Similarly, Tribunal cantonal du Valais, Switzerland, 2 December 2002, US District Court for the Western District of Michigan, United States, 17 December 2001

²²⁹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 64: Landgericht Kassel, 21 September 1995,

²³⁰ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 64: Kantonsgericht Zug, Switzerland, 12 December 2002, CLOUT case No. 217 [Handelsgericht des Kantons Aargau, Switzerland, 26 September 1997]

Ve druhém případě je prodávající oprávněn odstoupit od smlouvy, pokud „*kupující nesplnil svou povinnost zaplatit kupní cenu nebo převzít dodávku zboží v dodateční lhůtě stanovené prodávajícím podle článku 63 odst. 1 nebo jestliže prohlásí, že tyto povinnosti v této lhůtě nesplní.*“ Pokud kupující kupní cenu zaplatil, je možnost odstoupit od smlouvy podmíněna dodržením lhůt stanovených v čl. 64 odst. 2. Pokud kupující své povinnosti splní, ztrácí prodávající právo odstoupit od smlouvy, ledaže tak prodávající učiní při opožděném plnění kupujícího dříve, než se dozvěděl, že kupující splnil svou povinnost (čl. 64 odst. 2 písm. a)). V ostatních případech právo zaniká po uplynutí přiměřené doby běžící od okamžiku, kdy se prodávající dozvěděl nebo měl dozvědět o porušení smlouvy (čl. 64 odst. 2 písm. b) ii)) nebo po uplynutí dodatečné lhůty stanovené prodávajícím podle čl. 63 odst. 1 nebo po prohlášení kupujícího, že nesplní své povinnosti v dodatečné lhůtě.

Ustanovení čl. 65, které je výrazem toho, že smlouva je uzavřena, i když v ní není provedena specifikace zboží, dává právo prodávajícímu, aby sám provedl potřebnou specifikaci zboží, ať už jde o jeho formu, velikost nebo jiné vlastnosti v rámci platně uzavřené smlouvy, pokud ji neprovedl podle smlouvy sám kupující.

4.6.6 Přejednost nebezpečí škody na zboží²³¹

Problém přejednost nebezpečí škody na zboží má svůj význam i v praxi mezinárodního obchodu. Jde o problém, který má především finanční charakter, jelikož jde o otázku, kdo ponese náklady za zničení, poškození či ztrátu zboží, resp. od kdy je kupující povinen platit kupní cenu poté, co došlo ke zničení nebo poškození zboží, které měl prodávající dodat kupujícímu na základě platně uzavřené kupní smlouvy. Určení subjektu, který nese nebezpečí škody na zboží, a okamžiku, kdy k přejednost dochází, je tedy velmi významný.

Koncepce přejednost nebezpečí je obsažena v čl. 66 Úmluvy, podle kterého nezabavuje ztráta nebo poškození zboží, k nimž došlo po přejednost nebezpečí na kupujícího, kupujícího povinnosti zaplatit kupní cenu, ledaže ztráta nebo poškození byly způsobeny jednáním nebo opomenutím prodávajícího. Jde v podstatě o vyjádření principu, že přejednost nebezpečí škody na zboží znamená přejednost nebezpečí kupní ceny, tj. že po přejednost

²³¹ Úprava nebezpečí škody na zboží v našem obchodním zákoníku vychází ze zásady, že k přejednost nebezpečí škody na zboží dochází nezávisle na okamžiku přejednost vlastnického práva. Tato zásada vyplývá z ustanovení §455, kde je stanoveno, že nebezpečí škody na zboží přechází na kupujícího v době, kdy převezme zboží od prodávajícího, resp. kdy mu prodávající umožní nakládat se zbožím. Tato zákonná úprava je subsidiární ve vztahu k ujednání stran ve smlouvě. Strany však musí současně respektovat kogentního ustanovení §459, pokud jde o přejednost nebezpečí škody na zboží před dobou stanovenou zákonem.

nebezpečí škody na kupujícího je kupující povinen zaplatit kupní cenu, i pokud by došlo ke zničení nebo poškození zboží.²³²

Pravidla obsažená v kapitole IV Úmluvy se aplikují bez ohledu, zda je prodávající či kupující vlastníkem zboží. Škodou na zboží se rozumí jeho zničení, poškození, ztráta apod. Ztráta zboží zahrnuje situace, kdy zboží nelze nalézt, bylo ukradeno nebo bylo převedeno na jinou osobu.²³³ Poškození zboží zahrnuje jeho totální zničení, jakoukoli jinou hmotnou škodu a zhoršení zboží (*deterioraci*) během přepravy nebo skladování. Proávající a kupující mohou uzavřít dohodu o přechodu nebezpečí ztráty nebo poškození zboží na kupujícího. Zpravidla tak učiní výslovným začleněním obchodních podmínek, jako např. INCOTERMS 2000, strany se mohou dohodnout na jejich modifikaci, na použití lokálních obchodních podmínek V souladu s čl. 6 Úmluvy bude rozhodující případná dohoda stran.

Čl. 67 Úmluvy upravuje situaci, kdy smlouva zahrnuje přepravu zboží, aniž by výslovně vyžadoval přepravu zboží třetí stranou-dopravcem, a obsahuje obecně uznávané mezinárodní pravidlo. Obecně lze vyvodit, že nebezpečí přechází na kupujícího, jakmile prodávající předá zboží určitému dopravci. Podobná formulace je užitá v čl. 31 (a), který stanoví, že, jestliže kupní smlouva zahrnuje přepravu zboží, splní prodávající svou povinnost dodat zboží, jakmile je předá prvnímu dopravci. V tomto případě nese kupující nebezpečí škody na zboží od okamžiku, kdy je zboží předáno prvnímu dopravci pro přepravu zboží kupujícímu podle kupní smlouvy. Zvláště jsou pak upraveny případy, kdy je prodávající povinen předat zboží dopravci na určitém místě. V tomto případě dochází k přechodu nebezpečí škody na zboží teprve, když je zboží předáno dopravci na určeném místě. Třetí věta čl. 67 stanoví, že na přechod nebezpečí nemá vliv skutečnost, že prodávající je oprávněn ponechat si doklady umožňující nakládat se zbožím.

Ustanovení čl. 67 odst. 2 podmiňuje přechod dostatečnou individualizací zboží pro účely smlouvy. V tomto ustanovení je v podstatě stanoven další předpoklad přechodu nebezpečí škody na kupujícího, kterým je identifikace zboží. Účelem tohoto pravidla je zabránit tomu, aby prodávající označil předmět kupní smlouvy zboží poškozené nebo ztracené až poté, co ke ztrátě nebo poškození zboží došlo. Dle Úmluvy je zboží jasně vyznačeno značkami na zboží, přepravními doklady, zasláním zprávy kupující nebo jinak. Judikatura

²³² Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.147

²³³ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 66:

pak stanovila, že požadavek Úmluvy je splněn, je-li zboží dostatečně vymezeno v přepravních dokladech.²³⁴

Čl. 68 stanoví speciální pravidla pro přechod nebezpečí, pokud jde o zboží, „které je v době prodeje přepravováno“. Je třeba vzít na vědomí, že prodej zboží, „které je v době prodeje přepravováno“ není smlouvou, která „zahrnuje přepravu zboží“ ve smyslu čl. 67. Smlouva o koupi zahrnuje přepravu zboží, jestliže explicitně nebo implicitně odkazuje na následnou přepravu zboží.²³⁵ Smlouva může výslovně stanovit, že zboží má být přepravováno včetně detailů týkajících se způsobu této přepravy. Zpravidla se tak děje začleněním doložky jako INCOTERMS do textu smlouvy.

Čl. 68 stanoví, že v tomto případě přechází nebezpečí obecně v okamžiku uzavření smlouvy. Pokud však vyplývá z okolností případu, přechází nebezpečí okamžikem, kdy bylo zboží předáno dopravci, který vystavil dokumenty zakládající smlouvu o přepravě a nikoli tedy ten dopravce, který vystavil dokumenty umožňující nakládání se zbožím (např. konosament, náložný list aj.)²³⁶ Pokud prodávající věděl nebo měl vědět, že zboží bylo v okamžiku uzavření smlouvy ztraceno nebo zničeno a neinformoval o tom kupujícího a tato skutečnost mu bude prokázána, ponese nebezpečí ztráty nebo poškození zboží prodávající. Čl. 68 věta druhá dává možnost uzavřít platnou kupní smlouvu na věci, které v okamžiku uzavření smlouvy neexistovaly, s výjimkou případů, kdy prodávající věděl nebo měl vědět, že zboží bylo ztraceno nebo poškozeno a nesdělil to kupujícímu.²³⁷

Čl. 69 stanoví subsidiární pravidlo, které se použije na případy, na které se nevztahuje ustanovení čl. 67 či 68. První odstavec vychází ze základního principu, že je-li zboží dodáno kupujícímu v místě podnikání prodávajícího, přechází nebezpečí na kupujícího v době, kdy převezme zboží. Pokud kupující zboží nepřevzme, přechází nebezpečí v době, kdy je mu umožněno nakládat se zbožím a kupující poruší smlouvu tím, že dodávku nepřevzme. Tento odstavec upravuje situace, kdy je zboží dodáno v místě podnikání prodávajícího, zatímco odstavec 2 upravuje všechny ostatní případy, tj. kdy je kupující povinen převzít zboží na jiném místě. V souladu s odstavcem 3 je kupujícímu

²³⁴ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 67: CLOUT case No. 360 [Amtsgericht Duisburg, Germany, 13 April 2000].

²³⁵ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 67

²³⁶ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.149

²³⁷ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.150

umožněno nakládat se zbožím teprve tehdy, když je zboží jasně identifikováno pro účely smlouvy, což má význam zejména u druhově určeného zboží.

Ustanovení čl. 70 stanoví, že bez ohledu na ustanovení o přechodu nebezpečí ztráty nebo zničení v předchozích třech článcích, zůstávají kupujícímu zachovány nároky v případě, že prodávající podstatně porušil smlouvu. Z toho vyplývá, že úprava přechodu nebezpečí škody na zboží se nedotýká práv kupujícího, která jsou mu dána v případě podstatného porušení smlouvy prodávajícím. Kupující může i v případě náhodného zničení věci nebo jejího zhoršení po přechodu nebezpečí škody uplatnit právo na odstoupení od smlouvy nebo požadovat náhradní plnění.

Vzhledem k významu problému přechodu nebezpečí škody na zboží byla tato otázka řešena v různých mezinárodních unifikovaných normách. Touto otázkou se zabývají rovněž INCOTERMS 2000, kdy doložky obsahují výslovné určení okamžiku, kdy k přechodu nebezpečí škody na zboží.

4.6.7 Ohrožení plnění (*Anticipatory Breach*, čl. 71 a 72)

Na tomto místě se jen stručně zmíním o ustanovení těchto článků, které dávají stranám významná oprávnění dříve, než se druhá strana dopustila skutečného porušení smlouvy.

Čl. 71 opravňuje smluvní stranu pozastavit plnění svých povinností, stane-li se zřejmé, že druhá strana nesplní podstatnou část svých povinností a je-li toto neplnění povinností důsledkem písm. a) nebo b). Není nezbytné, aby šlo v tomto případě o podstatné porušení smlouvy. Judikatura shledala oprávnění smluvní strany dle čl. 71 v případech, kdy prodávající odmítne plnit ve vztahu k určitému zboží, v případě neschopnosti prodávajícího dodat zboží bez omezení uvalených na něj jeho dodavatelem, nezaplacení kupní ceny zboží kupujícím, nezřízení bankovní záruky kupujícím v souladu se smlouvou apod.²³⁸

Čl. 72 opravňuje stranu od smlouvy odstoupit, je-li zřejmé před dobou splnění smlouvy, že jedna strana ji podstatně poruší. Rozdíl mezi čl. 71 a 72 spočívá v použité dikci. Ačkoli česká verze Úmluvy v těchto článcích používá: „se stane **zřejmým**“ (čl. 71) a „je **zřejmé**“ (čl. 72), anglická a francouzská verze v čl. 71 používají: „it becomes **apparent**“ a „il **apparaît**“ a v čl. 72 „it is **clear**“ a fr. verze dokonce „il est **manifeste**“. Rozdíl těchto dikcí

je poměrně významný, byť ne zcela zřetelný. Problém spočívá v tom, že pro aplikaci čl. 71 musí existovat více než subjektivní strach smluvní strany pro pozastavení plnění svých smluvních povinností a v případě aplikace čl. 72 si smluvní strana nemusí být zcela naprosto jistá, že druhá strana povinnost nesplní, aby mohla odůvodnit odstoupení od smlouvy před samotným plněním. Vyžaduje se však, aby byla dána velmi vysoká pravděpodobnost rovnající se téměř jistotě, že dojde k podstatnému porušení smlouvy. Jistota, že strana poruší smlouvu podstatným způsobem, nezáleží na subjektivním posouzení strany, která hodlá od smlouvy odstoupit, ale může vyplývat buď z chování druhé strany v jeho různých projevech, nebo z okolností objektivně daných, jako je například vyhoření továrny, embargo na vývoz určitého zboží, devizová opatření apod.²³⁹

Smluvní strana je povinna za účelem pozastavení plnění smlouvy oznámit toto okamžité druhé straně a pokračovat v plnění, jestliže druhá strana poskytne přiměřené zajištění plnění svých povinností. Pokud chce strana od smlouvy odstoupit v souladu s čl. 72 Úmluvy, je povinna toto oznámit druhé straně, jen nehrozí-li časové prodlení.

Čl. 73 upravuje možnost od smlouvy odstoupit v případech, kdy smlouva stanoví postupná dílčí plnění. V podstatě jsou zde upraveny podmínky pro tři případy odstoupení od smlouvy, a to pro případ nesplnění dílčí dodávky (odst. 1), možnost odstoupení od smlouvy ohledně budoucí dílčích plnění (odst. 2) a možnost odstoupit od smlouvy ohledně dílčích dodávek již uskutečněných nebo dodávek budoucích, jestliže vzhledem k jejich vzájemné závislosti by nebylo možno použít dodávek k účelu, který strany měly na mysli při uzavření smlouvy (odst. 3).

4.6.8 Náhrada škody

Čl. 74 Úmluvy stanoví obecnou formuli aplikovatelnou ve všech případech, kdy smluvní strana, která utrpěla škodu, je oprávněna požadovat její náhradu. Povinnost náhrady škody vzniká bez ohledu, zda k porušení smlouvy došlo či nedošlo zaviněním. Jde o odpovědnost objektivní, které se může povinná strana zprostit, jen jestliže prokáže, že nesplnění povinnosti bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.

Základní myšlenkou tohoto obecného ustanovení je, že právním následkem každého porušení smluvní povinnosti, pokud způsobí druhé straně materiální újmu, je možnost

²³⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 71

²³⁹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.159

uplatnit nárok na náhradu škody. Veškerá škoda musí být nahrazena, a to nejen škoda přímo způsobená na zboží, ale i jakákoli jiná škoda. V souladu s ustanovením čl. 74 zahrnuje totiž náhrada škody při porušení smlouvy jednou stranou „*částku odpovídající ztrátě, včetně ušlého zisku, kterou utrpěla druhá strana v důsledku porušení smlouvy*“. Jedná se tedy i o škodu, která může vzniknout jako důsledek skutečnosti, že kupující nemůže zboží použít ve svém závodě, v důsledku čehož musí závod dočasně uzavřít, nebo jde o ztrátu přízně zákazníků jako důsledek dodávky vadného zboží, které mělo být přímo prodáno nebo zpracováno do výrobku určených k prodeji.²⁴⁰

Úmluva připouští v souladu s tímto článkem jen náhradu peněžitou. Její výše se určí podle čl. 74 za předpokladu, že se neaplikují čl. 75 a 76, to znamená ve všech případech, kdy nedošlo k odstoupení od smlouvy.

Vzhledem k tomu, že takto vzniklá škoda může dosahovat vysoké částky, je její výše omezena tak, že náhrada škody nesmí dle čl. 74 přesáhnout ztrátu a ušlý zisk, kterou strana porušující smlouvu předvídala nebo měla předvídat v době uzavření smlouvy s přihlédnutím ke skutečnostem, o nichž věděla nebo měla vědět, jako možný důsledek porušení smlouvy. Poškozená strana se může domáhat náhrady škody na základě čl. 74, ačkoli je oprávněna i dle čl. 75 nebo 76. Tyto články samy výslovně stanoví, že poškozená strana může požadovat vedle nároků zde uvedených i jinou škodu, na niž je nárok podle čl. 74.

Čl. 75 a 76 aplikující se pouze v případě odstoupení od smlouvy v důsledku nesplnění smluvních povinností druhou stranou stanoví konkrétní způsoby vyčíslení takové škody, a to odkazem na cenu náhradní transakce v čl. 75 nebo na běžnou cenu v čl. 76.

V souladu s čl. 75 je poškozená strana oprávněna, poruší-li druhá strana smlouvu, koupit náhradní zboží nebo zboží prodat a požadovat v rámci nároku na náhradu škody úhradu rozdílu mezi kupní cenou stanovenou ve smlouvě a cenou dohodnutou v náhradním obchodě. Kupující tak učiní zpravidla, pokud ceny vzrostly od uzavření smlouvy. Tato náhradní transakce musí být učiněna přiměřeným způsobem a v přiměřené době po odstoupení, což znamená, že kupující musí za náhradní zboží zaplatit přiměřenou cenu a musí být rovněž schopen prokázat, že tato náhradní transakce je skutečně náhradou za

²⁴⁰ Koppenol-Laforce, M. et al.; International Contracts, str. 208

kupní smlouvu, od které odstoupil. Jedná se o tzv. konkrétní výpočet náhrady škody.

Pokud kupující neuzavřel náhradní kupní smlouvu a došlo k odstoupení od smlouvy, může vyčíslit náhradu škody tzv. abstraktním výpočtem v souladu s čl. 76, který stanoví, že kupující může požadovat rozdíl mezi kupní cenou stanovenou ve smlouvě a běžnou cenou platnou v době odstoupení od smlouvy. Běžnou cenou je v souladu s odstavcem 2 čl. 76 cena, „*která převládá v místě, kde zboží mělo být dodáno, nebo, není-li tak taková cena, běžná cena přiměřeného náhradního místa, přičemž se vezme zřetel na rozdíly v dopravních nákladech zboží*“.

Pokud sice dojde k uzavření náhradního obchodu, ten se ale týká menšího množství zboží. aplikuje se čl. 75 i 76.²⁴¹ V souladu s čl. 77 dojde k redukci výše náhrady škody dle čl. 74, 75 a 76, pokud poškozená strana nesplnila svou povinnost učinit okolnostem případu přiměřená opatření ke zmenšení ztráty, včetně ušlého zisku z porušení smlouvy.

Strana není odpovědná za nesplnění jakékoli povinnosti, pokud prokáže, že jsou splněny všechny předpoklady aplikace čl. 79 či 80, které upravují vyloučení odpovědnosti neboli exempce. Dle čl. 79, který obsahuje obecně formulovanou exonerační klauzuli, je strana, která porušila smlouvu, povinna prokázat, že „*toto nesplnění bylo způsobeno překážkou, která nezávisela na její vůli a ohledně které nebylo možno rozumně očekávat, že by si strana počítala v době uzavření smlouvy, nebo že by tuto překážku nebo její důsledky odvrátila nebo překonala.*“ Čl. 79 tak předpokládá existenci čtyř prvků: 1. nesplnění povinnosti je způsobeno překážkou, 2. překážka nezávisela na vůli smluvní strany, 3. nebylo možné rozumně očekávat, že by strana s překážkou počítala v době uzavření smlouvy, 4. nelze rozumně očekávat, že by bylo možné, aby strana překážku nebo její důsledky odvrátila nebo překonala. Překážka tedy musí být na straně nezávislá, nepředvídatelná, neodvratitelná a nepřekonatelná.

Je evidentní, že bude poměrně obtížné v konkrétním případě posoudit, nakolik bylo vyskytnutí se překážky předvídatelné či nikoli. Je třeba vycházet z toho, jaká pravděpodobnost je dána, aby strana mohla předvídat či nikoli výskyt konkrétní překážky. Právem se uvádí, že těžko lze považovat za nepředvídatelné takové překážky, které se pravidelně vyskytují, např. záplavy v určité oblasti a v určité době každoročně

²⁴¹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 74

znemožňující dopravu.²⁴² Taková překážka musí nutně nastat až po uzavření smlouvy. Zda strana, která porušila smluvní povinnost, mohla nastalou překážku předvídat, resp. odvrátit nebo překonat, se bude posuzovat na základě objektivního měřítká „rozumné osoby“. Důkazní břemeno nese strana, která se okolnosti vylučující odpovědnost dovolává.

Úprava odpovědnosti za škodu způsobenou nesplněním některé smluvní povinnosti z mezinárodní kupní smlouvy vychází, jak již bylo řečeno, z pojetí objektivní odpovědnosti a okolnosti vylučující odpovědnost mají charakter okolností, které civilisté obvykle označují za případy vyšší moci.^{243, 244}

Je třeba zdůraznit, že strana neplnící svou povinnost bude nicméně odpovídat za vzniklou škodu, pokud tuto skutečnost neoznámí druhé straně v přiměřené lhůtě poté, co se tato strana dověděla nebo měla dovědět o takové překážce v souladu s ustanovením čl. 79 odst. 4. Ačkoli druhá strana není za těchto podmínek oprávněna uplatnit nárok na náhradu škody, může v souladu s čl. 79 odst. 5 vykonat jiná práva podle Úmluvy, tj. například odstoupit od smlouvy. V souladu s čl. 80 není poškozená strana oprávněna dovolávat se nároku z nesplnění povinností druhou stranou v rozsahu, ve kterém bytel případného jednáním nebo opomenutím této strany.

4.6.9 Úroky z prodlení

4.6.9.1 Legislativní historie čl. 78 Úmluvy

Ustanovení čl. 78 se zabývá nárokem smluvní strany na úroky z prodlení, jestliže se druhá strana opozdí s placením kupní ceny nebo jiné peněžité částky kromě případů, kdy je prodávající povinen vrátit kupní cenu poté, co došlo k odstoupení od smlouvy v souladu s čl. 84, který se aplikuje jako *lex specialis*. Poškozenému tedy Úmluva výslovně přiznává právo na úroky z prodlení. Nestanoví však, v jaké výši by měly být tyto úroky poskytnuty.

Je nutno zdůraznit, že všechny protichůdné názory jednotlivých států při přípravě Úmluvy, o kterých bylo v předchozích částech této práce pojednáno, se stíhaly v otázce úpravy institutů náhrady škody a úroků z prodlení, které spolu poměrně úzce souvisí. U úroky

²⁴² Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str. 171

²⁴³ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str. 174

²⁴⁴ Na dalším místě své práce Antonín Kanda uvádí, že povahu vyšší moci a tedy jedním z případů tzv. právní nemožnosti plnění závazku v mezinárodním obchodu patří i jednostranná opatření států, ať už v rámci povolenovacího systému v oblasti mezinárodního obchodu (dovozní a vývozní licence) nebo opatření v rámci

z prodlení se navíc připojil problém náboženský, jelikož z hlediska islámského práva jsou úroky nepřipustné.²⁴⁵ Haagský jednotný zákon o mezinárodní kupní smlouvě přiznával v čl. 83 prodávajícímu úrok z dlužné částky, jehož výše byla výslovně stanovena jako úředně stanovená výše diskontní sazby platná ve státě místa podnikání (popř. místa bydliště) prodávajícího plus jedno procento.²⁴⁶

Při přípravných pracích se pracovní skupina UNCITRAL s tímto problémem dlouho potýkala. Zabývala se návrhy na převzetí ustanovení Haagského jednotného zákona, stanovení výše úroků ne nižší než běžná sazba aplikovatelná na krátkodobé komerční úvěry ve snaze zabránit kupujícímu ve spekulativním zdržování placení kupní ceny i návrhy na vypuštění celého ustanovení, které by některým státům mohlo zabránit v přistoupení k Úmluvě a bylo považováno za zbytečné s ohledem na to, že ztráta prodávajícího způsobená prodlením kupujícího mohla být vyřešena pomocí obecného ustanovení o náhradě škody.²⁴⁷

Tyto protichůdné tendence a problémy s široce akceptovatelným vymezením jednotlivých pojmů vedly k vyřazení tohoto ustanovení z návrhu Úmluvy. Na diplomatické konferenci ve Vídni se však otázka výše úroků z prodlení opět stala předmětem rozsáhlé diskuse, ve které se výrazně projevovaly ostré rozdíly mezi tzv. socialistickými zeměmi a zeměmi s tržním hospodářstvím. Socialistické země navrhovaly přiznat úroky z prodlení pouze ve prospěch prodávajícího a to podle úřední diskontní sazby platné ve státě místa podnikání kupujícího. Západní země naopak prosazovaly přiznání úroku z prodlení věřiteli, pokud se druhá strana dostala do prodlení podle úrokové sazby obvyklé v místě podnikání poškozeného (věřitele).

Celý proces následně prošel dlouhým a komplikovaným vývojem, který vyústil v přijetí kompromisního znění, které bylo nakonec vzhledem k dramaticky rozdílným názorům na tuto otázku a k nemožnosti řešit věc jinak přijato a je obsaženo v čl. 78 Úmluvy: „*Jestliže*

---

devizových opatření. Pro odstranění možných negativních důsledků se doporučuje zařadit do smlouvy vhodně formulovanou doložku vyšší moci.

²⁴⁵ Lejček, D.: Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží in Právník 6/02: Jedná se o islámské státy, kde jsou úroky zakázány z náboženských důvodů, např. Saudská Arábie, Katar, Omán, v Íránu je možné požadovat úrok z prodlení jen po zahraničních subjektech, jejichž národní právo úrok z prodlení povoluje.

²⁴⁶ Lejček, D.: Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží in Právník 6/02

²⁴⁷ Lejček, D.: Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží in Právník 6/02

strana se opozdí s placením kupní ceny nebo jiné peněžité částky, má druhá strana nárok na úroky z prodlení, aniž by byly dotčeny jakékoli nároky na náhradu škody podle článku 74.“

Čl. 78 opravňuje k úrokům z prodlení z kupní ceny nebo jiné peněžité částky. V souladu s judikaturou toto zahrnuje i náhradu škody.²⁴⁸ Vznik nároku na úroky z prodlení předpokládá splatnost dané částky a její nezaplacení dlužníkem ve lhůtě stanovené ve smlouvě nebo dle Úmluvy. Úroky z prodlení se tak zvyšují od okamžiku, kdy se dlužník ocitne v prodlení s placením dotčené částky. Nárok na úroky z prodlení nezávisí na schopnosti věřitele prokázat, že utrpěl jakoukoli ztrátu. Úrok z prodlení může být požadován v souladu s čl. 78 nezávisle na náhradě škody způsobené pozdní platbou,²⁴⁹ aniž by byly dotčeny jakékoli nároky na náhradu škody podle čl. 74. Je třeba poznamenat, že v případě uplatnění nároku na náhradu škody vedle uplatnění nároku na úroky z prodlení, je třeba, aby byly splněny všechny předpoklady stanovené v čl. 74 a prokázány věřitelem, tj. poškozenou stranou.

4.6.9.2 Judikatura

Výkladem ustanovení čl. 78 se intenzivně zabývala soudní a rozhodčí praxe. Absence speciální formule umožňující určit konkrétní výši úroků vedla k naprosto odlišným závěrům soudů, které nelze považovat za konformní s požadavkem čl. 7 odst. 1 podporovat jednotnost při aplikaci Úmluvy. V souladu s čl. 7 odst. 1 Úmluvy je dále třeba při řešení tohoto problému přihlídnout k mezinárodní praxi.

Jedna skupina států považovala tuto otázku za otázku spadající do předmětu úpravy Úmluvy, zatímco druhá skupina tuto otázku za otázku spadající do předmětu úpravy Úmluvy nepovažovala. V rámci států zástávajících názor, že otázka výše úroků z prodlení spadá do předmětu úpravy Úmluvy, pak existovaly rozpory, zda jde o problém Úmluvou, byť nikoli váslovně, upravený či nikoli.²⁵⁰ Tyto rozpory vedly ve svém důsledku nejenom ke zcela rozdílným řešením jednotlivými národními soudy, ale zejména k rozdílné sazbě úroků z prodlení.

²⁴⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 78 : CLOUT case No. 328 [Kantonsgericht des Kantons Zug, Switzerland, 21 October 1999] (see full text of the decision); CLOUT case No. 214 [Handelsgericht des Kantons Zürich, Switzerland, 5 February 1997]

²⁴⁹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 78: CLOUT case No. 79 [Oberlandesgericht Frankfurt a.M., Germany, 18 January 1994]; CLOUT case No. 5 [Landgericht Hamburg, Germany, 26 September 1990] (see full text of the decision); CLOUT case No. 7 [Amtsgericht Oldenburg in Holstein, Germany, 24 April 1990]

Pokud byla otázka výše úroků z prodlení považována za otázku spadajícího do předmětu úpravy Úmluvy, bylo řešení hledáno na základě obecných principů, na kterých Úmluva spočívá, nebo odkazem na čl. 9 Úmluvy a sazba úroků z prodlení byla určena dle relevantních obchodních zvyklostí.²⁵¹

V souvislosti s řešením, spočívajícím ve stanovení výše úroků z prodlení dle obecných zásad, na kterých spočívá Úmluva v souladu s čl. 7 odst. 2, je třeba zmínit stěžejní nález Mezinárodní rozhodčího soudu při Spolkové hospodářské komoře ve Vídni ze dne 15.6.1996, č. SCH-4366, ve kterém jediný rozhodce M.J.Bonell v odůvodnění²⁵² uvedl, že výše úroků z prodlení není v Úmluvě výslovně stanovena a v mezinárodní judikatuře není jednotný názor na její určení. Základním sporným bodem je totiž otázka, zda tato otázka spadá do předmětu úpravy či nikoli. Rozhodce stanovil, že je zastáncem názoru, že určení výše úroků z prodlení patří do předmětu úpravy Úmluvy a je tedy nutné postupovat v souladu s čl. 7 odst. 2 Úmluvy a zkoumat, zda tato obsahuje takovou obecnou zásadu, na základě které by mohla být výše úroků stanovena. Takovou obecnou zásadou, byl podle tohoto rozhodce princip úplné náhrady škody (obsažený např. v čl. 74). V případě nezaplacení pohledávky lze od věřitele-obchodníka očekávat, že si vezme úvěr a má tedy nárok na úrok z prodlení v té výši, ve které jsou ve státě sídla věřitele stanoveny úroky za komerční úvěry s ohledem na příslušnou měnu, tj. měnu státu sídla věřitele nebo jiné země dle dohody stran. Rozhodce dále uvedl, že přijatý postoj plně koresponduje s čl. 7.4.9. Zásad UNIDROIT²⁵³, stanovící jako obecnou sazbu pro úroky z prodlení sazbu převažující

²⁵⁰ http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.html, článek 78, str.4

²⁵¹ Idem.

²⁵² <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/wais/db/cases2/940615a3.html>: „Article 78 of the CISG, while granting the right to interest, says nothing about the level of the interest rate payable. In international legal writings and case law to date it is disputed whether the question is outside the scope of the Convention - with the result that the interest rate is to be determined according to the domestic law applicable on the basis of the relevant conflict-of-laws rules ...or whether there is a true gap in the Convention within the meaning of Article 7(2) so that the applicable interest rate should possibly be determined autonomously in conformity with the general principles underlying the Convention....This second view is to be preferred, not least because the immediate recourse to a particular domestic law may lead to results which are incompatible with the principle embodied in Art. 78 of the CISG, at least in the cases where the law in question expressly prohibits the payment of interest. One of the general legal principles underlying the CISG is the requirement of "full compensation" of the loss caused (cf. Art. 74 of the CISG). It follows that, in the event of failure to pay a monetary debt, the creditor, who as a business person must be expected to resort to bank credit as a result of the delay in payment, should therefore be entitled to interest at the rate commonly practiced in its country with respect to the currency of payment, i.e. the currency of the creditor's country or any other foreign currency agreed upon by the parties (cf. Art. 7.4.9 of the Principles of International Commercial Contracts prepared by the International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT)...”

²⁵³ Principles of International Commercial Contracts UNIDROIT, čl. 7.4.9 odst. 2: „The rate of interest shall be the average bank short-term lending rate to prime borrowers prevailing for the currency of payment at the place for payment, or where no such rate exists at that place, then the same rate in the State of the currency of payment. In the absence of such a rate at either place the rate of interest shall be the appropriate rate fixed by the law of the State of the currency of payment.”

pro krátkodobé komerční úvěry v místě, kde má být placeno a v případě, že taková sazba stanovena není, pak dle sazby stejného typu ve státě měny. Pokud není stanovena ani tato sazba, postupuje se podle sazby stanovené právními předpisy státu měny.

Rozhodce zdůraznil, že jiný postup, tj. zejména cesta aplikace kolizní normy a určení výše úroků z prodlení na základě rozhodného vnitrostátního práva, by obecně mohl vést k výsledku neslučitelnému s principem obsaženým v čl. 78 Úmluvy, zejména v těch případech, kdy dotčené právo výslovně zakazuje placení úroků.

Pokud však soud dojde k závěru, že Úmluva neobsahuje takovou obecnou zásadu, je povinen postupovat podle čl. 7 odst. 2 Úmluvy a stanovit výši úroků podle vnitrostátního právního řádu rozhodného podle kolizní normy legis foris, který by byl použitelný na daný právní vztah, kdyby se Úmluva neaplikovala vůbec. K tomuto řešení dospěje soud či rozhodčí orgán tak, že danou otázku vyhodnotí jako patřící do rozsahu úpravy Úmluvy, poté aplikuje ustanovení čl. 7 odst. 2 Úmluvy a zkoumá, zda Úmluva obsahuje obecný princip, podle kterého by bylo možné výši úroků stanovit. Shledá-li, že takové zásady v Úmluvě není, nebo že podle ní nelze výši úroků stanovit, postupuje podle norem mezinárodního práva soukromého lex fori.²⁵⁴

Na druhé straně existují četná rozhodnutí, která danou otázku řeší přímo podle norem mezinárodního práva soukromého s odůvodněním, že tuto problematiku považují za otázku stojící mimo předmět úpravy Úmluvy. Toto stanovisko zastávají zejména německé soudy, které však ke škodě věci zpravidla pouze stanoví, že výše úroků se v souladu s čl. 78 stanoví dle národního právního řádu určeného dle kolizní normy, a v odůvodnění výslovně neuvedou, že k takovému závěru dospěly vzhledem k tomu, že tuto otázku považují za otázku nespádající do předmětu úpravy Úmluvy.²⁵⁵ Z tohoto hlediska je významné rozhodnutí Landgericht Hamburg, Německo, ze dne 26.9.1990, č. 5 0 543/88 v jehož

²⁵⁴ K tomu viz rozhodnutí k dispozici na www.unilex.info
Tribunal Cantonal Valais, Švýcarsko, ze dne 20.12.1994 ve věci Marmipedretti Graniti S.r.l. v. Nichini SA
Pierres naturelles et artificielles, ve kterém soud shledal, že se jedná o otázku spadající do předmětu úpravy
Úmluvy byť ne výslovně upravenou, a stanovil výši úroků z prodlení podle práva použitelného na danou
smlouvu, pokud by se Úmluva vůbec neaplikovala.

Oberlandesgericht Stuttgart, Německo, ze dne 20.12.2004, č. 5 U 108/04
Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, náleží č. 7565/94

²⁵⁵ K tomu viz rozhodnutí (www.unilex.info):

Landgericht Berlin, Německo, ze dne 4.3.1998, č. 102 O 59/97

Oberlandesgericht Stuttgart, Německo, ze dne 20.12.2004, č. 5 U 108/04

Atrondissementsrechtbank Roermond, Nizozemí, ze dne 6.5.1993, č. 920159, ve věci Gruppe IMAR'S p.A.

vi Přotech Horst

odůvodnění výslovně uvedl, že otázka určení výroků z prodlení není v Úmluvě upravena úmyslně²⁵⁶. Soud tedy v tomto případě dospěl k aplikaci kolizní normy bez použití čl. 7 odst. 2 Úmluvy. Stejně výslovně je takový postup odůvodněn v řadě dalších rozhodnutí německých soudů. Lze podotknout, že takto postupují také jiné evropské státy.

V praxi se lze setkat i s jinými přístupy k řešení otázky výše úroků z prodlení, která se však zpravidla časem ukázala jako překonaná, i když v některých státech mohou mít stále svou váhu. Některá soudní rozhodnutí stanoví výši úroků z prodlení podle práva místa věřitele²⁵⁷, podle *lex fori*²⁵⁸, tj. kdy soud rozhodl o výši nároku na úrok z prodlení výhradně podle svého práva. Dalším řešením, se kterým se lze setkat, je stanovení výše úroků z prodlení podle práva státu, jehož měna je sjednána v kupní smlouvě jako měna pro platbu kupní ceny²⁵⁹, nebo podle zvyklostí v mezinárodním obchodě. Jedná se o případy, kdy je výše úroků z prodlení určena podle úrokové sazby běžně používané v mezinárodním obchodním styku (např. LIBOR).²⁶⁰ Obecné použití sazby LIBOR bylo v literatuře odmítnuto s poukazem na skutečnost, že tato sazba se uplatňuje pouze na mezibankovním trhu a nelze ji tedy považovat za obecnou zvyklost ve smyslu ustanovení čl. 9 Úmluvy.²⁶¹

4.6.9.3 Řešení

Z výše uvedeného je zřejmé, že zcela zásadní otázkou, kterou se soud musí při určování výše úroků z prodlení řešit, je, zda výše úroků z prodlení podle dané právní úmluvy zůstává výslovně upravena či zda je z jejího předmětu vyloučena. Pokud je upravena

²⁵⁶ <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/900926og1.html#ex> (zvýraznění doplněno): „The actual rate of the claim for interest under Art. 78 CISG is to be extracted from Art. 1284 Par. 1 C.c. Under that provision, the Italian provision, the Italian owed statutory interest rate is 8% [p.a.]. Art. 1284 Par. 1 C.c. is applicable because the actually owed interest rate has not expressly been regulated within the CISG (i. Caemmerer/Schlechtriem/Enderlein, loc. cit., Art. 78, Note 2), so that that the interest rate has to be determined in accordance with the relevant national law, being applicable pursuant to the general principles of conflicts of laws (see Art. 7(2)...”

²⁵⁷ K tomu rozhodnutí (www.unilex.info):

Landgericht Frankfurt am Main, Německo, ze dne 16.9.1991, č. 3/11 O 3/91, ve kterém soud bez bližšího odůvodnění určil výši úroků z prodlení na základě práva místa sídla věřitele.

Bezirksgericht Arbon, Švýcarsko, ze dne 9.12.1004, č. BG 9341/94

²⁵⁸ Mezi tato rozhodnutí patří zejména rozhodnutí soudů USA (www.unilex.info):

U.S. District Court, N.D., New York, ze dne 9.9.1994, č. 88-CV-1078, ve věci Delchi Carrier S.p.A. v. Rotorex Corp.

U.S. District Court, North. District, Illinois, East. Div., ze dne 21.5.2004, ve věci Chicago Prime Packers, Inc. v. Northam Food Trading Co.

²⁵⁹ K tomu viz rozhodnutí Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, č. 7585/1992 (www.unilex.info)

²⁶⁰ K tomu viz rozhodnutí Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, č. 6653/1993, ve kterém rozhodce stanovil, že vzhledem k tomu, že Úmluva nestanoví výši úroků z prodlení, použije se úroková sazba běžně užívaná v mezinárodním obchodním styku s ohledem na eurodolary, měnou, ve které mělo být placeno. Rozhodce použil sazbu „LIBOR“ (London Interbank Offered Rate).

²⁶¹ Lejček, D.: Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží in Právník 6/02

že jde o otázku mimo předmět úpravy Úmluvy, bylo by nutně bez dalšího věc řešit použitím práva rozhodného podle příslušné kolizní normy. Pokud by se jednalo pouze o mezeru v právní úpravě Úmluvy ve smyslu čl. 7 odst. 2, bylo by třeba nejdříve bezpečně zjistit, zda neexistuje obecný princip, na kterém Úmluva spočívá a který by umožnil stanovit výši úroků z prodlení a teprve poté přistoupit k řešení podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.

I přes četnost zvolených řešení, jak bylo naznačeno výše, lze rozeznat zcela jasnou tendenci stanovit výši úroků z prodlení na základě práva aplikovatelného na smlouvu, tj. práva, které by se na kupní smlouvu aplikovalo, pokud by smlouva nebyla upravena Úmluvou,²⁶² aniž by většinou zdůvodňovali, zda k tomuto řešení dospěli z důvodu, že tuto otázku považují či nikoli za otázku spadající do předmětu úpravy Úmluvy. Doktrína pak tento přístup většinou považuje za správný z hlediska právní jistoty i z hlediska požadavku na zachování jednotnosti při použití Úmluvy. Rozdíl mezi úroky z prodlení přiznanými podle tohoto práva a úrokem, který věřitel trátí na úrocích z vkladu nebo tím, že si musel vzít úvěr, má být řešen podle ustanovení o náhradě škody, o čemž rovněž svědčí i samo ustanovení čl. 78. Tím je výslovně rozlišen nárok na úroky z prodlení, který stojí zcela samostatně vůči nároku na náhradu škody.²⁶³

David Lejček ve svém článku Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v časopise Právník 6/02 dochází k závěru, že „otázka výše úroků z prodlení podle čl. 78 Úmluvy patří do rozsahu předmětu úpravy Úmluvy... a tím, že tato výše není výslovně upravena, jedná se zde o „lacuna praeter legem“ a je nutno postupovat podle čl. 7 odst. 2 Úmluvy.“

V takovém případě je tedy třeba nejdříve stanovit, zda existuje v souladu s čl. 7 odst. 2 Úmluvy obecný princip, na kterém Úmluva spočívá a podle kterého by bylo možné otázku řešit. S předmětnou otázkou velmi úzce souvisí zásada úplné náhrady škody, vyplývající ze znění čl. 74 a 78 Úmluvy, a zásada zákazu bezdůvodného obohacení, vyplývající z čl. 84 Úmluvy, které je třeba podrobit důkladnému prostudování z hlediska řešení dotčené otázky. David Lejček k tomu uvádí, že vzhledem k tomu, že strany mají vždy sídlo v různých státech (čl. 1 odst. 1), je vysoce pravděpodobné, že úrokové míry v sídlech stran

²⁶² Lejček, D.: Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží in Právník 6/02

²⁶³ Tamtéž

se budou lišit. Podle autorů prosazujících přiznání výše úroků na základě obecných zásad, na kterých je Úmluva postavena, je převládajícím principem zásada plné kompenzace poškozené strany a zásada zákazu bezdůvodného obohacení hraje limitovanou úlohu. Konflikt těchto dvou zásad lze tedy vyřešit tím způsobem, že „nejprve bude přiznán úrok z prodlení věřiteli tak, aby byl plně odškodněn (tedy podle sazby platné v místě jeho sídla) a v případě, že na straně dlužníka zbylo nějaké bezdůvodné obohacení, lze postupovat v souladu s další zásadou Úmluvy, a to zásadou dodržování dobré víry v mezinárodním obchodě a nařídít vydání tohoto bezdůvodného obohacení zejména tam, kde došlo k úmyslnému zadržení plateb právě za účelem úvěrové spekulace. V těch případech, kde došlo k prodlení z omluvitelných důvodů, se lze spokojit pouze s úplným odškodněním věřitele.“

Pokud se však strany v souladu s principem smluvní svobody dohodnou na konkrétní výši úroků z prodlení, bude se aplikovat v této sjednané výši. Pokud obě strany znají nebo mají znát zvyklost, která je v mezinárodním obchodu v široké míře známá ve smyslu ustanovení čl. 9 odst. 2 Úmluvy, je třeba postupovat při určení výše úroků z prodlení podle této zvyklosti, která se stala součástí smlouvy.

V souladu s výše uvedeným je více než žádoucím, aby otázku výše úroků z prodlení byla stanovena smluvními stranami v kupní smlouvě. Při absenci takového ustanovení, se strany ocitají v poněkud nejisté situaci, v jaké výši budou úroky z prodlení v případném sporu přiznány. V dosavadním vývoji lze vysledovat dva základní přístupy. Prvý řeší danou otázku cestou mezinárodního práva soukromého a výše úroků z prodlení je určena na základě právního řádu rozhodného podle příslušná kolizní normy. Druhý přístup řeší otázku podle obecné zásady úplné kompenzace, podle které lze určit výši úroků z prodlení podle sazby pro krátkodobé komerční úvěry převažující v sídle poškozeného věřitele.²⁶⁴

²⁶⁴ K tomu viz rozhodnutí (www.unilex.info) Mezinárodního rozhodčího soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži č. 7197/1992, ve kterém soud stanovil výši úroků z prodlení podle rakouského práva, tj. práva místa podnikání věřitele. Ačkoli tato sazba byla podle rakouského práva 5%, přiznal soud prodávajícímu dodatkovou náhradu škody ve formě úroku z prodlení a celková výše úroku z prodlení tak činila 12%, tj. úrokovou míru rakouských komerčních bank.

4.7 Úmluva OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží²⁶⁵

4.7.1 Předmět úpravy

V souvislosti s Úmluvou je třeba zmínit se o dalším mezinárodním instrumentu zabývajícím se mezinárodní kupní smlouvou. Je jím Úmluva OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží (dále jen „**Úmluva o promlčení**“), která byla prvním reálným výsledkem unifikačních prací v rámci UNCITRAL. V mezích předmětu úpravy se její ustanovení použijí jako přímých hmotněprávních norem místo kolizní normy §13 odst. 1 ZMPS a místo hmotněprávních norem §387 až 408 ObchZ.

Předmětem Úmluvy o promlčení jsou otázky spojené s promlčením práv vznikajících v souvislosti s mezinárodní kupní smlouvou. Úmluva o promlčení se musela vypořádat s následujícími otázkami : vymezení pojmu mezinárodní koupě zboží, stanovení pojmové hranice mezi promlčením na straně jedné a jinými institucemi, zejména prekluzí, na straně druhé a určit okruh práv, jejichž promlčení se řídí Úmluvou, zejména jejich vymezením k mezinárodní koupi zboží²⁶⁶

V souladu s ustanovením čl. 3 se Úmluva použije pouze tehdy, pokud mají smluvní strany v době jejího uzavření místo podnikání na území smluvních států (odst. 1) nebo pokud podle norem mezinárodního práva soukromého se má na kupní smlouvu použít právo smluvního státu (odst. 2). Strany smlouvy o mezinárodní koupi zboží mohou použití Úmluvy o promlčení vyloučit v souladu s čl. 3 odst. 3. I Úmluva o promlčení obsahuje ustanovení, které má zajistit, aby tato byla jednotně interpretována. Pravidlo výkladu je obsaženo v čl. 7²⁶⁷

Při formulaci Úmluvy bylo jedním z nejobtížnějších problémů vymezení pojmu promlčení, a to zejména stanovení pojmové hranice mezi lhůtami upravenými v Úmluvě o promlčení a jinými lhůtami. Problém spočíval v rozdílné koncepci promlčení v jednotlivých právních

²⁶⁵ Přijata v New Yorku 14. června 1974. Jménem ČSSR byla Úmluva podepsána v New Yorku dne 29. srpna 1975. Ratifikační listina byla uložena u generálního tajemníka OSN dne 26. května 1977. Úmluva vstoupila v platnost dnem 1. srpna 1988 a byla vyhlášena vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 123/1988 Sb. Na Úmluvu o promlčení pak navazuje Protokol o jejích změnách přijatých na Diplomatičké konferenci ve Vídni v roce 1980 v souvislosti s přijetím Úmluvy (šlo zejména o vymezení pojmu „mezinárodní kupní smlouva“). Po rozpadu ČSFR předložili depozitáři České a Slovenské republiky doklady o sukcesi těchto států do práv a povinností bývalé ČSFR. Česká republika tak učinila 30. září 1993 a Úmluva o promlčení vstoupila v platnost k datu 1. ledna 1993, kdy došlo k právním následkům sukcese. V současné době vstoupila Úmluva o promlčené v platnost celkem v 19 státech (viz. Příloha č. 2).

²⁶⁶ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.38

řádech, a to zejména rozdíl mezi koncepcí angloamerického práva a jinými právními řády. Zatímco angloamerická koncepce vychází z toho, že promlčení je institutem práva procesního, považují některé jiné právní řády promlčení za institut práva hmotného. Toto rozdílné nazírání má nesporně své důsledky i při vymezení pojmu promlčení v unifikované úpravě.²⁶⁸

Podstatou promlčení, a to v každém právním řádu, je, že uplynutím určité doby zaniká nárok, popř. zaniká právo na žalobu. Samo subjektivní právo, které je vlastním základem určitého nároku, zůstává nedotčeno.

4.7.2 Vymezení promlčení

Pojem promlčení ve smyslu Úmluvy o promlčení je vymezen jednak pozitivně obecně v čl. 1 odst. 1, jednak negativně v čl. 1 odst. 2.

Čl. 1 odst. 1 obecně vymezuje předmět úpravy Úmluvy o promlčení : *„Tato úmluva stanoví, kdy nemohou být vykonávána vzájemná práva kupujícího a prodávajícího, vyplývající ze smlouvy o mezinárodní koupi zboží, jejího porušení, ukončení její platnosti nebo její neplatnosti, vzhledem k uplynutí doby. Tato doba se dále v této úmluvě nazývá „promlčecí lhůta“.*

Veliký význam však má z hlediska aplikovatelnosti Úmluvy o promlčení ustanovení čl. 1 odst. 2 obsahující negativní vymezení, které specifikuje, že Úmluva o promlčení se nevztahuje na : *„předpisy o lhůtách, podle nichž může být právo získáno nebo vykonáno, jen když některá ze stran vůči druhé straně učiní oznámení nebo právní úkon jiný než zahájení právního řízení.“* Toto právní řízení je v čl. 1 odst. 3 vymezeno jako soudní, rozhodčí a správní řízení. Úmluvou o promlčení tak nejsou dotčena ustanovení rozhodného národního práva ve vztahu k jiným lhůtám stanoveným v Úmluvě, tzn. lhůtám, které nejsou stanoveny pro zahájení právního řízení. Podle národních právních řádů budou tedy zejména posuzovány lhůty stanovené v Úmluvě v souvislosti s uplatněním nároků z odpovědnosti za vady.²⁶⁹

---

²⁶⁷ „Při výkladu a použití ustanovení této úmluvy se přihlédne k její mezinárodní povaze a k potřebě podporovat přitom jednotný postup.“

²⁶⁸ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.39

²⁶⁹ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.40

Z vymezení dle čl. 1 odst. 1 vyplývá, že Úmluva o promlčení se vztahuje i na případy lhůt stanovených pro zahájení právního řízení v souvislosti s porušením smlouvy, např. lhůty pro uplatnění nároků na náhradu škody, dále práv vzniklých v souvislosti s ukončením její platnosti, např. nárok na vrácení poskytnutého plnění v důsledku odstoupení od smlouvy, jakož i práv vzniklých v důsledku neplatnosti smlouvy.²⁷⁰

Úmluva o promlčení stanovila v čl. 8 jednotnou čtyřletou promlčecí lhůtu, která je kompromisem mezi požadavkem zakotvit až desetileté promlčecí lhůty a požadavkem na lhůtu kratší – např. tříletou.

Obecně začíná promlčecí lhůta běžet dnem, kdy lze právo uplatnit v soudním, rozhodčím či jiném řízení. Úmluva o promlčení v čl. 10 obsahuje zvláštní ustanovení pro začátek běhu promlčecí lhůty (pro právo z porušení smlouvy, právo z vad zboží, z podvodu, z výslovného poskytnutí záruky...). Bez ohledu na ustanovení Úmluvy o promlčení (o stavení, přerušení, prodloužení promlčecí lhůty) skončí promlčecí lhůta v souladu s čl. 23 nejpozději deset let po době, kdy začala běžet. Úmluva o promlčení dále stanoví pravidla o stavení, přerušení a počítání promlčecí doby. Nutno zdůraznit, že promlčené právo nezaniká, nelze je jen s úspěchem vymáhat, pokud se dlužník promlčení dovolá. Pokud dlužník svůj závazek splní po uplynutí promlčecí doby, není dle čl. 26 oprávněn požadovat vrácení toho, co plnil, i když nevěděl v době plnění, že promlčecí lhůta již uplynula. Úmluva o promlčení zde vychází z občanskoprávního pojetí, dle kterého i po ztrátě nároku promlčené subjektivní občanské právo samo trvá dále jako tzv. právo naturální a dlužník se nemůže domáhat vrácení toho, co plnil z titulu bezdůvodného obohacení, protože plnil to, co dlužil (plnil *debite*).²⁷¹ K uplynutí promlčecí lhůty nepřihlíží soud nebo jiný orgán z úřední povinnosti, ale jen pokud se jej strana dovolá.

5 KOLIZNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍ KUPNÍ SMLOUVY

5.1 Lex causae

Lex causae neboli obligační statut je výrazem pro právní řád, kterým se řídí obsah, náplň právního poměru, tj. vzájemná práva a povinnosti účastníků. Lex causae konkrétní kupní smlouvy se určí na základě příslušné kolizní normy. Lex causae pak může být samo hraničním určovatelem pro určení rozhodného práva pro akcesorické právní poměry nebo

²⁷⁰ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.41

²⁷¹ Knappová, M. – Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné, 1. díl, ASPI 2002, str. 241

pro jiné související otázky přidružující se k základu právního poměru (např. forma kupní smlouvy, ručení převzaté ručitelem za závazek kupujícího zaplatit kupní cenu).

Pramenem kolizních norem jsou většinou předpisy vnitrostátního původu, byť i zde dochází často k unifikaci kolizních norem mezinárodními smlouvami. Na prvním místě se zmíním o unifikaci kolizních norem účinné pro Českou republiku.

5.2 Unifikované kolizní normy - Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

V prostoru jednotného vnitřního trhu v rámci Evropského společenství se pohyb zboží a služeb realizuje formou intrakomunitárního obchodu mezi obchodníky z různých členských států na základě obchodních smluv podřízených soukromému právu jednotlivých států. Jedním z problémů byla skutečnost, že v jednotlivých členských státech se uplatňuje rozdílná hmotněprávní úprava soukromoprávních vztahů. Tyto rozdíly lze jednak odstranit sblížením či přímo unifikací právní úpravy mezi jednotlivými členskými státy cestou harmonizačních směrnic, případně nařízení. Toto řešení však nepřichází v úvahu pro všechny právní oblasti vzhledem k principiálním odlišnostem jednotlivých právních řádů. Druhým způsobem respektujícím různost hmotněprávních norem, je unifikace kolizních norem, která se v rámci EU částečně podařila. Od vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost se kolizní normy řídí čl. 61 písm. c)²⁷² ve spojení s čl. 65²⁷³ Smlouvy o ES.

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy byla podepsána dne 19. června 1980 v Římě Belgií, SRN, Francií, Itálií, Lucemburskem a Nizozemím. Později ji podepsaly i ostatní členské státy. Vstoupila v platnost 1. dubna 1991. Pro Českou republiku, která ji podepsala 14. dubna 2005, je účinná od 1. července 2006 a byla publikována pod č. 64/2006 Sb.m.s. Spolu s ní přistoupila Česká republika i k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství. V souladu s čl. 2 tohoto protokolu je český Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud oprávněn požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce, která vyvstane při projednávání věci před tímto soudem, týká se Římské úmluvy a její rozhodnutí je nezbytné pro vynesení rozsudku.

²⁷²Article 61: In order to establish progressively an area of freedom, security and justice, the Council shall adopt ... c) measures in the field of judicial cooperation in civil matters as provided for in Article 65.

²⁷³Čl 65 (zvýraznění doplněno): Measures in the field of judicial cooperation in civil matters having cross-border implications, to be taken in accordance with Article 67 and in so far as necessary for the proper functioning of the internal market, shall include: b) promoting **the compatibility of the rules applicable in the Member States concerning the conflict of laws and of jurisdiction.**

Římská úmluva, která stanoví pravidla pro určení rozhodné právo pro všechny smluvní závazkové vztahy je příkladem tzv. terciárního evropského práva a představuje přirozený doplněk Bruselské úmluvy z roku 1968²⁷⁴, resp. nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000. Slučitelnost kolizních norem je pro realizace cíle vzájemného uznávání soudních rozhodnutí důležitá. Z její působnosti jsou vyňaty ty smlouvy, jejichž kolizní režim je upraven sekundárním právem ES (např. smlouvy pojistné) a otázky výslovně vyloučené z oblasti působnosti v souladu s čl. 1 odst. 2²⁷⁵.

Římská úmluva je úmluvou tzv. univerzální - s celosvětovým účinkem. Vzhledem ke svému charakteru *erga omnes* je v souladu s čl. 1²⁷⁶ aplikována před soudy ES na všechny závazkové vztahy s mezinárodním prvkem bez ohledu na subjekty posuzovaných vztahů, tj. byť mezi osobami z nečlenských států.²⁷⁷ Toto současně znamená, že národní normy mezinárodního práva soukromého jsou v rozsahu její působnosti vyloučeny ze své aplikace. Přesto však zůstávají součástí národního práva, nicméně nejsou nadále aplikovány. Římská úmluva tak nahrazuje pravidla o právu rozhodném v jednotlivých smluvních státech, nikoli pouze pro případy mající vztah k EU (například bydliště žalovaného), ale kdykoli vyvstane otázka určení rozhodného práva.²⁷⁸ K Římské úmluvě nemohou přistoupit jiné než členské státy Evropské Unie.

Římskou úmluvu lze právem označit za jeden z největších zásahů do našeho mezinárodního práva soukromého od doby schválení z. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších právních předpisů, (dále jen „ZMPS“). Římská úmluva bude mít v souladu s §2 ZMPS a zejména pak s čl. 10 Ústavy České republiky přednost před aplikací českého práva, tj. především před ZMPS. Římská úmluva je úpravou komplexní. Ve vztahu k ZMPS se nejedná o koncepčně odlišnou právní úpravu.

Jelikož se Římská úmluva v souladu s čl. 1 vztahuje na „závazky ze smluv“ za předpokladu, že je dán mezinárodní prvek, spadají právní vztahy z mezinárodní kupní smlouvy nepochybně do předmětu úpravy Římské úmluvy, která tak bude i v řízení před českými soudy aplikována pro určení rozhodného práva.

²⁷⁴ Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král: Evropské právo, 2. vydání 2004, CHBeck, str. 657

²⁷⁵ Např. otázky týkající se osobního stavu nebo způsobilosti, závazkové vztahy ze směn a šeků, otázky závěti a dědění, majetkové vztahy mezi manželi atd.

²⁷⁶ Čl. 1 odst. 1: „Tato úmluva se použije na závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí.“

²⁷⁷ Rozehnalová, N. – Týč, V.: Evropský justiční prostor (v civilních otázkách), Masarykova univerzita Brno, 2005, str.15

Pokud jde o aplikovatelné právo není nutné, aby bylo právem smluvního státu. Čl. 2 totiž stanoví, že „právo určené na základě této úmluvy se použije i v případě, že se jedná o právo státu, který není smluvním státem“. Může se tedy jednat o právo třetího státu. V takovém případě však strany nemohou vyloučit aplikaci imperativních ustanovení právního řádu jiného státu (normy práva správního, finančního, trestního), s nímž věcné okolnosti smlouvy úzce souvisí na základě čl. 7. Římská úmluva zakotvuje v čl. 16 tzv. výhradu veřejného pořádku, na základě které lze aplikaci normy určené na základě Římské úmluvy odmítnout, pouze pokud je její použití neslučitelné s veřejným pořádkem země fora.

Důležitý je závazek smluvních států zakotvený v čl. 18, kde se státy zavázaly při výkladu a používání smluvních ustanovení brát zřetel na její mezinárodní charakter a dosáhnout jednotného výkladu. Cílem Římské úmluvy je především dát jasná a jednotná pravidla pro určení práva, kterým se budou řídit obligační poměry smluvního charakteru, tj. určení obligačního statu smlouvy, který je rozhodný pro zásadní otázky konkrétního právního poměru.

Římská úmluva přijala stejně jako Haagská úmluva z roku 1955 tzv. dualistický systém, který přihlíží k tomu, že rozhodné právo je to, které si zvolily strany, popřípadě právo určené podle čl. 4. Římská úmluva v tomto směru stanoví dvě základní pravidla pro určení rozhodného práva :

a) Volba práva smluvními stranami (čl. 3)

Jde o koncepci tzv. kolizní neomezené volby práva, v souladu s kterou si strany mohou zvolit jakýkoli platný právní řád bez ohledu například na vztah tohoto právního řádu k jejich smlouvě či jejímu plnění. Volbu práva lze uskutečnit výslovně, nebo musí vyplývat ze smlouvy či z okolností případu, a to s dostatečnou jistotou. Ujednání účastníků o volbě práva je samostatným smluvním ujednáním, které je právně nezávislé na smlouvě, kterou byl založen právní vztah, byť je zpravidla součástí textu této smlouvy.²⁷⁹ Volbou práva se v souladu s čl. 15, který sleduje vyloučení zpětného a dalšího odkazu, rozumí použití v této zemi platných právních norem, s výjimkou jejich norem mezinárodního práva soukromého.

²⁷⁸ North, P.: The EEC Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations (1980) : Its History and Main Features in Essays in Private International Law, str. 35

²⁷⁹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 121

b) V případě, že smluvní strany rozhodné právo samy neurčí, smlouva se řídí právem státu, se kterým má nejúžší vztah (čl. 4). V této souvislosti došlo v souladu s čl. 4 odst. 2 k vytvoření konceptu charakteristického plnění neboli „*characteristic performance*“. Římská úmluva vychází z domněnky, že smlouva má nejúžší vztah se státem, kde má smluvní strana, „ *která je povinna plnit předmět smlouvy*“ své bydliště (*habitual residence*), jde-li o společnost ústřední správu nebo v případě podnikatelské činnosti místo podnikání. V této souvislosti se česká jazyková verze zdá poněkud nepřesná a jako nutné se jeví vycházet např. z anglického znění, které výslovně hovoří o konceptu charakteristického plnění.²⁸⁰

Vedle otázky týkající se určení obligačního statutu je nutné vymežit i jeho meze. Jde o odpověď na otázku, zda bude právní řád, který si strany zvolí nebo který bude určen v případě sporu rozhodujícím orgánem, upravovat otázku vnitřních a vnějších podmínek platnosti právních úkonů činěných stranami budoucí smlouvy v této fázi následně i po vzniku smlouvy. Římská úmluva zvolila řešení, které nechává na straně samé, aby se odvolala v případě, že nastane situace pro ni z kolizního hlediska nepředvídatelná, na právní řád, který předvídat mohla. Římská úmluva připouští i štěpení obligačního statutu, tj. situaci, kdy určité části právního vztahu budou podléhat jinému hmotnému právu.

V čl. 8 obsahuje Římská úmluva následující řešení: základní zásadou pro určení práva, kterým se bude řídit vznik a platnost smlouvy nebo jejího ustanovení, je zásada *lex causae*, tedy právní řád určený podle čl. 3 až 6. Tato zásada se však neuplatní tam, kde strana namítá neplatnost smlouvy pro neexistenci jejího souhlasu. V souladu s odstavcem 2 se strana může dovolat práva státu, ve kterém má své obvyklé bydliště. Tento případ narušení jednotného obligačního statutu lze použít pouze za účelem stanovení, že strana neprojevila souhlas se vznikem smlouvy či některého jejího ustanovení. Nedopadá tedy na ostatní otázky. Aplikace tohoto rozdílného kritéria závisí na orgánu rozhodujícím spor, přičemž zásadou pro posouzení možnosti aplikace rozdílného kritéria je určení toho, že je z okolností zřejmé, že by nebylo rozumné určovat účinky chování strany podle *lex causae*.²⁸¹

²⁸⁰ Čl. 4 odst. 2: „...it shall be presumed that the contract is most closely connected with the country *where the party who is to effect the performance which is characteristic of the contract has, at the time of conclusion of the contract, his habitual residence*...“

²⁸¹ Rozehnalová, N. – Týč, V.: Evropský justiční prostor (v civilních otázkách), Masarykova univerzita Brno, 2005, str. 112

Pokud jde o otázku formy smlouvy je vždy dostačující vyhovět požadavkům formy dle *lex causae* (tj. právního řádu určeného podle čl. 3 až 6) a v případě smluv uzavíraných mezi přítomnými přistupuje možnost odvolat se na právní řád místa uzavření smlouvy, mezi nepřítomnými na právní řád, kde se nachází jedna ze stran.

Pokud jde o rozsah dopadu obligačního statutu je třeba zdůraznit, že určení práva v souladu s Římskou úmluvou je institut dopadající přímo pouze na závazkověprávní účinky založené smlouvou (v případě kupní smlouvy jde například o povinnost dodat zboží, dodat doklady s ním související, zaplatit kupní cenu atd.). Na řadu otázek tak určené právo nedopadá vůbec, jde typicky o problematika způsobilosti osob k uzavření smlouvy, stejně jako věcněprávní účinky smlouvy vůči třetím osobám. Římská úmluva zvolila v čl. 10 cestu demonstrativního výčtu vztahů spadajících pod obligační statut, tj. spadajícího pod určený právní řád. Výčet vztahů není úplný. Každopádně sem spadají účinky uzavřené smlouvy, tj. závazkově právní účinky smlouvy a jejich dopad na osoby třetí.

Pokud jde o vztah mezi Úmluvou a Římskou úmluvou, je určujícím ustanovení čl. 90 Úmluvy stanoví, že „*Úmluva se nedotýká jakékoli mezinárodní dohody, která již byla nebo bude uzavřena a jež obsahuje ustanovení, týkající se věcí upravených Úmluvou, jestliže strany mají místo podnikání na území států, jež jsou smluvními stranami takové dohody*“. Čl. 21 Římské úmluvy stanoví: „*Touto úmluvou není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž smluvní stranou stát je nebo se jí stane...*“. Mezi uvedenými ustanoveními lze spatřovat rozpor spočívající v tom, že Úmluva odkazuje na Římskou úmluvu stejně jako Římská úmluva odkazuje na Úmluvu, a tak se zdánlivě ocitají na mrtvém bodě.²⁸²

V případě uvedeného konfliktu je však především třeba určit, zda je předmět úpravy obou úmluv skutečně shodný. Vycházíme-li z toho, že Úmluva je unifikací práva hmotného a Římská úmluva unifikací kolizních norem, je jakýkoli konflikt vyloučen a přednostně se použije Úmluva.^{283 284} Pokud totiž dojde ke střetu mezi unifikací hmotněprávních přímých norem a unifikace kolizní, jde o střet smluv, které se netýkají téhož předmětu. I když mohou mít tentýž nepřímý předmět (např. vztahy ze smluv o mezinárodní koupi zboží), netýkají se téhož předmětu, protože mají různý přímý předmět. Bez ohledu na časový

²⁸² Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 44

²⁸³ Bridge, M.: *The International Sale of Goods*, Oxford, str. 44: „If the line is taken that the one instrument is concerned with uniform law and the other with uniform choice of law rules, not the same matters at all, this would support applying the CISG, which is likely to be favoured result in any event.“

původ je třeba dát přednost hmotněprávní přímé unifikaci. Přímé normy a přímá metoda úpravy mají zvláštní povahu ve vztahu ke kolizním normám a kolizní metodě, která má povahu metody obecné, subsidiární, jež zasahuje všude tam, kde přímá metoda úpravy se svými prostředky nedopadá.²⁸⁵ Problémy mohou nastat tam, kde hmotněprávní unifikace obsahuje i kolizní normy, nikoli pouze odkaz na normy mezinárodního práva soukromého (např. čl. 7 odst. 2 Úmluvy).

Harmonizační práce v oblasti kolizních norem v rámci Evropské Unie nadále pokračují (k tomu viz. Příloha 3). Po obsáhlé konzultaci s členskými státy, s ostatními orgány a s občanskou společností, zejména v rámci zelené knihy ze dne 14. ledna 2003, obdržela Evropská Komise přibližně 80 reakcí od vlád, univerzit, právníků a různých hospodářských subjektů, ve kterých potvrdili, že Římská úmluva je nejen dobře známým nástrojem, ale je rovněž nástrojem velice oceňovaným. Většinou se rovněž vyslovili pro její přeměnu v nařízení Společenství a potvrdili, že je nezbytné modernizovat některá z jejích pravidel. Evropský hospodářský a sociální výbor a Evropský parlament se ve svých stanoviscích z 29. ledna a 12. února 2004 vyslovily kladně pro přeměnu úmluvy na nařízení a pro její modernizaci.²⁸⁶ Výsledkem konzultačního procesu byl návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro závazkové vztahy (Řím I) ze dne 15. prosince 2005.

Cílem navrhovaných změn je přizpůsobení oblasti působnosti budoucího nástroje „Řím I“ oblasti působnosti nařízení „Brusel I“ (č. 44/2001) a zohlednit přípravné práce na projektu „Řím II“ (o právu rozhodném pro jiné než smluvní závazkové vztahy), zamezit narušení hospodářské soutěže mezi občany Společenství a podpořit předvídatelnost výsledku sporů, právní jistotu a vzájemné uznávání rozhodnutí. Toto vyžaduje, aby se pro kolizní normy platné v členských státech používaly stejné vnitrostátní právní předpisy bez ohledu na dožádaný soud. Z těchto důvodů byla zvolena forma nařízení, jelikož jeho ustanoveními se stanoví jednotná pravidla pro rozhodné právo, jež jsou podrobná, přesná a bezpodmínečná a nevyžadují žádné opatření pro provedení do vnitrostátních právních předpisů. Na tomto místě se zmíním jen o nejdůležitějších změnách. Po přijetí nařízení se předmětná unifikovaná kolizní úprava stane součástí tzv. sekundárního práva Evropské Unie se všemi důsledky s tím souvisejícími.

²⁸⁴ Stejně stanovisko zaujímá: Naděžda Rozehnalová, Vladimír Týč: Evropský justiční prostor (v civilních otázkách), Masarykova univerzita Brno, 2005, str.158.

²⁸⁵ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 51

S cílem dále posílit svobodné rozhodnutí stran opravňuje čl. 3 odst. 2 návrhu smluvní strany, aby si jako rozhodné právo zvolily „jako rozhodné právo zásady a normy hmotného závazkového práva, uveřejněné zásady a normy, musí být uznávány na mezinárodní úrovni i na úrovni Společenství“. Zvolená formulace má zejména povolit volbu Zásad UNDRUIT, zásad Principles of European Contract Law nebo případného budoucího volitelného nástroje Společenství, přičemž bude zakázána volba lex mercatoria, které není dostatečně přesné, nebo soukromých kodifikací, které by mezinárodní společenství v dostatečné míře neuznávalo. Stejně jako v čl. 7 odst. 2 Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží je uvedeno, jak postupovat, pokud některé aspekty právních předpisů pro smlouvy nejsou výslovně vyřešeny zvolenými předpisy.

Jako základ systému kolizních norem v oblasti smluvních závazků je zachována možnost svobodné volby, kterou smluvní strany mají při výběru použitelných právních předpisů. V případě určení rozhodného práva při neexistenci volby práva se stejně jako v Římské úmluvě uplatňuje v čl. 4²⁸⁷ pravidlo týkající se použití práva obvyklého bydliště strany, která plní předmět smlouvy. Navrhované změny však mají za cíl posílit právní jistotu díky přeměně pouhých předpokladů na pevná pravidla na jedné straně a zrušení ustanovení o výjimce na straně druhé. Vzhledem k tomu, že základem nástroje je možnost svobodné volby, je vhodné, aby normy použitelné při neexistenci volby práva byly co možná nejpresnější a nejpředvídatelnější, aby se strany mohly rozhodnout, zda neprovedením volby práva tuto možnost uplatní.

Je nepochybné, že výše uvedená iniciativa je krok správným směrem, která ve svém důsledku povede k posílení řádného fungování vnitřního trhu.

²⁸⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0650:FIN:CS:HTML>

²⁸⁷ Článek 4 – Rozhodné právo při neexistenci volby práva

1. Nebylo-li právo rozhodné zvoleno podle článku 3, je pro následující smlouvy určeno takto:

- a) kupní smlouva se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště;
- b) smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště;
- c) smlouva o přepravě se řídí právem země, v níž má přepravce obvyklé bydliště;
- d) smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo právo užívání nemovitosti, se řídí právem země, ve které se nemovitost nachází;
- e) odchýlně od písmene d) se pronájem nemovitosti pro dočasné osobní užívání na dobu nejvýše šesti po sobě jdoucích měsíců řídí právem země, v níž má vlastník obvyklé bydliště, pokud je nájemce fyzickou osobou a pokud má své obvyklé bydliště ve stejné zemi;
- f) smlouva týkající se duševního nebo průmyslového vlastnictví se řídí právem země, v níž osoba, která převádí nebo uděluje práva, má obvyklé bydliště;
- g) franšizová smlouva se řídí právem země, v níž má osoba, již je franšíza udělena, obvyklé bydliště;
- h) smlouva o distribuci se řídí právem země, v níž má distributor obvyklé bydliště.

2. Smlouvy, které nejsou uvedeny v odstavci 1, se řídí právem země, v níž má strana, která je povinna plnit předmět smlouvy, v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště. Není-li možné určit předmět plnění, řídí se smlouva právem země, s níž nejúžeji souvisí.

5.3 Kolizní normy vnitrostátního původu - z. č. 97/1963 Sb., o mezinárodní právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších právních předpisů

Jak bylo výše řečeno, jelikož nabyla ve vztahu k České republice dne 1. července 2006 účinnosti tzv. Římská úmluva, bude se rozhodné právo pro smluvní závazkové vztahy nadále určovat podle pravidel v této úmluvě stanovených. Rozhodné právo pro závazkový právní vztah vzniklý na základě kupní smlouvy tak bude nadále určeno podle této úmluvy, která se podle čl. 1 aplikuje „na závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí“, tj. i na závazky se vztahem ke státu, který není členem Evropské Unie. Ve své podstatě tak došlo k nahrazení norem českého práva, zejména ZMPS touto úmluvou. Přesto však jsou kolizní normy obsažené v tomto zákoně nadále součástí českého právního řádu a pro úplnost se tedy zmíním alespoň o základních principech, na kterých je úprava v ZMPS postavena. Jak již bylo výše řečeno není Římská úmluva ve vztahu k ZMPS koncepčně odlišným nástrojem, a proto jednotlivá řešení jsou velmi podobná.

Pro smlouvy si mohou účastníci zvolit v souladu s čl. 9 odst. 1 ZMPS právo, kterým se mají řídit jejich vzájemné majetkové vztahy, a to i mlčky, není-li vzhledem k okolnostem o projevě vůle pochybnost. Zákon zakotvuje možnost volby práva, tj. shodného projevu vůle účastníků o tom, že jejich právní vztah se má řídit určitým právem²⁸⁸.

Z formulace §9 odst. 1 ZMPS vyplývá, že strany nejsou ve volbě rozhodného práva omezeny, a mohou tak zvolit kterýkoli platný právní řád, tj. právo platné na určitém území. Volba práva stranami závazkového právního vztahu se vykládá tak, že jde o volbu hmotněprávních norem zvoleného práva, a ke kolizním normám se nepřihlíží, aby došlo k vyloučení zpětného a dalšího odkazu.

Přípustnost ujednání o volbě práva a jeho platnost se řídí právním řádem, který takové ujednání účastníkům umožňuje. V konkrétním případě je tímto právem právní řád platný v místě sídla orgánu (soudu), který o případu rozhoduje (lex fori). Teprve po zjištění, že volba práva byla podle lex fori učiněna platně, posoudí se v souladu s §4 ZMPS otázka platnosti smlouvy i účinky této smlouvy. Zákon vychází stejně jako Římská úmluva ze zásady jednotného stautu pro vznik a účinky právního úkonu, což znamená, že určitý právní poměr se řídí stejným právem, určeným na základě jediného hraničního určovatele, od svého vzniku přes své naplnění až do svého zániku. Výjimkou jsou pouze tzv. dílčí

²⁸⁸ K tomu viz. prakticky identické ustanovení čl. 3 Římské úmluvy.

otázky jako způsobilost k právům a právním úkonům, které se navazují samostatně, tj. jsou pro ně stanoveny zvláštní kolizní normy.

Forma právního úkonu se řídí stejným právem jako platnost a účinky právního úkonu. Pokud lex causae smlouvy vyžaduje písemnou formu úkonu jako podmínku jeho platnosti, není z toho přípustná výjimka. Subsidiárně se pak forma řídí právem místa, kde došlo k projevu vůle (lex loci actus), pokud by forma nevyhovovala ustanovením legis causae. Postačí tak u dvoustranného právního úkonu, aby projev vůle každého účastníka vyhovoval formě stanovené právem místa, kde projev činí.²⁸⁹

Jestliže účastníci závazkového smluvního poměru nezvolili rozhodné právo je nutné určit rozhodné právo na základě jiných hraničních určovatelů. Ustanovení §10 odst. 1 stanoví, že pokud si účastníci rozhodné právo nezvolí, řídí se vztahy z kupní smlouvy vzniklé právním řádem, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu.

Požadavek rozumného uspořádání právního poměru nelze chápat tak, že se má na právní vztah použít toho práva, na jehož základě konkrétní výsledek úpravy práv a povinností účastníků právního poměru bude rozumný a spravedlivý. Jde o požadavek rozumnosti a spravedlnosti v kolizním smyslu, tj. úprava výběru mezi několika právními řády přicházejícími v úvahu se jeví jako rozumná a spravedlivá.²⁹⁰ Byť zákonodárce stanovil hraniční určovatele, které se zpravidla použijí pro určení rozhodného právního řádu, je požadavek rozumného uspořádání vztahu významným prvkem umožňujícím modifikovat a korigovat stanovené hraniční určovatele, tj. určit rozhodné právo podle jiných kritérií ve specifických neobvyklých situacích, v nichž by použití rozhodného práva určeného na základě hraničního určovatele uvedeného v zákoně neodpovídalo rozumnému uspořádání daného vztahu.

Rozumnému uspořádání právního vztahu v kolizním smyslu odpovídá určení toho právního řádu ze dvou nebo několika právních řádů, k nimž má daný právní poměr určité vztahy, ke kterému má daný právní poměr vztah nejvýznamnější, nad vztahy k ostatním

²⁸⁹ K tomu viz. čl. 9 odst. 1 Římské úmluvy: „Smlouva uzavřená mezi osobami, které se nacházejí v téže zemi, je formálně platná, splňuje-li formální náležitosti podle práva, které se na ni použije podle této úmluvy, nebo prýva země, v níž byla uzavřena.“

Čl. 9 odst. 2: „Smlouva uzavřená mezi osobami, které se nacházejí v různých zemích, je formálně platná, splňuje-li formální náležitosti podle práva, které se na ni použije podle této úmluvy, nebo práva jedné z těchto zemí.“

²⁹⁰ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 293

právním řádům převažující. Z ustanovení §10 odst. 2 vyplývá, že zákon pokládá za právní řád odpovídající zpravidla rozumnému uspořádání ten právní řád, který platí v místě, v němž má sídlo (bydliště) ten z účastníků kupní smlouvy, jehož plnění či činnost je pro daný smluvní typ příznačná, charakteristická, tj. prodávajícího v době uzavření smlouvy.

Tento korektiv „*rozumného uspořádání právního poměru*“ dle ZMPS není v Římské úmluvě obsažen, ale je nahrazen požadavkem v čl. 4 odst. 1, dle kterého „*se smlouva řídí právem země, s níž nejúžeji souvisí*“ a následně v odst. 2 stanoví Římská úmluva domněnky pro určení, o kterou zemi v konkrétním případě půjde. Pokud z okolností jako celku v souladu s čl. 4 odst. 5 vyplývá, že smlouva úžeji souvisí s jinou zemí, pak se těchto domněnek nepoužije. Toto kritérium nejužší souvislosti lze právem považovat za kritérium, které povede k rozumnému a spravedlivému uspořádání právních vztahů mezi stranami závazkového právního vztahu z mezinárodní kupní smlouvy.

Pokud jde o věcněprávní účinky smlouvy, řídí se přechod vlastnického práva zásadně právem určeným podle jiného kolizního kritéria než podle kterého se určuje obligační statut. V souladu s §5 a 6 jde o právo místa polohy věci. Ustanovení §12 zavádí pro některé typicky věcněprávní otázky ve vztahu mezi stranami použití obligačního statutu.

ZMPS upravuje kolizně změny závazku, zajištění a následky porušení závazku v §11. Právní řád, kterým se řídí kupní smlouva v konkrétním případě, platí také pro změny, zajištění, následky porušení příslušného závazku, pokud z úmyslu účastníků nebo z povahy věci nevyplývá něco jiného. Pokud účastníci nezvolí sami právo, kterým se bude změna, zajištění a následky porušení závazku řídit, použije se obligačního statutu závazku samotného. Kolizní norma pro promlčení je zařazena mezi kolizní normy závazkového práva. Ustanovení §13 odst. 1 stanoví, že pro promlčení všech práv, které se mohou promlčet, se použije *lex causae*.

Kolizní normy týkající se kupní smlouvy jsou obsaženy v §10 odst.1 a odst. 2 písm. a). Kupní smlouva se řídí (tj. jestliže strany nezvolily rozhodné právo a ani rozumnému uspořádání daného vztahu neodpovídá použití jiného právního řádu) právním řádem státu, v němž má prodávající sídlo (bydliště) v době uzavření smlouvy.

6 VNITROSTÁTNÍ NORMY APLIKOVATELNÉ V SOULADU S KOLIZNÍMI NORMAMI

Hmotněprávní úprava českého právního řádu aplikovatelná na kupní smlouvu v mezinárodním obchodním styku je obsažena v občanském a obchodním zákoníku. V roce 1991 byla opuštěna koncepce soukromoprávního kodexu aplikovatelného pouze na občanskoprávní vztahy s cizím prvkem.²⁹¹ Je možno konstatovat, že právní úprava kupní smlouvy obsažená v obchodním zákoníku spočívá v podstatě na převzetí základních ustanovení unifikované úpravy mezinárodní kupní smlouvy obsažené ve Víděnské úmluvě.²⁹²

Úprava kupní smlouvy obsažená v obchodním zákoníku má povahu tzv. věcných norem mezinárodního práva soukromého, které se nepoužijí na právní vztahy patřící do jejich předmětu úpravy bezprostředně, ale naprosto jistě kolizní norma odkazuje na právní řád, jehož jsou součástí. Nemají tedy povahu přímých norem.²⁹³

Ustanovení obchodního zákoníku se v souladu s §756 použije, jen pokud neobsahuje pro daný vztah či otázku odlišnou úpravu mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla uveřejněna ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv. V takovém případě se musí použít ustanovení této mezinárodní smlouvy, jejíž ustanovení se stalo součástí českého práva. Tímto je vyjádřena zásada priority mezinárodní smlouvy před zákonem.²⁹⁴ Pokud mezinárodní smlouva nemá odlišnou úpravu, použije se na tyto vztahy vedle ostatních ustanovení obchodního zákoníku pro obchodní závazkové vztahy také zvláštní ustanovení hlavy III. části třetí obchodního zákoníku (§724-§755).

Tyto vztahy jsou vymezeny jako vztahy spadající do předmětu úpravy obchodního zákoníku, „na jejichž vzniku se podílí alespoň jeden účastník, který má sídlo nebo místo podnikání, popř. bydliště na území jiného státu než ostatní účastníci“, pokud se tyto vztahy řídí tuzemským právním řádem. Ve vztazích k zahraničním subjektem je použití obchodního zákoníku podmíněno aplikací pravidel mezinárodního práva soukromého, které určují, které hmotné právo bude použito.

²⁹¹ Z.č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu) ze dne 4.12.1963

²⁹² Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.63

²⁹³ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 5. vydání, str. 27

²⁹⁴ Kanda, A.: Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku, str.67

Pro oblast závazkových právních vztahů je, jak bylo výše uvedeno, typická autonomie vůle stran, tj. možnost, aby si smluvní strany samy určily právo státu, jímž se má řídit jejich smlouva. Nezvolí-li si smluvní strany rozhodné právo, nastupuje jeho určení podle pravidel v právní normě obsažených, které vycházejí zpravidla z charakteristického plnění (viz. čl. 4 odst. 2 Římské úmluvy). Charakteristickým plněním je plnění té smluvní strany, jejíž plnění je specifické a nemá charakter všeobecného ekvivalentu. Toto pravidlo se však neuplatňuje všeobecně (např. smlouvy o nemovitostech se řídí právem místa, kde je nemovitost).

Český právní řád umožňuje při určení práv a povinností ze závazkového vztahu přihlížet v souladu s §730 ve spojení s §264 odst. 1 ObchZ k obchodním zvyklostem obecně zachovávaným v mezinárodním obchodu v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem. V rozporu se zákonem jsou tyto zvyklosti tehdy, odporují-li ustanovením kogentní i dispozitivní povahy. Teprve pokud se má k obchodním zvyklostem přihlížet podle smlouvy, použijí se před ustanovením obchodního zákoníku dispozitivní povahy. Z toho vyplývá, že v případě použití českého práva se práva a povinnosti účastníků soukromoprávního vztahu v mezinárodním obchodním styku řídí v tomto pořadí: 1. kogentními normami, 2. smluvním ujednání účastníků, tzn. také mezinárodními obchodními zvyklostmi, na něž se účastníci ve smlouvě dohodli, 3. dispozitivními normami, 4. obchodními zvyklostmi obecně zachovávanými v mezinárodním obchodu v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem.²⁹⁵

Obchodní zákoník zároveň umožňuje pro všechny závazkové vztahy s mezinárodním prvkem, určit podle §273 část obsahu smlouvy také odkazem na všeobecně obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi nebo odkazem na jiné obchodní podmínky, jež jsou stranám smlouvy známé nebo jsou k návrhu přiložené, jakož i použití smluvních formulářů užívaných v obchodním styku k uzavření smlouvy.

Na tomto místě se zmínit jen o vybraných ustanoveních obchodního zákoníku, která jsou z hlediska mezinárodní kupní smlouvy podstatná.

---

²⁹⁵ ²⁹⁵ Obchodní zákoník, komentář, str. 1402

Ustanovení §731 rozlišuje, která ze stran má povinnost požádat o potřebné úřední povolení, které je v praxi mezinárodního obchodu častou podmínkou splnění závazku. Dlužník je povinen požádat o vývozní, průvozní nebo jiné úřední povolení, které se vyžaduje pro splnění jeho závazku v místě plnění. Věřitel je povinen požádat o dovozní nebo jiné úřední povolení, které se vyžaduje pro přijetí plnění ve stanoveném místě plnění. Nepodaří-li se povolení získat, nastane tím nemožnost plnění, a závazek tak zanikne pro dodatečnou nemožnost plnění, přičemž druhá strana, která o povolení neúspěšně požádala, je povinna druhé straně nahradit škodu způsobenou zánikem závazku, neboť neudělení úředního povolení se podle výslovného ustanovení §736 nepovažuje za okolnost vylučující odpovědnost. Tomuto důsledku lze předejít, pokud se smlouva uzavře s odkládací podmínkou udělení povolení.

Dlužník je povinen splnit svůj peněžitý závazek v měně, v které byl sjednán. Jestliže v této měně závazek splnit nemůže, protože mu v tom brání právní předpisy státu jeho sídla nebo místa podnikání, je povinen v souladu s §732 nahradit škodu, která věřiteli vznikla placením v jiné měně. Jestliže má dlužník podle smlouvy s věřitelem nebo mezinárodní smlouvy či jiné právní úpravy plnit v jiné měně, než v které bylo plnění peněžitého závazku sjednané, je pro měnový přepočítání rozhodující střední kurs mezi oběma měnami platný v době, kdy se poskytuje peněžité plnění v místě stanoveném ve smlouvě, jinak v místě, kde má věřitel sídlo.

Aby se věřiteli dostalo rovnocenné peněžní protiplnění i při změně kupní síly měny po uzavření smlouvy, v níž byl peněžitý závazek stanoven, připouští obchodní zákoník v souladu s §744 sjednání tzv. měnové doložky. Měnovou doložkou je ujednání stran, že cena nebo jiný peněžitý závazek se rozumí při určitém kursu měny, v níž má být závazek plněn (zajišťovaná měna), ve vztahu k určité jiné měně (zajišťující měna), a dojde-li po uzavření smlouvy ke změně kursovního poměru obou měn, je dlužník povinen zaplatit částku sníženou nebo zvýšenou tak, aby částka v zajišťující měně zůstala nezměněna.²⁹⁶ Zajišťující měnou je zpravidla měna, kterou věřitel považuje za dostatečně stabilní.

Při prodlení s plněním peněžitého závazku se platí úroky z prodlení v téže měně, na kterou zní peněžitý závazek. Výše úroků z prodlení je stanovena tak, že jsou o 1% vyšší, než činí obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytuje banky v místě sídla dlužníka v době

²⁹⁶ Kučera, Pauknerová, Růžička, Zunt: Úvod do práva mezinárodního obchodu, 2003, str. 200

uzavření smlouvy, popřípadě úroky v nejvyšší přípustné výši stanovené zákonem nebo na základě zákona v místě sídla dlužníka.

Cílem těchto ustanovení obchodního zákoníku je upravit situace, ke kterým v praxi mezinárodní obchodu často dochází a vyžadují tak právní úpravu, která stranám poskytne potřebnou právní jistotu.

7 ZÁVĚR

Na závěr je třeba dodat, že mezinárodní obchod, který je platformou pro vznik závazkových právních vztahů nejenom na základě mezinárodní kupní smlouvy, je velmi silně regulován veřejnoprávními a mezinárodními právními předpisy. Otázkou fungování a regulace vztahů v rámci mezinárodního obchodu vznikajících se zabývá řada univerzálních (OSN), mnohostranných i regionálních (EU, OECD) organizací, jejichž cíle mohou být čistě ekonomické či obranné. Mezinárodní obchod je v současné době pod silným vlivem globalizačních tendencí, mezi něž patří snižující se možnosti jednotlivých národních států autonomně ovlivňovat fungování mezinárodního obchodu, zatímco stoupá úloha mezinárodních organizací (Světová obchodní organizace, Mezinárodní měnový fond, Světová banka) a především velkých nadnárodních globálních korporací, které svým reálným vlivem mnohdy předčí řadu menších států.

Mezinárodní obchod vytváří složitý komplex vztahů nejenom mezi jednotlivými obchodníky, ale i mezi suverénními státy a mezinárodními organizacemi, které podléhají rozsáhlému souboru právních norem.

Problematika právní úpravy mezinárodní kupní smlouvy, byť prošla v posledních 50 letech významnými změnami, je narozdíl od dynamické praxe mezinárodního obchodu, odvětvím poměrně rigidním. Jak bylo na řadě míst této práce ukázáno, projevuje se v oblasti právní regulace mezinárodní kupní smlouvy až přehnané lpění jednotlivých států na tradičních koncepcích, jejich neochota provést byť rozsáhlejší a radikálnější ústupky ve vztahu ke kompromisnímu řešení a pojetí jednotlivých institutů. Dalším problémem mezinárodních unifikací je skutečnost, že cíl, účel této právní úpravy je jasně dán, ale jeho interpretace jednotlivými aplikujícími subjekty k tomuto cíli často nevede nebo je s ním dokonce v rozporu. I v případě Úmluvy je to v první řadě ten, kdo ji aplikuje, kdo rozhoduje o tom, zda je Úmluva skutečně jednotnou právní úpravou, tj. zda universalismus převládne nad partikularismem či naopak.

To je také důvodem, proč si praxe mezinárodního obchodu vytváří své vlastní nástroje, které jsou schopny účinně otázky mezinárodní kupní smlouvy řešit, nezatěžovat nadměrně strany obchodní transakce zbytečným formalismem a přispívat k jejich úspěšné realizaci.

Význam mezinárodních nástrojů upravujících mezinárodní kupní smlouvu, ať už jde o unifikaci norem hmotněprávních či kolizních, je nicméně poměrně veliký, a to zejména

v situaci případného sporu smluvních stran o obsah jejich práv a povinností. Vzhledem k široce uplatňovanému konceptu autonomie vůle smluvních stran, je však především věcí stran obchodní transakce upravit vzájemná práva a povinnosti. Jednoduše řečeno je základem úspěchu dobrá smlouva. Je proto v zájmu smluvních stran věnovat její formulaci dostatečnou pozornost, vymezit v nezbytné míře vzájemné vztahy, práva a povinnosti, porozumět obchodním termínům, seznámit se s praxí či zvyklostmi mezinárodního obchodu, popř. se poradit s odborníkem specializujícím se na tuto právní oblast.

Stejně vyvarovat se případným budoucím sporům, nejistotám, pokud jde o práva a povinnosti smluvních stran, a z výše uvedených důvodů lze doporučit, aby byly do mezinárodní kupní smlouvy zařazena tato ustanovení:

- 2) obecné ustanovení, které stanoví, že se kupní smlouva řídí obchodními podmínkami prodávajícího
- 3) výhrada vlastnického práva, dle které až do okamžiku úplného zaplacení kupní ceny,
- 4) ustanovení o navýšení kupní ceny, pokud není stanovena pevně v závislosti na zvýšení ceny zboží a jeho součástek
- 5) výše úroků z prodlení
- 6) ustanovení o vyšší moci
- 7) volba práva
- 8) příslušnost soudu, ev. rozhodčího soudu pro řešení případných sporů

Pro české obchodníky je významné, že po vstupu ČR do Evropské Unie s účinností od 1. května 2004 jsou subjekty vstupující na evropský trh povinny respektovat platný obchodně-politický rámec ve vztahu EU k danému teritoriu. Uvnitř společného trhu jsou pak povinny řídit se přímo aplikovatelnými předpisy Evropského společenství a směrodatnou judikaturou Evropského soudního dvora.

Vzhledem ke skutečnosti, že většina zahraničního obchodu se v České republice realizuje s občanskými státy Evropské Unie, mají v praxi velký význam normy tzv. evropského mezinárodního práva soukromého, které si kladly za cíl vytvořit tzv. evropský justiční prostor. Jde zejména o nařízení „Brussel I“ (č. 44/2001) v kombinaci s Římskou úmlouvou o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980, kterou v dohodném období pravděpodobně nahradí tzv. nařízení Řím I, a připravované nařízení „Řím II“ o právu rozhodném pro jiné než smluvní závazkové vztahy. Cílem těchto legislativních prací je

zamezit narušení hospodářské soutěže mezi občany Společenství, podpořit předvídatelnost výsledku sporů, posílit právní jistotu a vzájemné uznávání rozhodnutí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

A. Monografie

- Audit, B. : La vente internationale de marchandises (Convention des Nations-Unies du 11 avril 1980) ; LGDJ
- Audit, B.: Droit international privé, 3e édition, Economica 2000
- Boguzsak, J. – Čapek, J.: Teorie práva, Codex Bohemia 1997
- Bridge, M.: The international sale of goods, law and practice; OXFORD 1999
- Bucher, A.: Droit international privé, Recueil des textes, Loi fédérale et Conventions internationales, HELBING & LICHTENHAHN
- D'Arcy, L. - Murray, C. – Cleave, B.: Schmitthoff's export trade (The law and practice of international trade); London SWEET & Maxwell 1996
- Hendrych, D. a kolektiv: Právníký slovník; C H Beck 2003
- Janatka, F. - Lukeš, K. - Neubauer, K. - Stuchlík, K. - Šmejkal, V. – Tomíček, M.: Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členskou země EU; ASPI
- Kanda, A. : Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku; Linde Praha 1999
- Knappová, M. – Švestka, J. a kolektiv: Občanské právo hmotné, 1. a 2. díl, ASPI 2002
- Koppenol-Laforce, M. (ed.) - Dokter, D. - Meijer, G.J. – Smeele, F. G. M.: INTERNATIONAL CONTRACTS Aspects of Jurisdiction, Arbitration and Private International Law; London SWEET & Maxwell 1996
- Kučera, Z. : Mezinárodní právo soukromé, 5. a 6. vydání, Doplněk Brno 2004
- Kučera, Z. – Pauknerová, M. - Růžička K. – Zunt, V.: Úvod do práva mezinárodního obchodu; Aleš Čeněk 2003
- Kučera, Z. : Vybrané otázky srovnávacího mezinárodního práva soukromého; Univerzita Karlova vydavatelství Karolinum, Praha 1996
- Lando, O. – Beale, H.: Principles of European contract law, Parts I and II; Kluwer Law International
- Loussouarn, Y. – Bourel, P.: Droit international privé, 7eme édition, Dalloz 2001
- North, P.: Essays in Private International Law, Clarendon Press, Oxford, 1993
- Pelikánová, I. a kolektiv: Obchodní právo 2. díl, ASPI 1998
- Pérez Vera, E. a kol.: Derecho internacional privado, Vol. II, Universidad nacional de educación a distancia, Madrid 2001
- Rozehnalová, N. : Právo mezinárodního obchodu, Masarykova univerzita Brno, 2001
- Rozehnalová, N. : Mezinárodní právo obchodní, část I. Obchodní transakce, Masarykova univerzita Brno, 2000
- Rozehnalová, N. – Týč, V. : Evropský justiční prostor (v civilních otázkách), Masarykova univerzita Brno, 2005
- Schlechtriem, P. : Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods (CISG); C.H.Beck, München 1998

- Štenglová – Plíva - Tomsa a kol.: Obchodní zákoník, komentář, 10. vydání, C H Beck, 2005
- Tichý – Arnold – Svoboda – Zemánek – Král: Evropské právo, 2. vydání, C H Beck, 2004

B. ČLÁNKY

- Bělohlávek, A.: Parlament ČR se vyslovil pro ratifikaci Římské úmluvy o právu rozhodném in Právní zpravodaj 3/2006, str. 11-12
- Bělohlávek, A.: Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem, ASPI 26591
- Clay, T.: Právní aspekty mezinárodního prodeje, in Mezinárodní právo soukromé a obchodní, Sborník přednášek francouzských učitelů na Právnické fakultě MU v letech 1997-1998, Masarykova univerzita Brno, 1998
- Fauvarque-Cosson, B.: Les contrats du commerce international, une approche nouvelle : les principes d'UNIDROIT relatifs aux contrats du commerce international; in Revue internationale de droit comparé, 2-1998, 463-489
- Ferrari, F.: Interprétation uniforme de la convention de Vienne de 1980 sur la vente internationale; in Revue internationale de droit comparé, 4-1996
- Goode, R.: Rule, Practice, and Pragmatism in Transnational Commercial Law; International & Comparative Law Quarterly, July 2005
- Humlák, M.: Kontrakční proces podle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží ve srovnání s úpravou České republiky; in Právník 11/2005
- Kanda, A.: Obecné principy právní úpravy mezinárodní kupní smlouvy (K nabytí platnosti úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v ČSFR) ; in Právník 130/5 (1991) 378-391
- Kanda, A.: Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží a náš právní řád; in Právník 136/1 (1997) 1-22
- Kalenský, P.: Nová anglická kodifikace práva mezinárodního obchodu, in Právní rozhledy 7/1994
- Lejček, D.: Výše úroků z prodlení podle ustanovení čl. 78 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží; in Právník 6/2002
- Marek, K.: Kupní smlouva; Právní rádce 4/2005
- Marquis, L.: L'interprétation du droit commercial international uniforme : un modèle personifié par Marc-Antoine; in Revue internationale de droit comparé, 1-2002
- Melnikova, N.: UNCITRAL a aktuální otázky (nejenom) práva mezinárodního obchodu ; in Právní rozhledy 5/2004
- Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, in Evropské právo 9/2000, str. 1 – 4
- Rozehnalová, N.: Aplikace unifikovaného hmotného práva upravujícího mezinárodní kupní smlouva; Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2003
- Schulz, B. – Munková, J.: Zásady anglického práva kupní smlouvy (s přihlédnutím k obchodu přes hranice států), in Ad Notam, 4/1996

- Židek, P.: Právo na naturální plnění podle Vídeňské úmluvy – unifikace nebo roztržštěnost ?; in Právo a podnikání 10/2003

C. ZDROJE ZE SÍTĚ INTERNET

- www.iccwbo.org (International Chamber of Commerce)
- www.uncitral.org
- www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG.html
- www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests/cisg.htm (UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods)
- <http://cisgw3.law.pace.edu/> (Pace Law School, CISG Database)
- www.unilex.info
- www.lexmercatoria.org
- www.jus.uio.no
- www.unidroit.org
- www.hcch.net (Hague Conference on Private International Law)
- www.legifrance.gouv.fr/
- www.admin.ch/ch/f/rs/index.html
- <http://europa.eu.int/>
- www.ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm
- www.law.cornell.edu/ucc/2/

PŘÍLOHA Č. 1

Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – tabulka smluvních států

1980 - United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods

This page is updated whenever the UNCITRAL Secretariat is informed of changes in status of the Convention.

Readers are also advised to consult the [United Nations Treaty Collection](#) for authoritative status information on UNCITRAL Conventions deposited with the Secretary-General of the United Nations.

The UNCITRAL Secretariat also prepares yearly a document containing the Status of Conventions and Enactments of UNCITRAL Model Laws, which is available on the web page of the corresponding [UNCITRAL Commission Session](#).

State	Signature	Ratification, Accession, Approval, Acceptance or Succession	Entry into force
Argentina (a)		19 July 1983 (b)	1 January 1988
Australia		17 March 1988 (b)	1 April 1989
Austria	11 April 1980	29 December 1987	1 January 1989
Belarus (a)		9 October 1989 (b)	1 November 1990
Belgium		31 October 1996 (b)	1 November 1997
Bosnia and Herzegovina		12 January 1994 (c)	6 March 1992
Bulgaria		9 July 1990 (b)	1 August 1991
Burundi		4 September 1998 (b)	1 October 1999
Canada (d)		23 April 1991 (b)	1 May 1992
Chile (a)	11 April 1980	7 February 1990	1 March 1991
China (e)	30 September 1981	11 December 1986 (f)	1 January 1988
Colombia		10 July 2001 (b)	1 August 2002
Croatia (g)		8 June 1998 (c)	8 October 1991
Cuba		2 November 1994 (b)	1 December 1995
Cyprus		7 March 2005 (b)	1 April 2006
Czech Republic (h), (i)		30 September 1993 (c)	1 January 1993
Denmark (j)	26 May 1981	14 February 1989	1 March 1990
Ecuador		27 January 1992 (b)	1 February 1993
Egypt		6 December 1982 (b)	1 January 1988
Estonia (k)		20 September 1993 (b)	1 October 1994
Finland (j)	26 May 1981	15 December 1987	1 January 1989
France	27 August 1981	6 August 1982 (f)	1 January 1988
Gabon		15 December 2004 (b)	1 January 2006
Georgia		16 August 1994 (b)	1 September 1995
Germany (l), (m)	26 May 1981	21 December 1989	1 January 1991
Ghana	11 April 1980		1 February 1999
Greece		12 January 1998 (b)	1 February 1992
Guinea		23 January 1991 (b)	1 November 2003
Honduras		10 October 2002 (b)	

Hungary (a), (n)	11 April 1980	16 June 1983	1 January 1988
Iceland (j)		10 May 2001 (b)	1 June 2002
Iraq		5 March 1990 (b)	1 April 1991
Israel		22 January 2002 (b)	1 February 2003
Italy	30 September 1981	11 December 1986	1 January 1988
Kyrgyzstan		11 May 1999 (b)	1 June 2000
Latvia (a)		31 July 1997 (b)	1 August 1998
Lesotho	18 June 1981	18 June 1981	1 January 1988
Liberia		16 September 2005 (b)	1 October 2006
Lithuania (a)		18 January 1995 (b)	1 February 1996
Luxembourg		30 January 1997 (b)	1 February 1998
Mauritania		20 August 1999 (b)	1 September 2000
Mexico		29 December 1987 (b)	1 January 1989
Mongolia		31 December 1997 (b)	1 January 1999
Netherlands	29 May 1981	13 December 1990 (o)	1 January 1992
New Zealand		22 September 1994 (b)	1 October 1995
Norway (j)	26 May 1981	20 July 1988	1 August 1989
Paraguay (a)		13 January 2006 (b)	1 February 2007
Peru		25 March 1999 (b)	1 April 2000
Poland	28 September 1981	19 May 1995	1 June 1996
Republic of Korea		17 February 2004 (b)	1 March 2005
Republic of Moldova		13 October 1994 (b)	1 November 1995
Romania		22 May 1991 (b)	1 June 1992
Russian Federation (a), (p)		16 August 1990 (b)	1 September 1991
Saint Vincent and the Grenadines (i)		12 September 2000 (b)	1 October 2001
Serbia (q)		12 March 2001 (c)	27 April 1992
Singapore (i)	11 April 1980	16 February 1995	1 March 1996
Slovakia (h), (i)		28 May 1993 (c)	1 January 1993
Slovenia		7 January 1994 (c)	25 June 1991
Spain		24 July 1990 (b)	1 August 1991
Sweden (j)	26 May 1981	15 December 1987	1 January 1989
Switzerland		21 February 1990 (b)	1 March 1991
Syrian Arab Republic		19 October 1982 (b)	1 January 1988
Uganda		12 February 1992 (b)	1 March 1993
Ukraine (a)		3 January 1990 (b)	1 February 1991
United States of America (i)	31 August 1981	11 December 1986	1 January 1988
Uruguay		25 January 1999 (b)	1 February 2000
Uzbekistan		27 November 1996 (b)	1 December 1997
Venezuela	28 September 1981		1 January 1988
Zambia		6 June 1986 (b)	

Parties: 67

(a) Declarations and reservations. This State declared, in accordance with articles 12 and 96 of the Convention, that any provision of article 11, article 29 or Part II of the Convention that allowed a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance or other indication of intention to be made in any form other than in writing, would not apply where any party had his place of business in its territory.

(b) Accession.

(c) Succession.

(d) Declarations and reservations. Upon accession, Canada declared that, in accordance with article 93 of the Convention, the Convention would extend to Alberta, British Columbia, Manitoba, New Brunswick, Newfoundland and Labrador, Nova Scotia, Ontario, Prince Edward Island and the Northwest Territories. (Upon accession, Canada declared that, in accordance with article 95 of the Convention, with respect to British Columbia, it will not be bound by article 1, paragraph (b), of the Convention. In a notification received on 31 July 1992, Canada withdrew that declaration.) In a declaration received on 9 April 1992, Canada extended the application of the Convention to Quebec and Saskatchewan. In a notification received on 29 June 1992, Canada extended the application of the Convention to the Yukon Territory. In a notification received on 18 June 2003, Canada extended the application of the Convention to the Territory of Nunavut.

(e) Declarations and reservations. Upon approving the Convention, the People's Republic of China declared that it did not consider itself bound by sub-paragraph (b) of paragraph (1) of article 1 and article 11, nor the provisions in the Convention relating to the content of article 11.

(f) Approval.

(g) Upon succeeding to the Convention, Croatia has decided, on the basis of the Constitutional Decision on Sovereignty and Independence of the Republic of Croatia of 25 June 1991 and the Decision of the Croatian Parliament of 8 October 1991, and by virtue of succession of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia in respect of the territory of Croatia, to be considered a party to the Convention with effect from 8 October 1991, the date on which Croatia severed all constitutional and legal connections with the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and took over its international obligations.

(h) The former Czechoslovakia signed the Convention on 1 September 1981 and deposited an instrument of ratification on 5 March 1990, with the Convention entering into force for the former Czechoslovakia on 1 April 1991. On 28 May and 30 September 1993, respectively, Slovakia and the Czech Republic, deposited instruments of succession, with effect from 1 January 1993, the date of succession of both States.

(i) Declarations and reservations. This State declared that it would not be bound by paragraph 1 (b) of article 1.

(j) Declarations and reservations. Upon ratifying the Convention, Denmark, Finland, Norway and Sweden declared, in accordance with article 92, paragraph 1, that they would not be bound by Part II of the Convention ("Formation of the Contract"). Upon ratifying the Convention, Denmark, Finland, Norway and Sweden declared, pursuant to article 94, paragraph 1 and 94, paragraph 2, that the Convention would not apply to contracts of sale where the parties have their places of business in Denmark, Finland, Iceland, Sweden or Norway. In a notification effected on 12 March 2003, Iceland declared, pursuant to article 94, paragraph 1, that the Convention would not apply to contracts of sale or to their formation

where the parties had their places of business in Denmark, Finland, Iceland, Norway or Sweden.

(k) Declarations and reservations. On 9 March 2004, Estonia withdrew the reservation made upon ratification mentioned in footnote (a).

(l) The Convention was signed by the former German Democratic Republic on 13 August 1981 and ratified on 23 February 1989 and entered into force on 1 March 1990.

(m) Declarations and reservations. Upon ratifying the Convention, Germany declared that it would not apply article 1, paragraph 1 (b) in respect of any State that had made a declaration that that State would not apply article 1, paragraph 1 (b).

(n) Declarations and reservations. Upon ratifying the Convention, Hungary declared that it considered the General Conditions of Delivery of Goods between Organizations of the Member Countries of the Council for Mutual Economic Assistance to be subject to the provisions of article 90 of the Convention.

(o) Acceptance.

(p) The Russian Federation continues, as from 24 December 1991, the membership of the former Union of Soviet Socialist Republics (USSR) in the United Nations and maintains, as from that date, full responsibility for all the rights and obligations of the USSR under the Charter of the United Nations and multilateral treaties deposited with the Secretary-General.

(q) The former Yugoslavia signed and ratified the Convention on 11 April 1980 and 27 March 1985, respectively. On 12 March 2001, the former Federal Republic of Yugoslavia declared the following:

"The Government of the Federal Republic of Yugoslavia, having considered [the Convention], succeeds to the same and undertakes faithfully to perform and carry out the stipulations therein contained as from April 27, 1992, the date upon which the Federal Republic of Yugoslavia assumed responsibility for its international relations."

PŘÍLOHA Č. 2

Úmluva OSN o promlčení při mezinárodní koupi zboží – tabulka smluvních států

1. As amended by the Protocol of 11 April 1980 (a)

State (b)	Accession, succession or participation under Article VIII or X (c)	Entry into force of the Protocol of 11 April 1980 (d)
Argentina	19 July 1983 (e)	1 August 1988
Belarus	23 January 1997 (e)	1 August 1997
Cuba	2 November 1994 (e)	1 June 1995
Czech Republic (f),(g)	30 September 1993 (h)	1 January 1993
Egypt	6 December 1982 (e)	1 August 1988
Guinea	23 January 1991 (e)	1 August 1991
Hungary	16 June 1983 (e)	1 August 1988
Liberia	16 September 2005 (e)	1 April 2006
Mexico	21 January 1988 (e)	1 August 1988
Paraguay	18 August 2003 (e)	1 March 2004
Poland	19 May 1995 (i)	1 December 1995
Republic of Moldova	28 August 1997 (e)	1 March 1998
Romania	23 April 1992 (e)	1 November 1992
Slovakia (f)	28 May 1993 (h)	1 January 1993
Slovenia	2 August 1995 (i)	1 March 1996
Uganda	12 February 1992 (i)	1 September 1992
United States of America (g)	5 May 1994 (i)	1 December 1994
Uruguay	1 April 1997 (i)	1 November 1997
Zambia	6 June 1986 (e)	1 August 1988

Parties: 19

(a) The text of the Convention, as amended, has been established by the Secretary-General, as provided for by article XIV of the Protocol.

(b) The German Democratic Republic was a participant by virtue of its accession on 31 August 1989 to the Protocol of 11 April 1980.

(c) In accordance with its article VIII, paragraph 1, the Protocol is open for accession by all States.

In accordance with article VIII, paragraph 2, of the Protocol, accession to the Protocol by any State that is not a Contracting Party to the unamended Convention shall have the effect of accession to the amended Convention, subject to the provisions of article XI of the Protocol.

In accordance with article X of the Protocol, ratification of or accession to the unamended Convention after the entry into force of the Protocol shall also constitute a ratification of or accession to the amended Convention if the State notifies the depositary accordingly.

(d) For information on which States listed above are Parties to the 1980 amending Protocol, contact the Treaty Section, which performs the functions of the depositary in respect of the Protocol.

(e) Accession.

(f) Czechoslovakia was a participant to the Convention and the Protocol by virtue of its accession to the Protocol on 5 March 1990.

(g) Declarations and reservations. Upon accession, Czechoslovakia and the United States of America declared that, pursuant to article XII, they did not consider themselves bound by article I.

(h) Succession.

(i) Participation.

2. Unamended (a)

State (b)	Signature	Ratification, Accession, Succession or Participation under article XI of the Protocol of 11 April 1980 (c)	Entry into force
Argentina		9 October 1981 (d)	1 August 1988
Belarus	14 June 1974	23 January 1997 (e)	1 August 1997
Bosnia and Herzegovina		12 January 1994 (f)	6 March 1992
Brazil	14 June 1974		
Bulgaria	24 February 1975		
Burundi		4 September 1998 (d)	1 April 1999
Costa Rica	30 August 1974		
Cuba		2 November 1994 (e)	1 June 1995
Czech Republic (g)		30 September 1993 (f)	1 January 1993
Dominican Republic		23 December 1977 (d)	1 August 1988
Egypt		6 December 1982 (e)	1 August 1988
Ghana	5 December 1974	7 October 1975	1 August 1991
Guinea		23 January 1991 (d)	1 August 1988
Hungary	14 June 1974	16 June 1983	1 April 2006
Liberia		16 September 2005 (d)	1 August 1988
Mexico		21 January 1988 (d)	
Mongolia	14 June 1974		
Nicaragua	13 May 1975		
Norway (h)	11 December 1975	20 March 1980	1 August 1988
Paraguay		18 August 2003 (d)	1 March 2004
Poland	14 June 1974	19 May 1995	1 December 1995

Republic of Moldova		28 August 1997 (e)	1 March 1998
Romania		23 April 1992 (d)	1 November 1992
Russian Federation (i)	14 June 1974		
Serbia and Montenegro (j)		12 March 2001 (f)	27 April 1992
Slovakia (g)		28 May 1993 (f)	1 January 1993
Slovenia		2 August 1995 (e)	1 March 1996
Uganda		12 February 1992 (d)	1 September 1992
Ukraine	14 June 1974	13 September 1993	1 April 1994
United States of America		5 May 1994 (d)	1 December 1994
Uruguay		1 April 1997 (d)	1 November 1997
Zambia		6 June 1986 (e)	1 August 1988

Parties: 26

(a) The Convention was concluded in equally authentic Chinese, English, French, Russian and Spanish texts. On 11 August 1992, the Secretary-General, in accordance with a request of the United Nations Commission on International Trade Law, circulated a proposal for the adoption of an authentic Arabic text of the Convention. No objections having been raised, the Arabic text was deemed adopted on 9 November 1992 with the same status as that of the other authentic texts referred to in the Convention.

(b) The Convention had been signed by the former German Democratic Republic on 14 June 1974, ratified by it on 31 August 1989 and entered into force on 1 March 1990.

(c) In accordance with article XI of the Protocol, the Contracting Parties to the amended Convention are considered to be also Contracting Parties to the unamended Convention in relation to any Contracting Party to the unamended Convention not yet a Contracting Party to the 1980 Protocol, unless the depositary is notified to the contrary.

(d) Accession.

(e) Participation.

(f) Succession

(g) The former Czechoslovakia on 29 August 1975 and deposited an instrument of ratification on 26 May 1977, with the Convention entering into force for the former Czechoslovakia on 1 August 1988. On 28 May and 30 September 1993, respectively, Slovakia and the Czech Republic deposited instruments of succession with effect from 1 January 1993, the date of succession of both States.

(h) Declarations and reservations. Upon signature, Norway declared, and confirmed upon ratification, that, in accordance with article 34, the Convention would not govern contracts of sale where the seller and the buyer both had their relevant places of business within the territories of the Nordic States (i.e. Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden).

(i) The Russian Federation continues, as from 24 December 1991, the membership of the former Union of Soviet Socialist Republics (USSR) in the United Nations and maintains, as

from that date, full responsibility for all the rights and obligations of the USSR under the Charter of the United Nations and the multilateral treaties deposited with the Secretary-General.

(j) The former Yugoslavia acceded to the Convention on 27 November 1978. On 12 March 2001 the former Federal Republic of Yugoslavia declared the following:

"The Government of the Federal Republic of Yugoslavia, having considered [the Convention], succeeds to the same and undertakes faithfully to perform and carry out the stipulations therein contained as from April 27, 1992, the date upon which the Federal Republic of Yugoslavia assumed responsibility for its international relations."

PŘÍLOHA Č. 3

Legislativní proces „Řím I“

Procedure file

The information here reflects the current status of the procedure

Existing summary

Identification

Reference COD/2005/0261
Title **Civil and commercial judicial cooperation: converting the Rome Convention on the law applicable to contractual obligations into a Community Regulation**
Legal Basis CE 067-p5 ; CE 061
Dossier of the committee JUR/6/32901
Subject(s) 7.40.02 judicial cooperation for civil and commercial matters
Stage reached EP decision pending, 1st reading or one reading only

Stages

Stages	Documents: references		of document	Dates of publication in Official Journal
	Source reference	Equivalent references		
Commission/Council: initial legislative document	EC COM(2005)0650	C6-0441/2005	15/12/2005	

Forecasts

04/12/2006 Council: debate or examination expected
13/02/2007 EP: probable part-session scheduled by the DG of the Presidency, 1st reading

Agents

European Parliament

Committee	Rapporteur / Co-rapporteurs	Political group	Appointed
Legal Affairs (responsible)	Berger Maria	PSE	23/02/2006
Employment and Social Affairs (opinion)	Andersson Jan	PSE	19/04/2006
Civil Liberties, Justice and Home Affairs (opinion)			

European Commission and Council of the Union

European Commission DG Justice, Freedom and Security
Council of the Union Justice and Home Affairs
Transmission date : 15/12/2005
meeting : 2709 of : 21/02/2006

Summaries

15/12/2005 - Commission/Council: initial legislative document

PURPOSE : to convert the law applicable to contractual obligations (Rome I) into a Community Regulation and to modernise certain of its rules.

PROPOSED ACT : Regulation of the European Parliament and of the Council.

CONTENT : in 1980, Member States signed the Rome Convention on the law applicable to contractual obligations. Following the impetus which the Amsterdam Treaty gave to private international law of Community origin, the Commission proposes to transform the Rome Convention into a Community instrument. Hitherto, it is the only Community private international law instrument that remains in international treaty form. The Commission describes the adoption of the "Brussels I" Regulation to replace the Brussels Convention of 1968 in relations between Member States, and also discusses the proposal for a Regulation on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). It points out that Brussels I, Rome II and the Rome Convention of 1980 form an indissoluble set of Community rules of private international law relating to contractual and non-contractual obligations civil and commercial matters.

The proposal is based on the importance of compatibility between conflict-of-laws rules for achieving the objective of mutual recognition of judicial decisions. In addition, harmonisation of the conflict-of-laws rules relating to contractual obligations is necessary for the proper functioning of the internal market. It does not set out to establish a new set of legal rules but to convert an existing convention into a Community instrument. Some of the amendments made will help to modernise certain provisions of the Rome Convention. The main points are as follows:

Scope: the proposed changes seek to align the scope of the future Rome I instrument on that of the

Brussels I Regulation and to reflect the work done by the Council and the European Parliament on the proposed Rome II Regulation. Arbitration agreements and agreements on the choice of court will be excluded from the scope. Also excluded are questions governed by company law and the law relating to other bodies corporate or unincorporated.

Freedom of choice: the text requires the courts to ascertain the true tacit will of the parties rather than a purely hypothetical will: they suggest

that the parties' conduct be taken into account and seek to clarify the impact of the choice of court, so as to reinforce the foreseeability of the law. To further boost the impact of the parties' will, a key principle of the Convention authorises the parties to choose as the applicable law a non-State body of law. The form of words used would authorise the choice of the UNIDROIT principles, the *Principles of European Contract Law* or a possible future optional Community instrument, while excluding the *lex mercatoria*, which is not precise enough, or private codifications not adequately recognised by the international community. The text also covers what action should be taken when certain aspects of the law of contract are not expressly settled by the relevant body of non-State law. It also deals with the issue of fraudulent evasion of the law.

Applicable law in the absence of choice: The rule in the Convention, whereby the applicable law is the law of the place where the party performing the service characterising the contract has his habitual residence, is preserved, but the changes seek to enhance certainty as to the law by converting mere presumptions into fixed rules and abolishing the exception clause. Since the cornerstone of the instrument is freedom of choice, the rules applicable in the absence of a choice should be as precise and foreseeable as possible so that the parties can decide whether or not to exercise their choice. It should be noted that with regard to franchise and distribution contracts, both types of contract shall be governed by the law of the country in which the franchised person/distributor has his habitual residence.

Consumer contracts: the general rule is that consumer contracts shall be governed by the law of the Member State in which the consumer has his habitual residence. This shall apply to contracts concluded by a natural person, the consumer, who has his habitual residence in a Member State for a purpose which can be regarded as being outside his trade or profession with another person, the professional, acting in the exercise of his trade or profession. The proposal discusses the targeted activity criterion, already present in Article 15 of the Brussels I Regulation to take account of developments in distance selling techniques without substantially changing the scope of the special rule.

Individual employment contracts: Notwithstanding the principle of freedom of choice, in a contract of employment a choice of law made by the parties shall not have the result of depriving the employee of the protection afforded him by the mandatory rules of the law which would be applicable in the absence of choice. A contract of employment shall, in the absence of choice be governed by the law of the country in or from which the employee habitually carries out his work in performance of the contract. The paper discusses the interpretation of the habitual place of work.

Contracts concluded by an agent: Among the three legal relationships that arise from a contract concluded by an agent – between principal and agent, between agent and third party and between principal and third party – only the first two are covered by the Convention. The question of the agent's powers is excluded, due to the diversity of the national conflict rules when the Convention was negotiated. The exclusion is no longer warranted. The proposal brings together in a single Article all the rules governing legal relationship arising from agency contracts.

Mandatory provisions: there is a definition of international mandatory provisions which is inspired by the Court of Justice's judgment in *Arblade*. The fact that national rules are categorised as mandatory provisions legislation does not mean that they are exempt from compliance with the provisions of the

Treaty. The text specifies the criteria that may be used by the courts to decide whether it should apply the mandatory provisions of another Member State.

Formal validity: Given the growing frequency of distance contracts, the rules in the Convention governing formal validity of contracts are now clearly too restrictive. To facilitate the formal validity of contracts or unilateral acts, further alternative connecting factors are introduced.

Voluntary assignment and contractual subrogation: these perform a similar economic function and are now covered by a single Article. The text introduces a new conflict rule relating to the possibility of pleading an assignment of a claim against a third party.

Statutory subrogation: this applies, for instance, where an insurer who has compensated a person who has suffered a loss is subrogated to the victim's rights against the person who caused the loss. The amendment reflects the work done by the Council and the European Parliament on the Rome II proposal to explain this mechanism, unknown in certain legal systems, in terms that are easier to understand.

Assimilation to habitual residence: like the Rome II proposal, the text contains a definition of "habitual residence", in particular for legal persons.

States with more than one legal system: where a State consists of several territorial units each with its own substantive law of contractual obligations, this Regulation must also apply to conflicts of laws between those territorial units so as to ensure foreseeability and certainty on the law and the uniform application of European rules to all conflict situations.

Relationship with other provisions of Community law: this Article covers the conflict-of-laws rules in instruments of Community secondary legislation in the specific subject-areas listed in Annex 1. It also aims to secure consistency with a possible optional instrument in the context of the European Contract Law project.

Relationship with existing international conventions: the purpose of the proposed amendments is to strike a balance between compliance with the Member States' international commitments and the objective of establishing a genuine European judicial area while enhancing the transparency of the body of law in force by publishing the conventions to which the Member States are Parties. The text sets out the basic rule that international conventions take precedence over the proposed Regulation. But there is an exception where at the time of conclusion of the contract all material aspects of the situation are located in one or more Member States. The co-existence of two parallel schemes – application of conventions rules for Member States which have ratified and application of the proposed regulation elsewhere – would be contrary to the smooth operation of the internal market.

Monitoring of the decision-making process between institutions

[Detail](#)

[Print](#)

COM (2005) 650

2005/0261/COD

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the law applicable to contractual obligations (Rome I)

European Commission
European Economic and Social Committee

Fields of activity:

Legal basis: Commission: Traité/CE/art 61, 67
 Procedures: Commission: Codecision procedure
 Type of file: Commission: Proposal for a Regulation

15-12-2005

Adoption by Commission

Decision mode: Written procedure
 Primary responsible: DG Justice, Freedom and Security policy
 Optional consultation: European Eco. & Soc. Committee
 Addressee for formal act: Council; European Parliament
 Responsible: FRATTINI

Documents:
[COM/2005/650/FINAL](#)
[Bulletin /2005/12/ 1.4.15](#)
[IP/2005/1605/](#)
[C6/2005/441/](#)
[CS/2006/5203/](#)
[OJ C/2006/70/ 6](#)

Procedures: Codecision procedure
 Type of file: Proposal for a Regulation

Legal basis: Traité/CE/art 61, 67
 NUMERO CELEX: [52005PC0650](#)

15-12-2005

Transmission to Council

15-12-2005

Transmission to EP

13-09-2006

EESC opinion

Decision mode: Majority
 Rapporteur: Frank VON FÜRSTENWERTH
 Documents: [EESC/2006/1153/](#)

PŘÍLOHA Č. 4

Haagská úmluva o právu rozhodném pro mezinárodní koupi hmotných movitých věcí
z roku 1955 a 1986 – tabulky smluvních států

Status table

03: Convention of 15 June 1955 on the law applicable to international sales of goods

Entry into force: 1-IX-1964

Member States of the Organisation

States	S ¹	R/A ²	Type ³	EIF ⁴	Ext ⁵	Auth ⁶	Res/D/N ⁷
Belgium				D			
Denmark	23-X-1956	3-VII-1964	R	1-IX-1964			
Finland	12-IV-1957	3-VII-1964	R	1-IX-1964			
France	25-VII-1955	30-VII-1963	R	1-IX-1964			
Italy	13-IV-1956	17-III-1958	R	1-IX-1964			
Luxembourg	15-VI-1955						
Netherlands	15-VI-1955						
Norway	24-X-1956	3-VII-1964	R	1-IX-1964			
Spain	12-IV-1957						
Sweden	23-X-1956	8-VII-1964	R	6-IX-1964			
Switzerland	20-IX-1971	29-VIII-1972	R	27-X-1972			

Type

Belgium Type [D]

The Convention was ratified by Belgium on 29 October 1962 (entry into force: 1 September 1964). In accordance with Article 12, Belgium denounced the Convention on 19 February 1999 (effective from 1 September 1999).

Res/D/N

Non-Member States of the Organisation

States	S ¹	R/A ²	Type ³	EIF ⁴	Ext ⁵	Auth ⁶	Res/D/N ⁷
Niger		11-X-1971	A	10-XII-1971			

Type

Res/D/N

Status table

31: Convention of 22 December 1986 on the Law Applicable to Contracts for the International Sale of Goods

Entry into force:

Member States of the Organisation

States	S ¹	R/A ²	Type ³	EIF ⁴	Ext ⁵	Auth ⁶	Res/D/N ⁷
Argentina	4-X-1991	4-X-1991	R				Res 21
Czech Republic	22-XII-1986		Su				Res 1, 8
Netherlands	2-II-1990						
Slovakia	22-XII-1986		Su				Res 1, 8

Type

Czech Republic Type [Su]

On 28 January 1993, the Czech Republic declared itself to be bound by the Convention - including reservations and declarations made by Czechoslovakia - as of 1 January 1993, date of the division of Czechoslovakia.

Slovakia Type [Su]

On 15 March 1993, the Slovak Republic declared itself to be bound by the Convention - including reservations and declarations made by Czechoslovakia as well as objections by Czechoslovakia in respect of reservations made by other Treaty Parties - as of 1 January 1993, date of the division of Czechoslovakia.

Res/D/N

Argentina: Reservations

Articles [21]

"La República Argentina hace reserva del artículo 21, párrafo primero, letra c), en el sentido de que no aplicará la Convención sobre la Ley aplicable a la compraventa internacional de mercaderías en cuanto a la validez formal del contrato, cuando una de las partes tenga su establecimiento comercial en territorio argentino en el momento de celebrarse el contrato."

(Translation)

The Argentine Republic makes the reservation provided for in Article 21, paragraph 1, subparagraph c, that it will not apply the Convention on the Law Applicable to Contracts for the International Sale of Goods to the formal validity of the contract, where any party has his place of business in Argentine territory at the time of conclusion of the contract.

Czech Republic: Reservations

Articles [1,8]

Reservations made by the former Czechoslovakia:

(Translation)

The Czechoslovak Socialist Republic declares in accordance with Article 21, paragraph 1, subparagraph a, of the Convention on the Law Applicable to Contracts for the International Sale of Goods that it will not apply the Convention in accordance with subparagraph b of Article 1 in all other cases involving a choice between the laws of different States, unless such a choice arises solely from a stipulation by the parties as to the applicable law, even if accompanied by a choice of court or arbitration.

The Czechoslovak Socialist Republic declares also in accordance with Article 21, paragraph 1, subparagraph b, of the Convention on the Law Applicable to Contracts for the International Sale of Goods that it will not apply paragraph 3 of Article 8 under which Article by way of exception, where, in the light of the circumstances as a whole, for instance any business relations between the parties, the contract is manifestly more closely connected with a law which is not the law which would otherwise be applicable to the contract under paragraphs 1 or 2 of Article 8, the contract is governed by that other law, except where neither party to the contract has his place of business in a State which has made a reservation provided for under this subparagraph.

Slovakia: Reservations

Articles [1,8]

Reservations made by the former Czechoslovakia:

(Translation)

The Czechoslovak Socialist Republic declares in accordance with Article 21, paragraph 1, subparagraph a, of the Convention on the Law Applicable to Contracts for the International Sale of Goods that it will not apply the Convention in accordance with subparagraph b of Article 1 in all other cases involving a choice between the laws of different States, unless such a choice arises solely from a stipulation by the parties as to the applicable law, even if accompanied by a choice of court or arbitration.

The Czechoslovak Socialist Republic declares also in accordance with Article 21, paragraph 1, subparagraph b, of the Convention on the Law Applicable to Contracts for the International Sale of Goods that it will not apply paragraph 3 of Article 8 under which Article by way of exception, where, in the light of the circumstances as a whole, for instance any business relations between the parties, the contract is manifestly more closely connected with a law which is not the law which would otherwise be applicable to the contract under paragraphs 1 or 2 of Article 8, the contract is governed by that other law, except where neither party to the contract has his place of business in a State which has made a reservation provided for under this subparagraph.

Non-Member States of the Organisation

States	S ¹	R/A ²	Type ³	EIF ⁴	Ext ⁵	Auth ⁶	Res/D/N ⁷
Moldova, Republic of		24-XII-1997	A				

Type

Res/D/N